124 ISSN 0772-6384
42e jaargang - 3

Ten Mandere

Heemkundige periodiek voor Izegem, Emelgem en Kachtem

MACHINES BOUCHERIE

Machines Boucherie nv
Plast-o-Form nv
Stuivenbergstraat 106
8870 Izegem
Tel. (051) 31 21 41 - Fax (051) 30 54 46

Drukkerij
STROBBE

opgericht in de 19e eeuw
uitgebouwd in de 20e eeuw
klaar voor de 21ste eeuw

TEN MANDERE
Heemkundige Kring Izegem

Aan de Leden van Ten Mandere

In overeenstemming met onze statuten en de wens van het provinciaal bestuur zullen er in het voorjaar van 2003 bestuursverkiezingen worden georganiseerd. Een mandaat duurt zes jaar, maar bij lottrekking moesten na drie jaar zes leden uittreden. Het lot viel op André Bourgeois, Hendrik Willaert, Bart Blomme, Bertrand Nolf, Antoon Vandromme en Antoine Mallisse.

Elk van deze zes mensen heeft zich opnieuw verkiesbaar gesteld.

Van eventuele kandidaten wordt wel een engagement verwacht, het gaat om veel meer dan een 'erepostje'. Kandidaten moeten bereid zijn om artikels te schrijven, de nummers van Ten Mandere rond te dragen, ons documentatiecentrum open te houden, ons archief te klasseren. Uiteraard moeten ze al minstens één jaar lid zijn van Ten Mandere.

Eventuele kandidaturen moeten schriftelijk én gemotiveerd ingezonden worden bij secretaris Robert Leroy, Boomforeeststraat 49 8870 in Izegem en dat ten laatste op 18 januari 2003. Als nieuwe kandidaten zich aanmelden, zal dat in het eerste nummer van de jaargang 2003 vermeld worden, en zullen de verdere modaliteiten bekend worden gemaakt.

Voor het bestuur:

Robert Leroy,
secretaris

Jean-Marie Lermyte,
voorzitter

TEN MANDERE

heemkundige periodiek voor izegem en omgeving

BESTUUR:
Voorzitter :
Dr. JEAN-MARIE LERMYTE
Kortrijksestraat 323, 8870 Izegem
tel./fax. 051/30 39 99

Ondervoorzitter :
ANTOON VANDROMME
Blauwhuisstraat 52, 8870 Izegem
tel. 051/30 31 35

Secretaris : ROBERT LEROY
Boomforeeststraat 49, 8870 Izegem
tel. 051/30 10 56

Ere-Penningmeester : ALBERIC DEPREZ
Roeselaarsestraat 6 bus 1, 8870 Izegem
tel. 051/30 28 48

Penningmeester : ANDRE MISTIAEN
Hondekensmolenstr. 24, 8870 Izegem
tel. 051/30 36 69

Archivaris : ANDRE DEMEURISSE
Baronielaan 33, 8870 Izegem
tel. 051/30 46 58

Hoofdredacteur : BART BLOMME
Europastraat 13, 8770 Ingelmunster
tel. 051/30 03 67
bart.blomme@wanadoo.be
Leden :
FREDDY SEYNAEVE
Elegastlaan 14, 8870 Izegem
tel. 051/30 58 31

RAF VANDENBERGHE
Meensesteenweg 77, 8870 Izegem
tel. 051/30 46 23

HENDRIK WILLAERT
Krommekeerstraat 5, 8755 Ruiselede
tel. 051/68 82 45

BERTRAND NOLF
Zevekotestraat 27, 8770 Izegem
tel. 051/30 74 30

ANDRE BOURGEOIS
Sint-Tillostraat 9, 8870 Izegem
tel. 051/30 19 06

ANTOINE MALLISSE
Meensestraat 149, 8870 Izegem
tel. 051/30 51 53

REDACTIE :
Bart Blomme
Jean-Marie Lermyte
Antoon Vandromme
Raf Vandenberghe

e-mail: Tenmandere@hotmail.com
URL: www.tenmandere.tk

VANDROMME, A.,
Odiel Defraeye negentig jaar na zijn dubbele zege in 1912 3

LERMYTE, J.-M.,
Symbolen in Izegem 41

VANDENBERGHE, R.,
De teloorgang van de Izegemse schoennijverheid 47

Werkten mee aan dit nummer:
Antoon Vandromme, Blauwhuisstraat 52, 8870 Izegem
Jean-Marie Lermyte, Kortrijksestraat 323, 8870 Izegem
Raf Vandenberghe, Meensesteenweg 77, 8870 Izegem

Verantwoordelijke uitgever : Jean-Marie LERMYTE, Kortrijksestraat 323, 8870 Izegem.

Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn bijdrage en ontvangt 15 overdrukken.
Voor gehele en gedeeltelijke overname is de voorafgaandelijke toestemming van de heemkundige kring en de auteur vereist.

Bankrekeningnummer : 472-4353811-45.
Wie het lidmaatschap betaalt ontvangt 3 nummers.

ALG. NUMMER **124**, 42te JG. NR. 3 (december 2002)

LIJST ERELEDEN 2002

de lijst werd op 01/11/2002 afgesloten

In Izegem :

Allewaert, Luc, Nieuwstraat 27 bus 2
Allossery, Luc, Roeselaarsestraat 327
Apotheek Delaere, Burg. Vanden Bogaerdelaan 35
Artekom, Roeselaarsestraat 594
Basisschool, H.-Familie, Leenstraat 10
Basisschool, Sint-Tillo, Baron de Pélichystraat 6
Basisschool, St.-Pieter, Prinsessestraat 15
Billiouw, Carlos, Vuurkruiserslaan 2
Bogaert, Jan, O.-L.-Vrouwestraat 20
Boucherie, N.V., Stuivenbergstraat 106
Boucherie, Christiane, Abelestraat 61
Bourgeois-Hoste, Geert, Baronielaan 12
Bral-Dejonghe, Rudi, Ardooisestraat 62
Bruyneel, Roger, Ingelmunsterstraat 57
Christiaens, Roselin, Grote Markt 17
Claeys, Jozef, Manegemstraat 39
Compernolle-Devlieghere, Etienne, Heibrugstraat 17
Cornillie, Ann, Kruisstraat 4
D'Artois, Johan, Hondekensmolenstraat 12
Debosschere, Jean-Pierre, Reperstraat 65
Debouserie-Vanlerberghe, Myriam, Blekerijstr. 3
Deceuninck, Flor, Baronielaan 26
Declercq, Marcel, Mentenhoekstraat 32
Decoene, Jozef, E.H., Kerkplein 13
Decoene, Pierre, Kortrijksestraat 319
Defauw-Verhoestraete, L., Gentseheerweg 92
Deforce, Marie-Claire, Nederweg 55
De Forche, Christiaan, Nieuwstraat 27 bus 7
Degezelle, Lucien, Nieuwstraat 4
Delaere, apoth., B. vanden Bogaerdelaan 35
Demey, Johny, Kortrijksestraat 321
Demoen, Daniël, Sint-Crispijnstraat 26
Denys, Roland, Wijngaardstraat 18/3
De Poot, Paul, Lindestraat 27
Derieuw, Guido, Wantje Pietersstraat 44
Derluyn, Jan, Meensesteenweg 83
Derolez, Jacques, Bellevuestraat 45
De Smedt, Dirk, Boomforeeststraat 3
De Vlieghere, Luc, Melkmarktstraat 3
Devolder, Ronny, Egaalstraat 17
Devoldere, Gaspard, B.de Pélichystraat 14/2
Dewitte, Erik, Lendeleedsestraat 42
Drukhuis Raphaello, Lendeleedsestraat 115
Dubaere, Ludwig, E.H., Ter Beursplein 1
Duhamel, Frank, Merelstraat 4
Dumoulin, Christiaan, Kerelstraat 4
Dupont, Jim, B. de Pélichystraat 34
Dupont, Johan, Lendeleedsestraat 20
Duyck, André, Sint-Jorisstraat 55
Duyvejonck, Paul, Pieter Baesstraat 23
Eeckhout, André, Baron de Pélichystraat 4
Eeckhout, Gabriël, H.-Hartstraat 7 bus 5
Eeckhout, Geert, Baronielaan 2
Flamez, José, Bosbeekstraat 3
Gemeenschapsonderwijs (secund.), Bellevuestraat 28
Gits, Jan, Kasteelstraat 21
Guillemyn, Antoon, Meensesteenweg, 88
Gyselinck, Wouter, Baronielaan 56
Handsaeme, Roland, Gentseheerweg 82
Herman, Raphaël, Stijn Streuvelsstraat 26
Himpe, Kurt, Baronstraat 4
Hotel-Restaurant Royal, Stationsstraat 3
Houthoofd-Feys, Antoon, Steenovenstraat 4
Joos, Maurits, Kloosterstraat 4
KBC-bank, Marktstraat 22
Kemp, autobedrijf, Rijksweg 4
Kemp, Marc, Gentseheerweg 45
Kints, Jean-Pierre, St.-Crispijnstraat 50
Lannoo, Luc, Vlietmanstraat 2
Lecluyse, Eddy, Abelestraat 25
Loontjens, Alfons, Nieuwstraat 22
Madou, Chris, Kokelarestraat 89
Maertens, Erik, Kerelsstraat 13
Maertens, Raf, Lendeleedsestraat 12/1
Maes, Bernard, Gentseheerweg 102
Malfait, Luc, Schoolstraat 32
Marannes, Valere, Ingelmunstersestraat 70
Mattan, Erik, Henri Dunantstraat 45
Naessens, Maurice, Ingelmunstersestr. 50
Nollet-Vanneste, Tony, Kardinaal Cardijnlaan 1
Parochie H.-Hart, Roeselaarsestraat 53
Rommel, Bart, Baronielaan 52
Rosseel, Luc, Roeselaarsestraat 95
Sagon, Luc, Gentsestraat 19
Sagon-Vanden Avenne, Fernand Gentsestraat 17
Seynaeve, Jozef, Burg.V.d. Bogaerdelaan 93
Seynaeve, Paul, Meensesteenweg 191
Spriet, Aurel, Nieuwstraat 20
Spriet, Leon, Kortrijksestraat 86
Spriet, Noël, Sint-Antoniusstraat 17
Strobbe, Firma, Kasteelstraat 1
Strobbe, Michaël, Groenstraat 5
Strobbe-Cardoen, Dirk, Gentseheerweg 98
Strobbe-Hochepied, Marc, Wallemotestraat 77
Strobbe-Staessens, Luc, Vredestraat 1
Strobbe-Vanlauwe, Johan, Sint-Jorisstraat 37

ODIEL DEFRAEYE
NEGENTIG JAAR NA ZIJN DUBBELE ZEGE IN 1912

Antoon Vandromme

Voorwoord

Negentig jaar geleden stond geheel Vlaanderen, geheel België, vol bewondering op te kijken naar die nieuwe vedette, naar die grote opkomende ster aan het wielerfirmament. Zijn naam lag op ieders lippen. Iedereen sprak over hem. Iedereen kende de naam van die kleine man van te lande, van dat groot wielerwonder. Iedereen kende en sprak over

ODIEL DEFRAEYE

Het jaar 1912 was voor Odiel Defraeye een wonderjaar geweest. Die jonge, eerder onbekende renner, won in hetzelfde jaar, niet alleen de Ronde van België, maar was ook de grote winnaar in de Ronde van Frankrijk. Die uitslag was hem ook bijzonder gunstig want in 1912 was hij de allereerste Belg die de Ronde van Frankrijk op zijn naam kon zetten. Voor hem waren het allemaal Fransen geweest die met de lauweren gingen lopen. Maar *ce petit Belge* liet in 1912 al die grote Franse wielervedetten achter zich. Na de laatste rit kwam hij als de grote overwinnaar naar voor. Als de winnaar van de Ronde van Frankrijk 1912 !

Odiel Defraeye
(Rumbeke, 14/07/1888 - Bierges, 20/08/1965)

Een relaas van die ronde lag aan de basis van dit uitgebreid verslag. Dit relaas werd voorgesteld "alsof" Odiel zelf deze zegerijke ronde zelf zou neergepend hebben. Defraeye kon wel schrijven, maar zo'n uitgebreid verslag, met zoveel details, dat ging beslist zijn petje ver te boven. Er mag

De grote borstel- en cichoreifabriek van Jules Vandekerckhove - Laleman in de Kruisstraat te Izegem met het woonhuis van de borstelfabrikant en de onmiddellijke buurt

hierbij wel ondersteld worden, dat een journalist dit verslag zal neergeschreven hebben voor onze alom geprezen wegkampioen. Iemand die de knepen van het vak meer dan onder de knie had en die tevens de hunkerende smaak van het publiek op dit terrein in en door kende.
Nu kun je deze ronde opnieuw meemaken. De bijzonderste steden en dorpen die de renners tijdens die rit doorkruisten helpen u op de bijgevoegde kaart daarbij.
Als geoefende lezer zul je zeker aanvoelen dat er heel wat aandacht gaat naar de grote vedette van die tijd, naar de nieuwe renner uit het verre Oekene. Dat alle aandacht heel bijzonder gevestigd is op *Odiel Defraeye en zijn "spouterwiel"!*

Jeugdjaren en het prille begin
Wie was Odiel Defraeye?

Deze jonge renner werd te Rumbeke (Beitem)[1] geboren op 14 juli 1888 als eerste kind in de familie van Camiel Defraeye (uit Moorsele) en Sidonie Sioen (uit Ledegem).Hij werd de oudste van elf kinderen, waarvan er een groot deel heel jong gestorven zijn. Na Odiel bleven er nog twee zusters in leven en die werden gevolgd door drie broers.
Alle gebroeders Defraeye hadden het fietsen in het bloed. Zowel René, Jozef en Cyriel als Odiel zelf, hebben allen wel eens in het zadel gewipt en hun kansen gewaagd. Alleen Odiel heeft het koppig volgehouden en successen geboekt.
Vader Defraeye werkte gedurende de zomermaanden in de steenovens, tijdens de wintertijd verdiende hij de kost voor zijn gezin met het zwingelen van vlas. Als schooljongen werkte Odiel vaak bij de boeren van de omtrek en kon dan na de geleverde arbeid zo heel smakelijk eten aan een paar *stutten* die hij achteraf op de boerderij mocht verorberen. Eens de tijd van de

Het in die jaren zo bekende cichoreimerk "La renommée des Flandres"

lagere school voorbij, ging hij werken in de borstelfabriek van Jules Vandekerckhove - Laleman[2] aan de Kruisstraat. Dit was in die jaren al een zeer gemechaniseerd bedrijf, waar er naast een overgrote hoeveelheid borstels, ook nog dagelijks grote hoeveelheden cichorei geproduceerd werden die dan op de markt kwamen onder de merknaam *La Renommée des Flandres*. Van de vele borstelfabrieken die Izegem in de periode voor W.O.I kende, was de fabriek van Vandekerckhove-Laleman zeker de grootste, met een bezetting van meer dan 200 arbeiders.
Deze vooroorlogse periode was voor Izegem de bloeiperiode van de borstelnijverheid.
In diezelfde Kruisstraat, maar aan de overkant van de straat, was er in die dagen nog een tweede bloeiende borstelfabriek - de firma Gheysen - die beslist evenveel grossen borstels produceerde, maar daar geen cichorei bij verwerkte. We spreken dan nog niet van de tientallen andere borstelfabrikanten - zo groot als klein - die in die jaren, dagelijks zeveel grossen borstels van alle slag en kwaliteit op de markt gooiden en waarvan er een zeer grote hoeveelheid overzee, naar Engeland verstuurd werden.
Bij de firma Vandekerckhove verdiende Odiel 2,50 fr per dag. Dit beduidde voor iedere werkdag anderhalve frank meer, dan wanneer hij bij de boer ging werken. Daarvoor diende hij ook iedere dag vier maal de afstand Rumbeke - Izegem af te leggen(5km), met zijn eerste fiets, die nu wel niet een superlatief rijwiel was.
De jonge Odiel werkte wel als borstelmaker, maar hij genoot vrij gauw van bijzondere voordelen. Zijn werkgever had vlug opgemerkt dat de buitengewone prestaties van de jonge renner een welkome reclame konden vormen voor zijn bloeiende firma. Zo liet Jules Vandekerckhove zijn werknemer dagelijks trainen op zijn kosten,

Bid God tot lavenis der Ziel
VAN MIJNHEER
Jules-Marie-Ghislain VANDEKERCKHOVE
ECHTGENOOT VAN MEVROUW
SIDONIE LALEMAN,
geboren te ISEGHEM den 6 Juli 1858,
en godvruchtig aldaar overleden den 28 April . 1914.
Voorzitter der Kerkfabriek van het H. Hert;
Gemeenteraadslid der Stad Iseghem;
Ondervoorzitter van den Bond der Borstelnijverheid;
Ondervoorzitter van den Reizigersbond;
Ondervoorzitter der Stadsfanfaren;
Bestuurlid van den Katholieken Burgersbond;
Lid der Genootschappen van 't Allerheiligste Sakrament,
de Heilige Barbara,
en alle andere godvruchtige genootschappen van stad.

De heer Jules Vandekerckhove, de patroon en mecenas van de jonge en beloftevolle Odiel Defraeye

iets wat de uitslagen van Odiel alleen maar konden verbeteren en tevens de naam en de faam van *La Renommée des Flandres* en de borstelfabricatie van Vandekerckhove alleen maar kon doen aangroeien.

Odiel wordt Izegemnaar
In de periode van 8.03.1910 tot 4.05.1911 was Odiel Defraeye zelfs Izegemnaar. Hij woonde toen in bij het gezin Gustaaf Fieux - Pharilde Beernaert aan de Kruisstraat nr. 9, in de onmiddellijke omgeving van de fabriek. Deze Gustaaf Fieux was handelsbediende bij de firma Vandekerckhove en zijn vrouw hield een herberg open.
Het echtpaar Fieux - Beernaert had twee zonen: Romain en Daniël. Het is moeilijk te zeggen of de naam van die jongste zoon, Odiel beinvloed heeft bij naamkeuze van zijn jongste zoon. Toeval of niet, maar Odiels jongste heette ook Daniël !

Eerste koersen
In 1907 reed hij zijn eerste koers. Hij was amper negentien jaar oud. De eerste keren waren dit kleinere koersen, waar de eerste prijs 25 fr. bedroeg. Het gebeurde dat hij op één dag twee kleine koersen won en zo twee maal 25 fr. in moeders voorschoot kon neertellen. Dat beduidde eveneens dat hij de som van twee weken werk eerlijk verdiende in twaalf uren tijd[3].
In 1908 werd Odiel de eerste in de "Ronde van Vlaanderen"(113 km - 2 ritten). Pastoor L. Slosse[4] vermeldt in zijn *Memorium Rumbecanum* dat Odiel Defraeye op Koekezondag[5] ingehaald werd als *Kampioen der Vlaanders.*
Dit jaar nam hij bij de U.B.S.S.A., de toenmalige wielerafdeling, een liefhebberslicentie. Van dan af nam hij aan grotere wegkoersen deel.
In *Gent - Brussel* was hij ook eerste. In *Gent - Blankenberge* werd hij ook eerste. Hij werd winnaar in de *Grote prijs van Zele* en tevens in de koers *Brussel - Leuven - Brussel.*
In *Oostende - Brussel* werd hij 2de. In *Brussel - Theux (Spa)* kwam hij als vierde over de meet.
In 1909 diende hij zijn legerdienst te vervullen.

E.H. Leopold Slosse, pastoor van Rumbeke van 1895 tot 1920 (foto van vóór W.O. I.)

Dit jaar werd wel een minder glasrijk jaar. Hier mag toch speciaal vermeld worden, dat het in dit jaar was, dat Odiel 'beroepsrenner' werd en dat na vier maanden legerdienst. Hij haalde de zege te La Louvière, alsook te Boom. In de *Ronde van België*: 1ste rit: 4de. 2de rit: reed bij de kopgroep de brandende velodroom binnen. Te Tielt en te Boom werd hij 2de.
Hij neemt deel aan de *Ronde van Frankrijk.* Na de eerste rit staat hij 4de. In de 2de rit heeft hij een ongeluk en geeft op.
In het *Kampioenschap van Vlaanderen* te Koolskamp wordt hij 2de.. Te Houthulst 1ste. Te Tielt en ook te Meulebeke wordt hij telkens 2de. In Meulebeke was het Marcel Buysse die de zege behaalde.
In 1910 werd hij eerste in de 24-urenkoers met Van den Berghe als ploegmaat. In Menen werd

Odiel Defraeye met zijn "spouterwiel" uit de periode dat hij ging meedingen in diverse kermiskoersen

hij ook eerste in de drie-urenkoers met Marcel Buysse als ploegmaat. Hij nam deel aan de *Ronde van België*:

1ste rit : 9e
2de rit : 19e
3de rit : 15e
4de rit : 8e Daarna gaf hij op.

Te Torhout , op 3 juli , wordt Odiel *Kampioen van Vlaanderen* en dat op één wiel, vóór Spiessens, Lapize, Van Hauwaert en Van den Berghe. Dit jaar doet hij mee aan de *Ronde van Frankrijk*, maar was al in de eerste rit buiten strijd. Op 15 september wordt hij te Koolskamp de *kampioen van Vlaanderen*. Daar reed hij de 100 km in 3 u 14' 16". Daar was hij de grote winnaar vóór Buysse, Van den Berghe, L. Buyse, Mottiat, Daman, Burggraeve, Anno en Persyn. 1911werd geen bijzonder wielerjaar voor

Defraeye. In de wedstrijd *Parijs - Roubaix* moest hij opgeven wegens ooglasten. De *Ronde van België* werd uitgereden met volgende uitslag: eerste Vandenberghe, tweede Christophe, derde Leturgie, vierde Heusghem, vijfde Blaise, zesde Defraeye.
Toen kwam 1912. Na zoveel schitterende overwinningen werd algemeen aanvaard dat Odiel Defraeye in koersen van 100 km onklopbaar was, maar wanneer het om langere afstanden ging, dat hij dan wel heel wat minder kansen had. Het jaar 1912 zou deze veronderstelling ten volle tegenspreken. Het jaar 1912 zou beslist het mooiste jaar van zijn wielercarrière worden. Beslist het mooiste jaar van zijn gehele leven.

"Het leven" lachte Defraeye werkelijk tegen

* Ronde van België : eerste
* "KAMPIOEN VAN BELGIE".
* Ronde van Frankrijk eerste
* "WERELKAMPIOEN"!

Pastoor Slosse over Fraeyeke
Pastoor Leopold Slosse[4] werd in 1895 benoemd tot pastoor van Rumbeke. Hij is daar pastoor gebleven tot aan zijn overlijden in 1920. Deze geestelijke heeft dus de kinderjaren en de opgang van Defraeye als renner tenvolle meegemaakt, daar Odiel ook Rumbekenaar was.
Wanneer Slosse te Rumbeke aankwam, bemerkte hij vrij gauw, dat het *Liber Memorialis* door verschillende van zijn voorgangers niet bijgehouden was geweest. Als grote liefhebber van alles was enigszins historisch getint was, begon Slosse met alle ontbrekende gegevens van zijn voorgangers op te sporen en te acteren. Daarna heeft hij de 25 jaar van zijn pastoraat zeer getrouwvol bijgehouden en vastgelegd. Dit staat allemaal opgeschreven in zijn bekende *Memoriale Rumbecanum*[5]
Ook Odiel Defraeye wordt door Slosse verschillende keren genoteerd. Dit gebeurde voor 't eerst in 1908, wanneer Defraeye op Koekezondag als *Kampioen der Vlaanders* gevierd wordt. Daarna volgen ook nog verschillende koersuitslagen die Defraeye in de loop van dit jaar uitgereden had.
We vinden er ook een knipsel uit een liberaal dagblad met als hoofdding "*Klerikale partijdigheid*" *"Toen de overwinnaar van de ronde van België ingericht door het liberaal blad 'La dernière Heure' de Hr Defraeye te Iseghem toekwam, bevond de burgemeester zich met zijn muziekkorps aan de statie. De burgemeester*

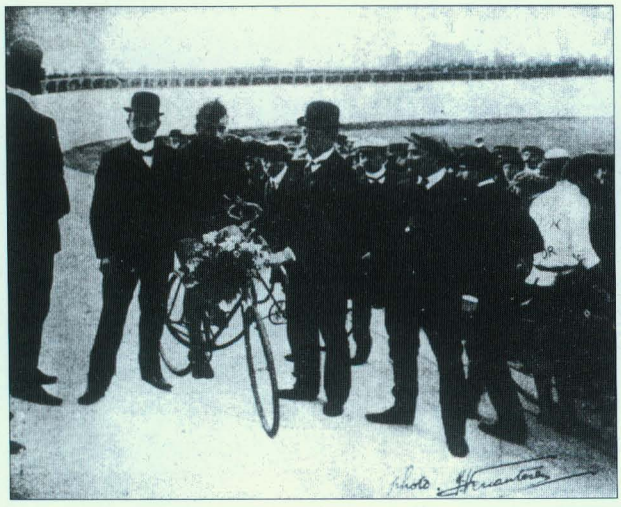

Defraeye "Kampioen van Vlaanderen" in 1910

Defraeye "Kampioen van België" in 1911

De Ronde van België in 1912
Wielerwedstrijd gehouden van 5 - 19 mei, waar 12 500 fr. aan prijzen verbonden was. De overwinnaar Odiel Defraeye, een Belg, wordt door enige enthousiaste vrienden na aankomst weggedragen

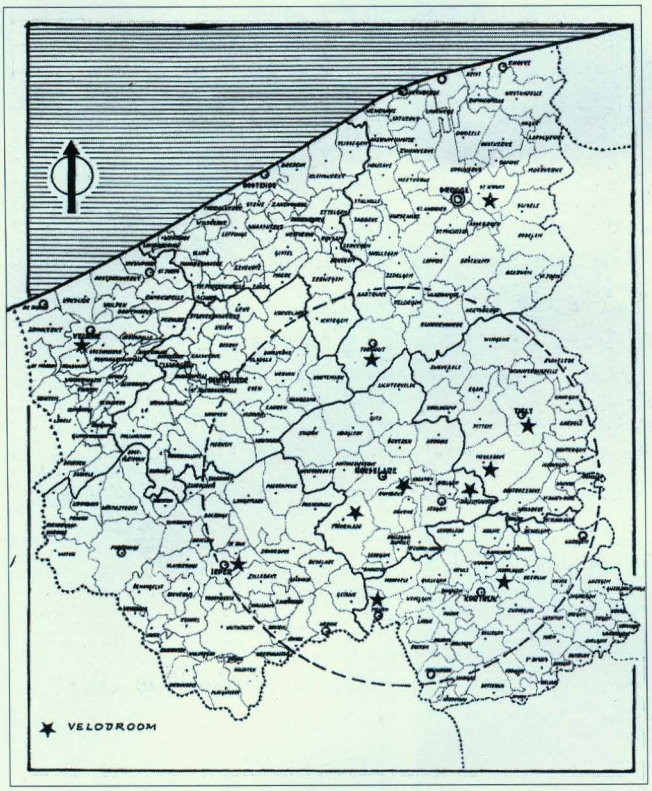

In een cirkel met een straal van 20 km waren na W.O. I in West-Vlaanderen negen "velodrooms" te vinden

trok met den Hr Defraeye door de straten van Iseghem denkende door dat schouwspel een voorbeeld van volksgezindheid te geven.

Toen de Hr.(Robert) Gits , die student geweest was te Leuven, laureaat werd in de wedstrijd tusschen al de hoogescholen van België, heeft het gemeentebestuur van Iseghem geen enkele plechtigheid ter eere van den Hr Gits ingericht.. En nochtans was de Hr. Gits een leerling van de katholieke universiteit van Leuven._ Maar de vader van de Hr Gits wil in de gemeenteraad niet dansen zoals de burgemeester fluit..."

Dat Frayeke te Izegem gehuldigd werd, is niet verwonderlijk, want toen was hij meer 'Izegemnaar' geworden dan 'Rumbekenaar', dankzij vooral J. Vandekerckhove bij wie hij in 't werk was en die hem fel patroneerde en subsidieerde en alle gelegenheid liet om hem te trainen.

We vinden dan ook nog : *"Den 4 en 11 october (1908), dat is op Kermis en Koekezondag, hadden wij hier onze allereerste velofeesten: den 4 oct. was 't loopinge voor allerhande mededingers en den 11 oct. feeste voor Odiel Defraeye, een vlug jongentje aan de Ouckenebrugge, dat in veel plekken eerste prijzen had gehaald De feesten begonnen telkens te 3 1/2 uur, dus na de Vespers, en waren voor de avond geeindigd. Volk bij de machte op elke omstandigheid, dat zich lustig en gemanierd wist te gedragen."*

Op 23 november 1908 noteert Slosse onder twee foto's van *Frayeke*: *"Odile Defraye deed zijn eerste communie in 1900 en moet nu naar het leger"* Op datum van 22 juli 1909 lezen we bij diezelfde pastoor: *"Dat velogeweld zal toch niet blijven duren. Ziet eens Moorslede: In 1908 bracht de velodrome 17.000 frs. op van inkomgeld en dit jaar ligt hij vage, te weten in 1909. De nieuwigheid is er af, en ook er zijn 8 nieuwe velodromes bijgekomen in de ronde van 5 uren*[6].

Defraeye soldaat

In 1908 diende Odiel zijn legerdienst te vervullen. Zo werd dit jaar op sportgebied zeker geen topjaar. Zijn soldatenloopbaan bleef ook niet bij dit eenmalig opgeroepen worden.

In 1914 brak de oorlog uit en Odiel diende weer onder de wapens zijn land te verdedigen. Hij moest naar zijn eenheid terugkeren om zo zijn deel bij te dragen voor de verdediging van het Vaderland. Bij Slosse vinden we dan ook het adres van Odiel terug dat hij tijdens die oorlogstijd had *"Odiel Defraye, 6 D cl. M. Colonnes des Vivres, automobiles 20 Brigade via Anvers (4.10.1914)"*.

Het is ook tijdens de oorlog dat Odiel achter het front in het huwelijk treedt. Dit gebeurde te Proven op 13 oktober 1915. De gelukkige bruid was Magdalena Stamper van Zonnebeke. Uit dit huwelijk zijn twee zonen gesproten: Jozef (° Proven, 16 december 1915) en Daniël (° Rumbeke, 27 oktober 1919). De oudste zoon ging later in De Panne wonen, de jongste koos Brussel als vaste verblijfplaats.

Speciale voorbereiding: "Frayekens spouterwiel"[7]

In de jaren juist vóór W.O.I was Odiel Defraeye beslist voor 50 % Rumbekenaar en ook voor 50 % Izegemnaar. De *koersvelo* die deze kampioen zou gebruiken voor de *Ronde van België* en voor deze van Frankrijk in 1912 werd te Izegem gemaakt.

In dat jaar woonde een jonge fietsenmaker op de zuidzijde in de Stationstraat. Gabriël Devuyst (° Kortrijk, 10.05.1884 - + Izegem) woonde in het huis waar later de herberg *De Bank* gevestigd was. Hij maakte een spiksplinternieuwe fiets om deze ronden met al hun hindernissen te trotseren. Deze fiets genoot alle mogelijke nieuwste snufjes die met de nodige vakkennis werden aangebracht met daarbij de volste belangstelling van heel wat Izegemse supporters. Met zo'n fiets werden de zegekansen grotelijks verzekerd en de hoop op een glansrijke overwinning nog in grote mate vergroot. Mededingen in *Le Tour de France* bleef voor zo'n jonge renner beslist een bijzondere uitdaging. Gans Izegem keek uit naar de komende prestaties die Odiel Defraeye in die ronde zou brengen. Zoveel sportmannen en liefhebbers keken verlangend uit naar die grote koers, naar de nieuwe komende *Ronde van Frankrijk.*

Wie zou er nu de grote winnaar worden van die ronde in 1912?

Defraeye, de rusteloze verhuizer

Na W.O. I heeft Defraeye in geen koersen meer meegereden. Hij was herbergier geworden. Met het grootste deel van zijn gewonnen centen had hij zich een ruime herberg laten bouwen, langs de Izegemsestraat te Rumbeke met ruime parking tussen straat en herberg.

Hij had die herberg *De Warande* genoemd. Pastoor Slosse was die gaan inzegenen.

Een tijdje later liet hij er zelfs een velodroom aan toevoegen, achteraan het huis gelegen.

In 1928 is hij ook in Frankrijk gaan wonen, naar Buncey (Côte d'Or). Deze nieuwe verblijfplaats was maar van korte duur want in 1930 was hij hier terug. *De Warande* werd verkocht aan brouwer Jules Peene. De herberg langs de Izegemsestraat bestaat nog altijd maar is met de jaren van naam veranderd. Nu is het *De Lanteern* geworden.

In 1930 heeft Defraeye Rumbeke voorgoed verlaten. Eerst vestigde hij zich te Lombardsijde, en later in De Panne waar hij ook café hield.

Op het einde van de vijftiger jaren - de voorbereidingstijd voor de naderende Expo was Odiel bij zijn zoon in Brussel, waar hij in bepaalde herbergen een vaste klant bleef. Dan volgden er een paar beroerten. De vitaliteit van de jeugdjaren was al lang totaal verdwenen. Hij zou nog eens verhuizen, voor de zoveelste maal, maar nu naar een rusthuis, *Le beau Château* te Bierges; toen was hij al fel gehandicapt. Hij was helemaal van zijn spraak beroofd.

Daar, te Bierges, in Waals-Brabant is hij op 20 augustus 1965 overleden en werd daar op het plaatselijk kerkhof begraven.

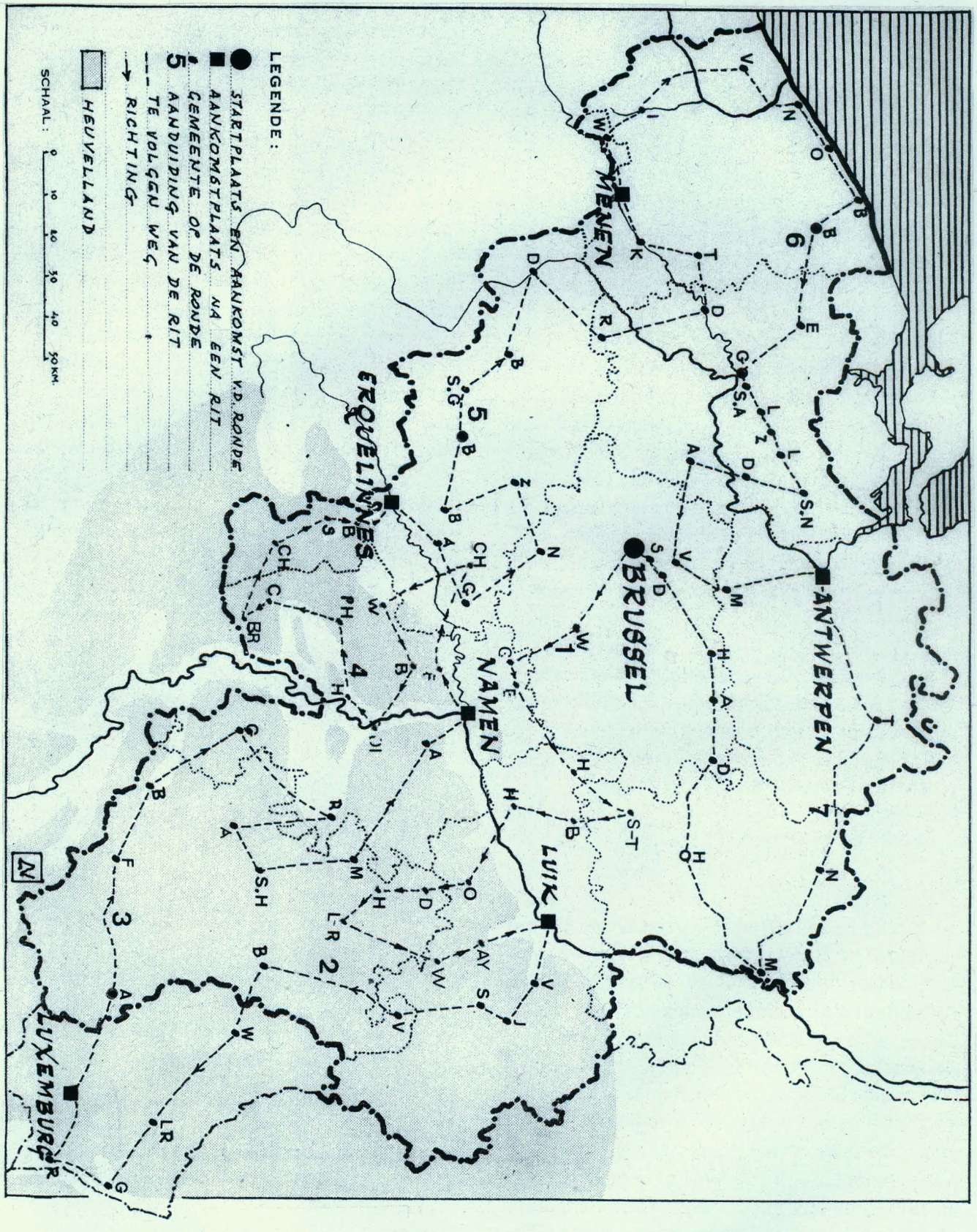

Ronde van België 1912

Ronde van België 1912

1ste rit : Brussel - Luik 280 km

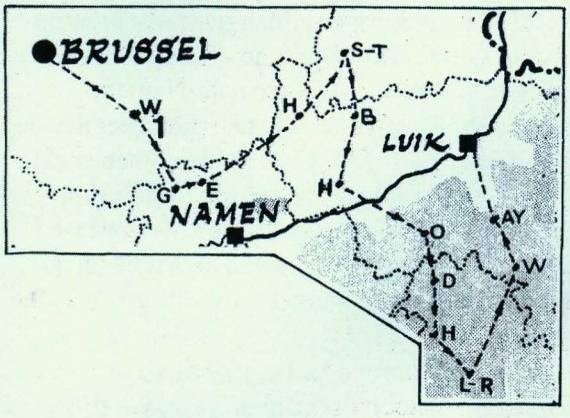

Uitslag na de eerste rit

1.	Pélissier H.	9 u. 27' 50"
2.	**Defraeye Odiel**	op één lengte
3.	Christophe	op twee lengten
4.	Déthier	
5.	Petit - Breton	

Odiel had zich al een paar keer gewaagd aan de Ronde van Vlaanderen en van België.
In 1911 had hij zelfs als "Kampioen" die Ronde uitgereden. In 1912 was hij weer van de partij en had hij weer nieuwe en zelfs hoge verwachtingen gesteld.
De "Ronde van België 1912" zou zeven ritten omvatten, waarvan de eerste zou gereden worden op zondag 5 mei. Die rit zou uit Brussel vertrekken en rijden over Waver - Gembloers - Eghezée - Hannuit - St. - Truiden - Borgworm - Huccorgne - Ouffet - Durbuy - Hampteau - La Rochelle - Hotton - Werbomont - over Aywailles - naar Luik. Het zou een rit worden van 280 km.
Er waren 72 renners ingeschreven, waarvan er 61 zich aan de startlijn aanmeldden.
Na 9 u 27' 50" kwam H. Pélissier over de aankomstlijn. Hij noteerde daarmee een gemiddelde snelheid van 29,658 km/u.

2de rit Luik - Luxemburg 306 km

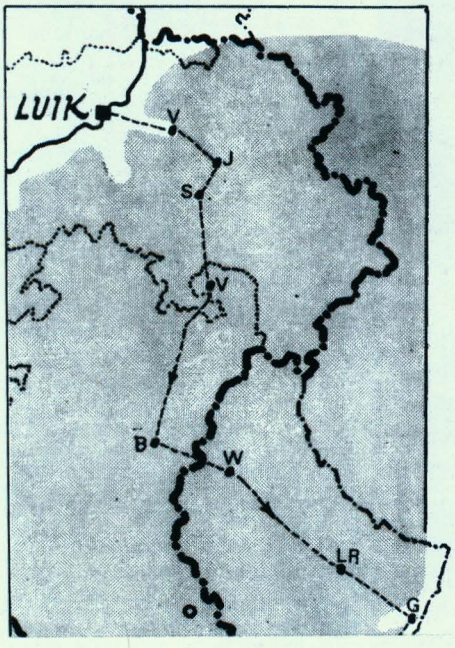

Om 5 u 58' startten de 45 overgebleven deelnemers van de ronde voor de tweede rit die 306 km afstand moest overbruggen. Die rit verliet op 7 mei Luik en liep over Verviers - Jalhay - Spa - Vielsalm - Bastenaken - Wiltz - La Rochette - Grevenmacher - Remich naar Luxemburg.
Bij de start nam Masselis de leiding. Bij het binnenrijden van de stad Verviers deed Masselis een erge val, zonder letsels op te lopen. Wanneer korte tijd later het klimmen begon van de berg van Goes, was het Trousselier die de eerste zijn klim vertraagde. Heel wat andere renners volgden zijn voorbeeld. Voor hem groeide er weldra een peleton van ongeveer 17 man waaronder Defraeye. Deze Rumbekenaar valt twee maal kort na elkaar, zonder zich erg te bezeren.
Hij komt ook telkens bij de hoofdgroep terug. Verschillende renners geven op.
Tijdens die rit zijn er ook verschillende valpartijen. Om 9 u 22' reed een groep van 24 renners voorbij in Trois-Ponts. Aan de grens is die groep wat gedund, er blijven nog twintig renners bijeen. Het terrein wordt moeilijk . 't Is steeds berg op en af. Verschillende renners lossen: Heusghem, Tiberghien, en Engel. Na de laatste controle in Remich ontsnappen Pélissier en Defraeye. Na een tiental km moet de Fransman lossen. Niemand van de vroegere kopgroep kan Defraeye nog inlopen. Onder daverende toejuichingen rijdt Odiel Defraeye als eerste over de aankomstlijn.

Uitslag na de tweede rit

1.	**Defraeye Odiel**	in 11 u 12'
2.	Pélissier Henri	in 11 u 14'
3.	Verschoore O.	in 11 u. 23'
4.	Elise	op een lengte
5.	Petit - Breton	op een halve lengte

3de rit : Luxemburg - Namen *300 km*

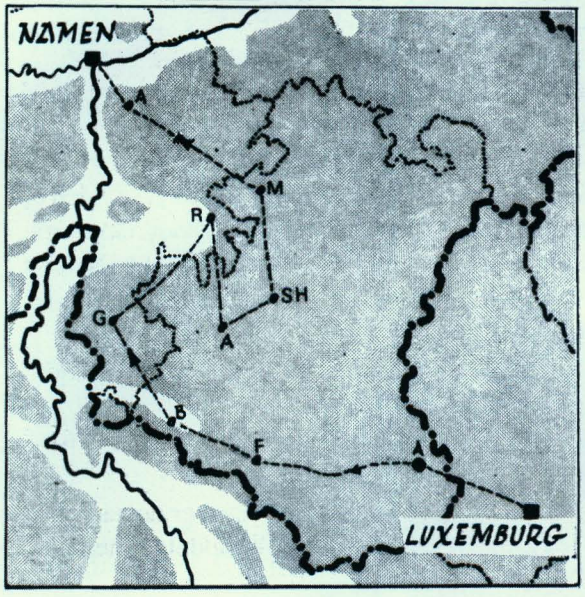

Het is juist 6u 45 wanneer de 41 overgebleven renners starten in Luxenburg voor de derde rit met een lengte van 300 km.
Ze verlaten Luxemburg en rijden over Aarlen - Florenville - Bouilloin - Godinne - Rochefort - Anloy - St.-Hubert - Marche - Assesse naar Namen.
Trousselier en Masselis verschenen niet meer aan de startlijn. Bij de controle in Florenville komen er een dertigtal renners samen. Bij een klim in Bouillon moeten verschillende renners de hoofdgroep lossen. Zo ontstaan er twee groepen. Eens boven bevat de eerste groep nog tien renners. De tweede groep volgt op ongeveer 100 meter.
Bij het neerdalen van een helling doet Lamon een erge val maar kan toch doorrijden. Om 12 u rijden ze door Rochefort. De drie leiders zijn momenteel: Defraeye, Blaise en Pélissier. Ze schijnen in topvorm en vermeerderen nog hun voorsprong. In Marche zijn ze nog altijd samen.
De slotfase omvat een harde kamp, waarbij Defraeye toch als eerste het stadion van Namen binnenrijdt, gevolgd door Pélissier en Blaise.

Uitslag na de derde rit

1.	**DEFRAEYE ODIEL**	in 10 u15'20"
2.	PÉLISSIER HENRI	op drie lengten
3.	BLAISE	op twee lengten
4.	HEUSGHEM	in 10 u 21'
5.	CHRISTOPHE	op één lengte

4de rit: Namen - Erquelinnes *260,75 km*

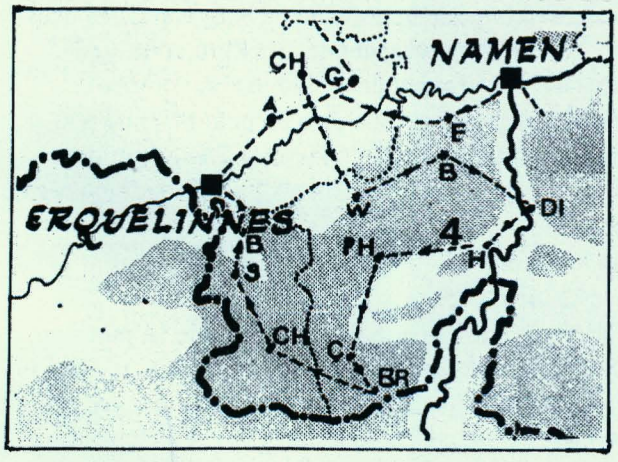

Op zondag 12 mei werd er in Namen gestart voor de vierde rit van de Ronde van België. Deze rit zou de volgende steden aandoen: Namen - Fosses - Charleroi - Walcourt - Bioul - Dinant - Hastière - Philipville - Couvin - Bruly - Chimay - Sivry - Beaumont - Erquelinnes.
Defraeye is met een ongesteldheid uit Namen vertrokken. Onderweg heeft hij een verfrissing genomen, die hem ten goede kwam. Een weinig voor Erquelinnes heeft hij nog een band moeten vervangen. Hij hoopt dat hij in de volgende ritten die verloren tijd zal kunnen inwinnen.
Daar Vandenberghe op een hond reed, diende hij ook de daardoor ontstane bandbreuk te herstellen. In die rit hebben heel wat renners opgegeven: Luc Petitjean, Marcel Buysse, Depauw, Engel en Spiessens. Ook Heusghem diende dit te doen, omwille van de gevolgen van zijn laatste val. Ook alle renners van 'Peugeot' gaven in blok op.

Uitslag na de vierde rit

1.	PELISIER HENRI (F)	
2.	CHRISTOPHE EUGÈNE (F)	op 3'58"
3.	BLAISE ANDRE	op 3'59"
4.	TIBERGHEIN HECTOR (F)	op 10'39"
5.	SALMON FÉLICIEN	
6.	**DEFRAEYE ODIEL**	op 14'23"

5de rit: Erquelinnes - Menen 303 km

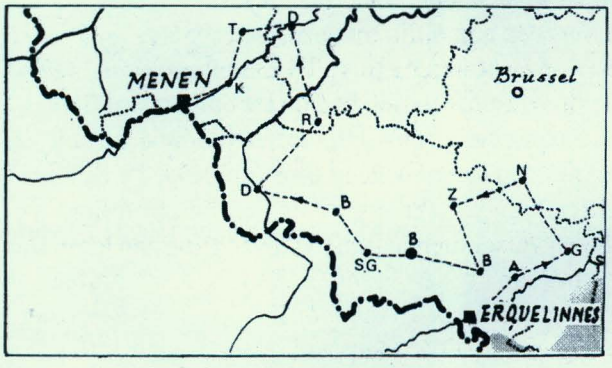

Uitslag na de vijfde rit

1.	VERSCHOORE	in 10 u 44 253
2.	PELISSIER	op één lengte
3.	LAMON	in 10 u 4' 28"
4.	BLAIZE	op 2"
5.	**DEFRAEYE ODIEL**	op 1"

Deze 5de rit van 303 km start op 14 mei te Erquelinnes om 5 u 50' met nog slechts 25 renners aan de startlijn. Daar Cornet zich ongesteld voelt, vertrekt hij ook niet meer. Een groep van 13 man blijft een lange tijd samen.
Deze rit omvat de volgende omloop: Erquellines - Anderlues - Gosselies - Nijvel - Zinnik - Biche - Bergen - St.-Ghislain - Beloeil - Doornik - Ronse - Deinze - Tielt - Kortrijk - Menen.
In Nijvel rijdt de volgende groep voorbij: Defraeye, Verschoore, Blaize, Pélissier, Alavoine, Fastré, Dupont, Vandenberghe en Delhier. Verder dienden Defraeye en Vandenberghe de groep te verlaten door opgelopen bandbreuk. In Binche zijn er nog altijd 12 renners op de kop Hier wint Defraeye een premie en blijft lange tijd koploper. In Deinze zijn er nog tien mannen samen op kop. Nu verandert het snel. In Tielt bestaat die kopgroep nog slechts uit drie man: Verschoore, Pélissier en Defraeye.
Om 3 u 32' rijden ze de controle in Kortrijk voorbij. Defraeye blijft nu iets achter en komt zo in de groep van Blaize, Monseur en Lamon.

6de rit: Menen - Antwerpen 304 km

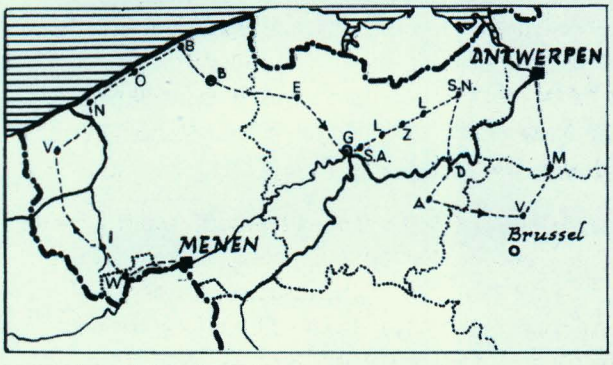

Op donderdag 16 mei wordt de 6de rit van de ronde gereden. Deze rit omsluit 304 km.
Deze rit is als volgt gepland: Ze vertrekken uit Menen en rijden over Ieper - Veurne - Nieuwpoort - Oostende - Blankenberge - Brugge - Eeklo - Gent - St.-Amandsberg - Lochristi - Zeveneken - Lokeren - St - Niklaas - Dendermonde - Aalst - Vilvoorde - Mechelen - Antwerpen.
Bij een felle stortregen werd om 6 u 14' het startsein gegeven te Menen aan de 21 overgebleven renners. Door het natte, gladde wegdek komen er vele renners ten val. In Waasten zijn ze nog met 17 man in een gebonden peleton. Korte tijd later vallen er twee renners uit na een ernstige valpartij. In Oostende komen verschillende renners samen bij een vaste controle: Van Lerberghe, Defraeye, Pélissier, Dupont, Blaise, Lamon, Vandevelde, Alavoine, Verschoore, Everaerts, Petitjean en Christophe. Wanneer de groep door Brugge rijdt, zijn ze nog met tien man.
Te Eeklo stond een grote menigte de renners op te wachten, niet alleen aan de vliegende controle, maar ook op alle plaatsen van de doortocht. Te Gent wordt er zeer traag gereden omwille van het slechte wegdek en de modderige wegen. Er zijn heel veel kijklustigen.
Vlak voor het gemeentehuis van St.-Amandsberg is er een bruuske valpartij van Defraeye die Blaise in zijn val meesleurt. Hier verliest Defraeye minuten

Uitslag na de zesde rit

1.	**DEFRAEYE ODIEL**	in 10 u. 21' 30"
2.	BLAISE	op 4'
3.	LAMONT	op 6'
4.	DUPONT	in 10 u. 44'
5.	PELISSIER	in 11 u.

7de rit: Antwerpen -Brussel 285,75 km

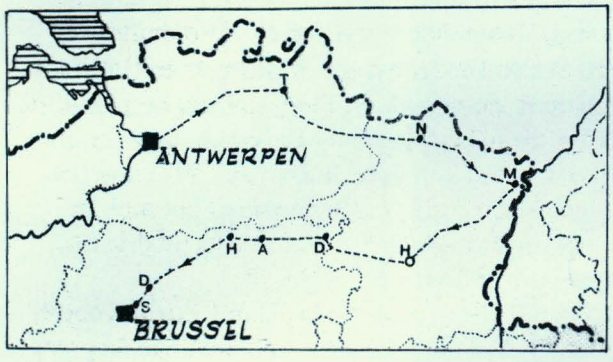

om zijn trapper te rechten.
In de verdere rit komen de verzaaide groepen zo stilaan weer samen en in St.-Niklaas bestaat de hoofdgroep nog altijd uit dezelfde renners.
Een weinig buiten Aalst valt Vandenberghe en breekt zijn stuur. Te Mechelen had de kampioen van België 100 meter voorsprong. Hij vermeerderde deze nog voortdurend tot bij de aankomst.

Op zondag 19 mei werd de zevende en laatste rit van de *Ronde van België* betwist. De rit liep van Antwerpen naar Brussel. Het kleine overschot aan renners vertrok uit Antwerpen en reed over Turnhout - Neerpelt - Maasmechelen - Hasselt - Diest - Aarschot - Haacht - Diegem - Schaarbeek naar Brussel.
Die rit besloeg 285,750 km en liep door onze vlakke Kempen. Grote moeilijkheden waren hier niet te verwachten. Een paar bandbreuken leverden voor enkele renners wel wat vertraging op. Wanneer Pélissier de velodroom binnenrijdt, laat hij zich van zijn fiets vallen en weent. Hij voelt zich zeer ongelukkig en vooral nu in deze laatste rit, waar hij een gebroken achterwiel had.
Pélissier en Garrigou reden op 't einde van de rit een tijd naast elkaar in gezelschap van Defraeye. Dan hoorde Odiel Pélissier zeggen tegen Garrigou: "Je suis au bout de mes forces!"
De Rumbekenaar verstond genoeg Frans om de betekenis van die woorden te vatten. Hij demareerde en ... won de "Ronde van België 1912".

Uitslag na de zevende rit

		uitslag punten	verdienste (in fr.)	tijd
1.	**DEFRAEYE ODIEL**	17 p	3165	in 70 u 11' 34" 3/5
2.	PELISSIER H.	19	1615	in 70 u 40'29"
3.	BLAISE	26	1280	
4.	CHRISTOPHE	51	880	
5.	LAMON	56	825	
6.	VERSCHOORE	76	630	
7.	DUPONT	87	365	
8.	LAMBOT	87	335	
9.	ALAVOINE	89	225	
10	.HEUSGHEM	91	180	
11.	VAN DEN BERGHE	94	320	
12.	VANDEVELDE	95	225	
13	.DEVROYE	110	150	
14.	PETITJEAN	127	130	
15.	MONSEUR	141	150	
16.	EVERAERTS	151	115	
17.	VAN LERBERGHE	179	60	
18.	GOOVAERTS	192	65	
19.	MORTIER	193	50	
20.	TAPIN	209	50	

Gemiddelde snelheid van de Ronde van België 1912: 29, 580 km /u
Totale lengte van de ronde: 2039,500 km.

Ronde van Frankrijk 1912
zoals Odiel Defraeye die heeft beleefd en heeft verteld.
De aangehaalde tekst werd op diverse plaatsen lichtjes aangepast en taalkundig verbeterd.

"Voor de derde keer wil ik het nog eens wagen," meende Defraeye. *" Mijn uitslagen in de Ronde van België van dit jaar gaven me een waar zelfvertrouwen en dat moet wel de hoofdvereiste zijn om het in de Ronde van Frankrijk tot een goed einde te brengen. In de Ronde van België voelde ik me sterk en krachtig genoeg na de derde rit, zodat er telkens nog wel wat kilometers meer konden gereden worden. Nooit voelde ik me oververmoeid en ik vond de gelegenheid gunstig om mijn deelnamen aan de Ronde ven Frankrijk 1912 aan te vragen. Jammer genoeg werd ik tengevolge van de Wetgevende Verkiezingen verplicht mijn soldatendienst een tijd te hernemen. Toen voelde ik me uitermate ongelukkig en tevens ongerust, die Ronde waar ik zolang al van gedroomd had en die nog nooit een Belg vooraan zag, niet te kunnen meemaken."*
Vooraf dient gezegd dat Odiel Defraeye niet bestemd was om als toerwinnaar de Ronde van Frankrijk te beëindigen. Odiel was alleen aangeworven door "ALCYON" om Garrigou te helpen en zijn zege van het vorige jaar nog eens te helpen bevestigen.
"Maar ik bekwam verlof en alhoewel niet helemaal voorbereid door die verplichte legerdienst in de laatste dagen, maakte het zegeverlangen mij uitermate sterk. Ik reisde naar Parijs om van daaruit de grote ronde aan te vangen. Het was me dan ook een onuitsprekelijk genoegen zo'n hele vriendenschaar in die wereldstad aan te treffen. Lang bespraken we de wederzijdse kansen. We wisten wel, dat we maar een klein handvol uitmaakten tegenover al die grote sterren. We zouden echter op onze hoede zijn. We zouden zeker niet vroeger opgeven, voor men ons levenloos zou wegdragen.
"Winnen? Die droom scheen te schoon. Toch was er in ons binnenste een onweerstaanbare drang, iets dat ons een bijzonder kik gaf en meteen de zekerheid, dat wij Belgen, ditmaal in de grote "Tour de France" een betere en een meer betekenisvollere rol zouden spelen !
Twee maal had ik bij de aanvang moeten opgeven: in 1909 en ook in 1911.Maar nu had ik een Belgische driekleur om het lijf en die mocht ik zeker niet behouden, zo ik hem niet in de voorste rangen regelmatig kon tonen.
De opvolging van Garin (1903), Cornet (1904), Trousselier (1905),Pottier (1906), Petit-Breton (1907,1908), Frans Faber (1909), Lapise (1910) en Garrigou (1911) op de erelijst, dat scheen buiten het bereik van les petits Belges en zeker van een eenvoudige Vlaamse jongen zoals ik...! En toch..."

De "Ronde van België 1912" had in een zeer korte tijd de algemene bewondering voor de jonge Belgische kampioen fel doen stijgen. Zijn naam lag werkelijk op ieder lippen.
De leiders van de "ALCYON-groep" die de Belgische omloop van dichtbij gevolgd hadden, kregen net als zoveel andere landgenoten een grote bewondering voor deze jonge renner. Ze hadden deze taaie, jonge Vlaming aan het werk gezien en nadien hadden ze er ook sterk op aangedrongen Defraeye onder de vijf uitverkorenen opgenomen te zien, op hun favoriete lijst om aan het wereldkampioenschap op de weg deel te nemen.
Hierbij moet niet alleen Defraeye genoemd worden, ook het heldere doorzicht van de leiders dient hierbij geprezen. Hun beslissing was voor Defraeye van bijzondere persoonlijke betekenis. De jonge Rumbekenaar moet echt prent geslagen hebben bij deze sportleiders om hem zo vlug bij de allerbesten te willen rangschikken. Zij wisten toen echter nog niet dat ze werkelijk "De ware wegkampioen" de kans van zijn leven aangeboden hadden. Die mooie droom diende nu nog gerealiseerd te worden Zoals hij met vaste tred de bergtoppen in de "Ronde van Frankrijk" besteeg, zo ging hij met even vaste tred de roemheuvel in de wielerwereld op. Die mogelijkheid droeg hij diep in zich. Hij diende er alleen nog voor te zorgen dat hij dit in die komende *Ronde* het allemaal echt waar kon maken.

Ronde van Frankrijk 1912

1ste rit: Parijs - Duinkerken *351 km*

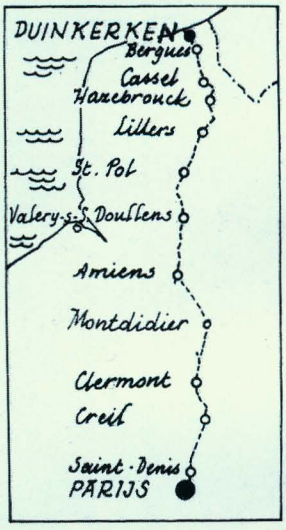

" "Lunapark", zo heette onze eerste verzamelplaats voor de start. Daar zag ik de grote Lapize, de favoriet Georget, mijn merkmaat Garrigou. Verder waren daar nog meer bekenden zoals Crupelandt, Christophe en nog veel andere bekende wezens uit Vlaanderen.

't Is nog nacht zo we ons naar een bepaald vertrekpunt begeven. Tal van kreten gaan naar de grote Fransen: "Heil Garrigou! Heil Lapize! Heil Faber! Heil Georget!" Toch klinkt ook hier en daar een gul vriendenwoord tussendoor, vrienden die van zo ver gekomen zijn, om ons nog eens voor 't vertrek veel geluk toe te wensen.

Vier uur! De grijze heer Abran vuurt zijn pistool af en de ganse troep is vertrokken, voor een ronde van meer dan 5 000 km.

Tot toekomende maand, vrienden!!

De 130 mededingers baren een onweerstaanbaar ontzag. Toch zet ik me weldra aan de leiding, Faber komt me nu en dan eens aflossen. In Montdidier (108 km) win ik een gouden medaille. We zijn nog met 25 man samen aan de kop. We vorderen zeer snel en we zijn voor op het vastgestelde uur. Petit-Breton rijdt een verkeerde weg op samen met enkele anderen. Wanneer hij op de goede weg terugkomt, wordt hij door een ander peleton aangereden en gaat zwaar tegen de grond.

Daar overvalt me ook een eerste ongeluk, waardoor ik ook veel tijd verlies. Zonder morren rijd ik daarna weer verder. Ik rijd verschillende andere renners voorbij en hervat met volle hoop.

Te Cassel, op 43 km van het doel, verneem ik bij de controle, dat er reeds 18 renners voor zijn en dat Brocco reeds een half uur geleden daar voorbij kwam. Mijn verbittering wijkt weldra als ik wat moed ingesproken krijg van mijn verzorgers. Een vijftal goede concurrenten zijn me voor, terwijl alleen mijn merkmaat Blaise zich bij diezelfde groep moet bevinden.

In het zicht van Duinkerken ben ik Faber, Blaise, Hanlet en Mottiat nog voorbij gegaan en weet nog vlug Godevier op de meet te kloppen.

Een elfde plaats, dat gaf me weinig voldoening. Er waren me teveel landgenoten voor. De ronde was nog maar pas begonnen. Er zouden nog wel betere kansen komen.

Uitslag na de eerste rit

1. CRUPELANDT	in 11 u. 39' 37" 4/5
	gemiddeld aan 30,17 km/u
2. TIBERGHIEN (B)	in 11 u. 42' 36"
3. BROCCO	in 11 u. 48' 37" 1/5
4. ALBINI	in 11 u. 56' 11"
5. SALMON (B)	in 11 u. 56' 11" 4/5
6. LAMON (B)	in 11 u. 56' 15"
7. BORGARELLO	in 12 u. 7'
8. DE RUYTER (B)	in 12 u. 7' 10" 1/5
9. LAPIZE	in 12 u. 7' 22" 4/5
10. VAN DEN BERGHE (B)	in 12 u 7' 23" 3/5
11. DEFRAEYE ODIEL (B)	

Odiel Defraeye, winnaar van de "Tour de France" in 't jaar 1912.
Henri Desgrange noemde hem ooit "Le plus beau pédaleur que j'ai jamais vu." -
"De mooiste fietser die ik ooit gezien heb."

2de rit: Duinkerken - Longwy 388 km

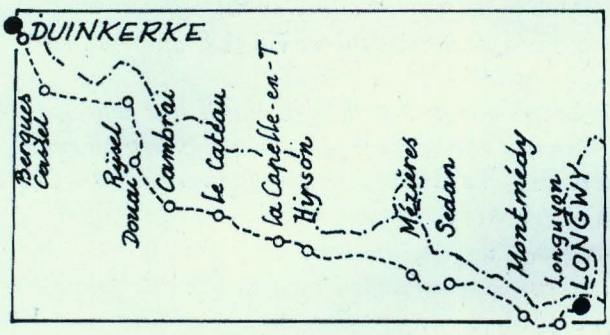

"Na een zeer goede nachtrust voelde ik me bijzonder fris. De heer Desmaret van "l'Auto"moet iets heel bijzonders opgemerkt hebben, dat hem een vast vertrouwen bood, want men kon in zijn blad lezen: "Ofwel vergis ik mij, ofwel is Defraeye in staat morgen iets goed te doen"."
Vijf renners maakten de tweede rit niet meer mee.
"Midden nog in de nacht, om 2 u30'gaan we er moedig van door. Er dient vanaf het begin flink gewerkt te worden. In Hazebrouck tracht ik te ontsnappen. Brocco, met een dertigtal renners volgen me door die stad. Te Rijsel, midden de menigte, wil Tiberghien er vandoor. We hebben hem weldra spoedig te pakken. Ik voel me bijzonder in form en houd me dan ook het liefst voorop. De kasseiwegen liggen ons, Vlaamse renners, bijzonder goed. Het peleton smelt als sneeuw voor de zon en halverwege zijn we nog met Spiessens, Garrigou, Lapize, Fraissinet, Engel, Borgarello en de taaie Dupont voorop.
Te Hirson (225 km) speelden we onze eerste troef uit. Ik werp een vluchtige blik naar Garrigou en werp me vooruit een berg op. Garrigou volgt en neemt een twintigtal meter de leiding over en...de toer is gespeeld. Zonder omzien trappen we door. Hoe ze zich daarachter inspannen, dat is zeker onze zorg niet. We denken allebei juist hetzelfde: 't is nu of nooit! De doortocht in talrijke dorpen, waar zoveel aanmoedigende kreten ons nieuwe wilskracht en sterkte geven, geschiedt echt in vogelvlucht. We vernemen dat onze voorsprong steeds maar groter wordt.
Aan de controlepost van Mézieres tekenen we zonder overhaasting en na wat gegeten en gedronken te hebben gaan we weer de baan op. We behouden steeds hetzelfde tempo, zonder enige overhaasting.
Wat een massa volk in Sedan. Daar zijn we heel dicht bij de grens van ons vaderland, waarvan ik de kleuren om het lijf draag. Deze gedachte geeft me nieuwe moed, en ik zet nog nieuwe snelheid bij. We naderen het doel. De indruk welke de ontelbare menigte op mij uitoefent is groot. Het was diezelfde aandoening die me telkenmale in de Ronde van België overkwam, zo ik met de leiders of alleen vooraan toekwam. Telkens diende ik mezelf te beheersen. Ook hier diende ik te strijden, met alle wilskracht en zo kalm als dit maar mogelijk was. De aankomstlijn lokt me tussen twee drukke mensenscharen. Nog enkele honderden meter. Ik weet wat het zeggen wil, een eindsprint tegen Garrigou. Maar 'k voel me ijzersterk. Bliksemsnel heb ik mijn voorwiel over de eindmeet geworpen. Ik voel me echt gelukkig en fier om deze behaalde zege.
Ook voelde ik me gelukkig met de overige renners, met wie ik zoveel uren zo'n machtig tempo gevoerd had en die ik met onbegrensde vreugde zag delen in de hulde ons door die duizenden toeschouwers gebracht. Wanneer ik dan Spiessens, Thijs, Lambot en Buysse en de andere Belgen zo heerlijk op de ereplaatsen zag toekomen, terwijl ik me stilaan verwijderde, was ik innerlijk gelukkig en fier op het kleine België dat zulke roemrijke kampioenen voortbracht."

Uitslag van de tweede rit

1. Defraeye Odiel	in 12 u 1' 3"1/5
	of gemiddeld 29 km 800/u
2. Garrigou	op een halve lengte
3. Christophe	in 13 u 12'3"
4. Thijs (B)	op 1/4 van een wiel
5. Spiessens (B)	op een halve lengte

3de rit: Longwy - Belfort 331 km

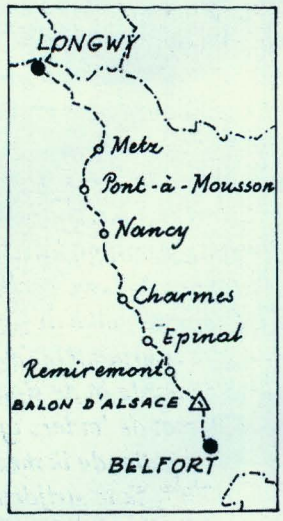

"Le Ballon d' Alsace"! Die speelde me tijdens de rustdag van woensdag voortdurend in het hoofd. In de Ronde van België was ik meer in mijn schik in de bergachtige streken dan in 't platteland. Zou er hier geen gelegenheid zijn het meesterstuk van Pottier te evenaren? Dit bracht me wellicht een nieuwe zege en dan was er tevens grote kans om de voorlopige rangschikking van de wonderbare Italiaan Borgarello af te nemen. Bangé zegde me immers: "Dat Defraeye, dat is een kolfje naar uw hand !"
Toen ik dan op donderdag weer opnieuw strijdvaardig stond - we waren nog met 120 - was het besloten: de Ballon d' Alsace daar zou ik de eerste boven zijn! 't Is erg koud! Er vallen veel slachtoffers, niettegenstaande het niet erg snel gaat. Mijn grootste verlangen is de "Le Ballon d' Alsace", om daar mijn eigen spel te spelen.
Met vijftien man naderen we de voet. Ik zie al mijn tegenstrevers vlug afstijgen en koortsachtig werken aan het verkleinen van hun versnelling. Daartoe gun ik me geen tijd. Met Dupont, eveneens haastig, gaan we de berg op. 't Is erg steil. Ik zet al mijn krachten op mijn overzetting en niet op de wielen. Lenig ga ik de hoogte in, terwijl ik Dupont stilletjes van mij afschud.
Midden de hoogte kijk ik even om; ik heb een verbazende voorsprong genomen en ik heb nu ruim tijd genoeg om nog van kamwiel te veranderen. Ook kan ik daarboven nog het standbeeld van Pottier eens groeten. Nu is het geen bergafdaling meer, dat is letterlijk een val naar beneden. Om daarbij mijn mooie plaats te wagen, nee, dat is wel wat veel!
Zonder enige ontsteltenis laat ik dan ook de stoute kerels Christophe en Lapize op mij toekomen. Dan volg ik hen als een schaduw en boots, onbevreesd, al hun draaien en bewegingen na. De Franse kampioen is echter ongelukkig, een bandbreuk doet hem lossen. We denken reeds met tweeën aan te komen als plots, als een schicht, mijn merkmaat Garrigou, achter ons opdaagt. Het heeft echter te veel van zijn krachten gevergd. Zo moet hij ons tweeën in de eindsprint toch lossen.
Die taaie Christophe wekt bij mij veel bewondering op. Ik word verslagen met een half wiel. Maar ik gun het die moedige kerel. Nu kwam ik vooraan in de rangschikking. Mocht ik nu maar die fel betrachte ereplaats tot het einde toe behouden."

Uitslag na de derde rit

1. CHRISTOPHE CH..	in 11 u 4'54"
	gemiddeld 30 km700/u
2. DEFRAEYE ODIEL	op een half wiel
3. GARRIGOU	op een halve lengte
4. LAPIZE	in 11 u 6'
5. BORGARELLO	in 11 u 8'31"

4de rit: Belfort - Chamonix 344 km

"We zijn in een bergstreek gekomen, maar niet op verkenningsreis, er dient flink gewerkt te worden. Zo te klimmen; altijd maar hoger, dat verrukt me! Er was meer: Bij het afdalen van de Ballon d' Alsace had ik geleerd hoe ik me bij het afdalen diende te gedragen. Kreeg ik nu nog eenmaal de kans een voorsprong te hebben, zoals in de vorige rit, dan zou ik de anderen niet meer afwachten.
Drie groten waren al uit de strijd weggevallen: Petit-Breton, Emiel Georget en Brocco.
Die morgen, om drie uur stonden we met 111 deelnemers aan de startlijn.
Vandaag zou Duboc en Blaise onze ploeg met twee eenheden verminderen. Het zou voortaan drie tegen drie worden: Lapize - Godivier - Crupelandt tegen Garrigou - Heusghem - Defraeye. Het zou een harde strijd tot het uiterste worden. Toch zou geen

van deze zes de zege wegkapen. Lapize had te kampen met een lekke band en diende achter te blijven. Fons Spiessens die ik gaarne zolang mogelijk mee vooraan zie, houdt zich kranig.
Tegen de middag overvalt ons een onweer, dat me lang heugen zal. Wat maken ons echter de wreedste natuurelementen als wanneer we strijd leveren tegen de bergen. De helling van de Faucille brengt beroering in de gelederen. .Christophe laat zich als een acrobaat naar beneden glijden en neemt zodoende een merkelijke voorsprong. Deze zal hij tot in Chamonix behouden. Ik vervolg de koers met Faber. We zijn letterlijk totaal doorweekt. Samen naderen we ons doel. Faber verovert de tweede plaats met een paar lengten voor. Daarna is Lapize daar en met de overwinnaar van deze zware rit, die zovelen deed opgeven, telt hij 28 punten. Mijn 20 punten doen mijn hoop nog wat versterken. Wel wordt er gezegd: "Een Belg kan nooit de Ronde van Frankrijk winnen!" Tot op heden wist men ook nog niet tot wat die Belgen bekwaam waren, iets waarvan toch al een schitterend bewijs gegeven werd. Wat is uw mening over de dertien Belgen in de eerste twintig?
Het doet altijd deugd, eigen landgenoten zo dapper te zien rijden. Diep in ons binnenste hopen we altijd dat de nooit overwonnen Fransen, hun eigen Ronde aan de vreemde Belgen zullen moeten afstaan."

Uitslag na de vierde rit

1. CHRISTOPHE E.	in 12 u 4'17"
	gemiddeld 28 km500/u
2. FABER Fr.	in 12 u 17' 42"
3. **DEFRAEYE ODIEL**	op drie lengten
4. LAPIZE O.	in 12 u 20'14"
5. BUYSSE MARCEL (B)	in 12 u 25'1"

5de rit: Chamonix - Grenoble 366 km

"De 7de juli was een rustdag voor de bestijging van de Galibier. Van die dag heb ik een ongunstige herinnering bewaard. In de vierde rit, had ik bij de afdaling een val gekend, waarbij ik mijn knie ernstig bezeerd had. Op het ogenblik zelf had ik dat niet gevoeld. Nu deed die kneuzing me erg pijn. Pijnlijker was nog de onrust voor wat komen zou. Het was de eerste maal sedert het vertrek uit Parijs, dat ik gedeeltelijk mijn vertrouwen kwijt geraakte. Mijn zo duur gewonnen voorsprong van acht punten op mijn naaste tegenstrevers Lapize en Christophe, scheen me in gevaar. Ik besefte dat in zo'n toestand, mijn kansen in de vijfde rit niet zo voordelig stonden. Eén ogenblik van zwakte kon wel alle aanspraak op de zo fel verhoopte zege ontnemen.
Met welk een toewijding werd ik niet verzorgd. Die morgen waren we nog met 82 renners aan de start. Ik voelde me stram in de zo onontbeerlijke beenspieren. Juist die dag had ik te strijden tegen twee van de sterkste tegenstrevers. Eerst tegen Christophe, wiens dubbele zege hem bijzondere moed en ook een machtig zelfvertrouwen geschonken had. Verder diende ik nog een strijd te leveren

tegen een kampioen als Lapize die diep geroerd was door de oproep van veel onrustige landgenoten. De eerste twee bergen trotseer ik met hen. Naast deze felle tegenstrevers moet ik nog kampen met Alavoine, Crupelandt en Leteurgie die samen met mij op kop rijden. In een moeilijke bocht valt deze laatste, is erg gekwetst en moet wenend de strijd opgeven. Bij het afdalen van de Avaris kom ik ten val door op een hond te rijden. Hier mocht ik mijn redding eigenlijk danken aan de tussenkomst van mijn landgenoot Lambot.
Bij het bestijgen van de Galibier was Lambot mij voorbijgereden. Zijn plaats was bijzonder gunstig achter Christophe. Maar eens over de top, in plaats van rechts te rijden en de weg naar Grenoble te nemen, volgde hij de afdaling in de richting van Lautaret, die dan naar Briançon leidt. Daar waren dan nergens toeschouwers. Er was ook niemand te zien om eens de weg te vragen. Na verschillende kilometers gedaald te hebben, was er een zeer verraste kantonnier die uiterst verbaasd was, daar een renner te zien. Zo kwam hij zijn vergissing te weet. Firmin Lambot keerde dus terug...eerst de hoogte weer op en zo vond hij bij het volgen van de juiste baan mij op de weg. Ik was in grote moeilijkheden en zou beslist opgegeven hebben. We behoorden niet bij hetzelfde merk, maar Firmin had wel medelijden met mij. Moest hij mij alleen gelaten hebben, dan zou ik niet ver meer geraakt zijn. Maar hij bleef bij mij. Hij heeft me zelfs aangemoedigd, en wat getreiterd. Mijn kniewonde deed veel pijn, hoewel ze niet ernstig scheen. Ik voelde dat ik zou kunnen doortrappen. Lambot voelde als het ware aan, dat ik me dit moment van ontmoediging, gans mijn leven lang zou beklagen, indien ik nu niet doorzette. Samen zijn we doorgereden.
Plots zie ik Lapize achter Christophe, maar nu wordt de pijn me te hevig, en noodgedwongen moet ik voor de eerste maal lossen. Lapize, Crupelandt en Alavoine zullen ook voor de grote overwinnaar van de vijfde rit moeten buigen. Ook anderen moet ik laten voorbijrijden. Tranen van machteloosheid tegenover mijn zware kniepijn, rollen me over de wangen. In het voorbij rijden wakkert Buysse me nog aan.
Te Annecy (98 km) ben ik al 15minuten achter op de leider. Zestien renners zijn me voor. Stilaan echter maakt de aandoening plaats voor kalme redenering. Het wordt minder koortsig, minder pijnlijk en het regelmatig trappen maakt het mogelijk dat ik beetje bij beetje mijn goede conditie herover. Vijftig km verder beland ik in het derde peloton bij Van den Berghe, Lambot, D'Hers en Devroye op jacht achter een moedig achttal. Daarin bevinden zich Buysse, Faber, Garrigou en Lapize. Deze groep maakt jacht op Christophe en Alavoine. Christophe maakt zich van Alavoine los. Later vinden we hem uitgeput weer en we zagen hem slechts op de 41ste plaats eindigen.
Eindelijk is deze calvarierit ten einde. Die trotse Galibier ben ik overgegaan, wel met tegenslag, maar zonder los te laten. Altijd maar vertrouwend. Samen met Firmin ben ik Grenoble binnen gereden. Ik werd 9de geklasseerd en Lambot 10de. Daar hoorde ik dat Christophe en Lapize respectievelijk een eerste en een tweede plaats bekomen hadden. Maar ik vernam ook dat ik nog één puntje meer vooraan bleef en dàt maakte me uitermate gelukkig. Alle geleden pijn schenen voorbij.
De leiding, nee, die mocht ik beslist aan niemand afstaan!"

Uitslag van de vijfde rit

1. CHRISTOPHE	in 13 u 40'23"
	gemiddeld 25 km778/u
2. LAPIZE	in 13 u 43'
3. GARRIGOU	in 13 u 43'
4. SALMON (B)	op drie lengten
5. TIBERGHIEN(B)	op één lengte

6de rit: Grenoble - Nizza 323 km
"Drie uur in de morgen! Officieel vertrek!
We zijn nog maar pas vertrokken als Garrigou al bandenpech heeft. Hoe hij ook zal zwoegen...ons aanklampen zal hij zeker niet meer kunnen. Na de nodige uitvallen en een kranig doorgevoerde snelheid komen we aan de zware Allosberg, wellicht even zwaar als de Gallibier. Nog zijn Lapize, Christophe, Alavoine en Albini in de hoofdgroep. Hier moet nu alles op alles gewaagd worden. Met al mijn krachten begin ik aan de bestijging en ik moet wel heel vlug vooruitgestormd zijn, want na Alavoine, Albini en Lambot raakte ook Christophe helemaal los.

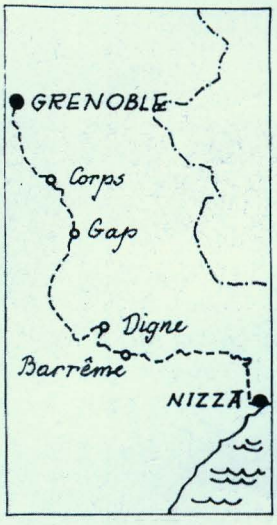

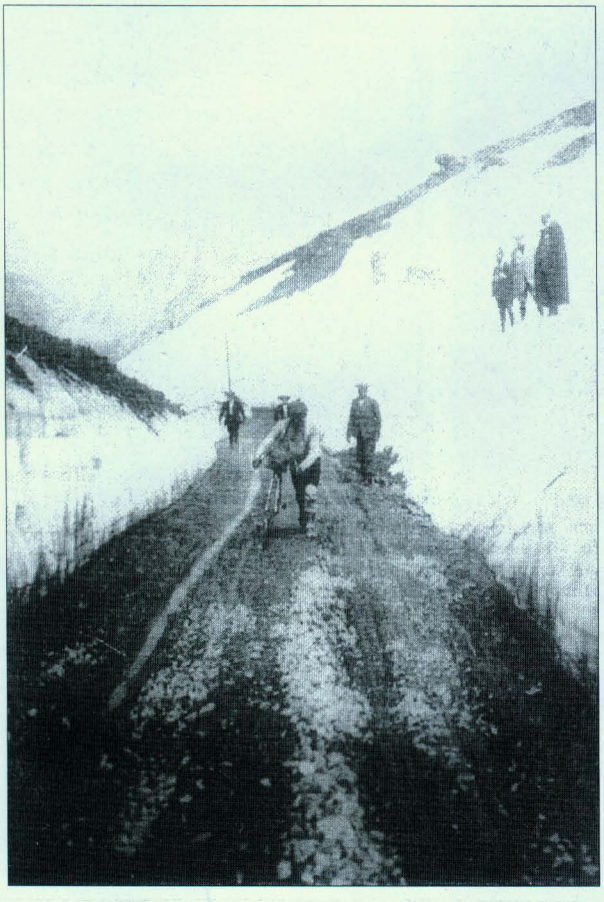

7de rit: Nice - Marseille 332 km

"We verlieten Nice met nieuwe strijdplannen. Wel durfden we niet vermoeden, dat we bijna de helft van de ronde achter ons hadden. Pas hadden we de stad Nice verlaten of daar gaat de Italiaan Cucchi op een loopje en neemt een zeer mooie voorsprong. Wanneer we na een omloop van 100 km weer te Lapize scheen aan mij vastgehecht te zijn. Ik bewonderde wel zijn felle moed, omdat ik besefte, dat ook hij zijn laatste troef uitspeelde. We gingen de een na de andere voorop. Voorlopig was het een Frans-Belgische vrede. We naderden, als het ware aan elkaar vastgeschroefd na een ruwe beklimming, de hoge top. Op gans de weg werden we dapper toegejuicht. Ik bereidde me reeds voor om een laatste beslissende uitval te wagen. Ik gevoelde dat ik de zege in handen had. Plots een geweldige klap: bandbreuk!

Geen triomfblik, maar een medelijdende oogslag werpt een Fransman zo hij me voorbijrijdt. Alleen snelt hij naar Nice en naar de zege! Te Nice, een heerlijke stad aan een eindeloze zee, wacht een overtalrijke menigte me op. Lapize heeft zich nog niet teruggetrokken. Met de handen uitgestoken, komt hij naar me toe en wenst me ongekunsteld van harte geluk met die rit. Ik voelde me echt ontroerd. Even gulhartig en blij druk ik de grote Lapize de hand en gun hem vol geestdrift deze prachtzege. Een zege die we misschien wel beiden verdienden. Luid juicht de massa op de Promenade des Anglais onze broederlijke genegenheid toe. Voor Christophe, die als vierde aankomt is de Italiaan Albini daar. Lapize en ik komen nu op gelijke voet met 31 punten, terwijl Christophe ons op twee punten op de hielen volgt."

Uitslag na de zesde rit

1. LAPIZE O.	in 12 u 09'
	gemiddeld 26 km 600/u
2. DEFRAEYE ODIEL	in 12 u 16'
3. ALBINI	in 13 u 20'
4. CHRISTOPHE	op twee lengten
5. GODEVIER	in 13 u 32'

De moeilijke weg in de sneeuw

Nice belanden, horen we dat hij ons al vijf minuten voor is.

Dit nieuws verontrust ons echter niet, we zetten echter flink door. Eindelijk zien we de Esterel. We spannen eens flink de spieren en gaan de hoogte in. Bij de bestijging heeft Cucchi echter bandenpech en ietwat later rijden we hem reeds voorbij. De bestij-

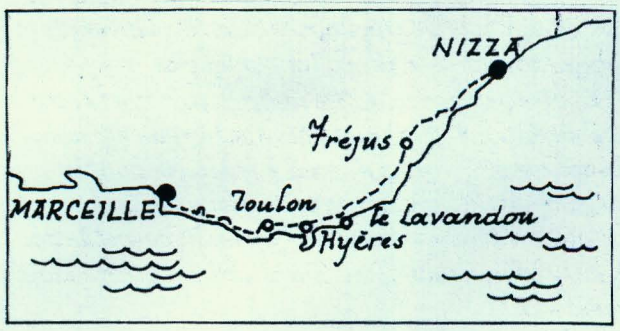

ging gaat snel en met een dozijn komen we aan de top. Het zweet breekt ons uit en we besluiten gezamenlijk wat rust te nemen. We zijn in Fréjus (165 km). Godevier gaat echter op een loopje. Ik zet de achtervolging snel in maar krijg plots bandenpech. Dat is erg. Zo'n vertraging juist in jacht, kon me heel wat tijd laten verliezen. Het doel is echter nog ver af en de leiders kunnen best nog ingehaald worden.

Van Den Berghe rijdt me voorbij, terwijl ik mijn band zo vlug mogelijk herstel. Weldra heb ik hem bijgelopen en gaat hij er als een motortje van door. Plots verzwakt hij en Lapize en Christophe dienen kost wat kost ingehaald te worden. Nu werp ik me alleen voorop en na een kwartier kan ik me weer aanklampen. Godevier is nog immer voorop.

In Toulon (265 km) horen we dat de vluchteling al vijf minuten voorbij is. Na een klein uurtje jacht ben ik weer tussen vrienden. We zijn nog met zijn vieren. We krijgen gauw het gezelschap van Christophe en Salmon voor we het aankomstpunt genaderd zijn.

We werden vooraf verwittigd dat, aangezien de ordedienst in Marseille niet voldoende ingericht kon worden, de geheime aankomst plaats zou hebben op een vijftien kilometer voor Marseille op een goed aangeduid punt. Pas hebben we de controlevlag gezien of ik ben vertrokken en win mijn tweede ronderit voor op Garrigou, Lapize, Lambot, Christophe en Salmon achter me latend.

Tijdens deze rit had Lambot bij heel wat fans bewondering afgedwongen. Hij toonde zich steeds één van de besten. Zijn derde plaats vond ik meer dan verdiend. Nu sta ik met vier punten voorop weer aan de leiding! Nu nog de Pyreneeën over en de Ronde is van mij!"

Lapize gevolgd door een officiële auto

Uitslag van de zevende rit

1. Defraeye Odiel	in 12 u. 6' gemiddeld 27,600 km/u.
2. Garrogou	op twee lengten
3. Lambot	op twee lengten
4. Lapize	op één lengte
5. Christophe	op één lengte

8ste rit: Marseille - Perpignan

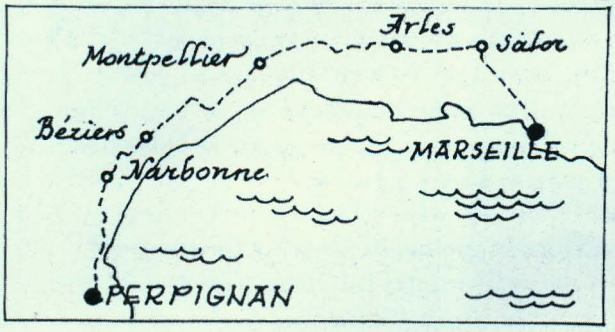

Met vaste tred in de bergen

"Als vreemdeling voelde ik een uitgesproken tegenkanting aan. Ik maande mezelf tot de grootste voorzichtigheid aan en tot het besparen van al mijn krachten, voor alle ritten die nog komen moesten. Tijdens onze vrije uren op de rustdagen, kwam de Belgische groep samen. Dan werd er veel gesproken over onze familie thuis, die zo gretig de uitslagen volgde. De talrijke brieven en gelukwensen van vrienden en bewonderaars verhoogden onze strijdlust en gaven ons nog meer wilskracht dan ooit te voren.

De groep deelnemers is sedert ons vertrek uit de wereldstad al fel gedund. Te Marseille laat de woelige massa geen vertrek toe. Eerst om 3 u15' worden we 8 km buiten Marseille gebracht en wordt daar het startschot gegeven. De zware ritten die al vooraf gingen manen alle deelnemers tot voorzichtigheid aan. De rit verloopt betrekkelijk kalm. Die achtste rit kwam me ook als de gemakkelijkste over. Het was ook onvermijdelijk dat de aankomst in grote getale zou plaats hebben. Zo'n eindsprint leverde dan ook groot gevaar op.

In de eerste helft van deze rit was D'Hers op de loop gegaan. Deze jonge renner hield zolang stand tot hij in het zicht van de aankomst werd ingesloten en in de eindsprint bezweek.

Die eindsprint zal ik niet gauw vergeten. Met een groep van dertien man naderden we Perpignan. Toen ik nu aan de mensenzee en aan de wimpels zag dat het ogenblik van uitvallen gekomen was, vloog ik met forse pedaaltrappen vooruit. Plots zag en hoorde ik heel wat rumoer aan de aankomstlijn. De controle was overrompeld. Vol kalmte kon ik inhouden. Borgarello rende nu in volle snelheid tussen de menigte en bereikte als eerste de eindmeet met Godevier in zijn wiel. Die twee hadden er ook niets bij te verliezen, maar het minste ongeluk zou mij de vruchten van al mijn vorige inspanningen ontnomen hebben. Daarna zag ik Faber en Crupelandt erg gehavend uit de aankomstcontrole terugkeren.. Christophe kwam slechts als zeventiende aan en zette daarmee al mijn onrust opzij. Lapize die 38 punten scoorde, bleef me nog een lichte bedreiging, daar ik er slechts 36 samengebracht had. De twee hoofdleiders van de twee belangrijkste merken, de twee baankampioenen van de twee voornaamste deelnemende landen stonden kampend tegenover elkaar. Wat een wedstrijd en toch...Van toen af voelde ik mijn zekerheid stilaan groeien."

Uitslag van de achtste rit

1. BORGARELLO	in 10 u 47'57"3/5
2. GODIVIVIER	op één wiel
3. LAOUZE	op één wiel
4. DEFRAEYE ODIEL	op één wiel
5. SPIESSENS (B)	op een halve lengte

9de rit: Perpignan - Luchon 289 km

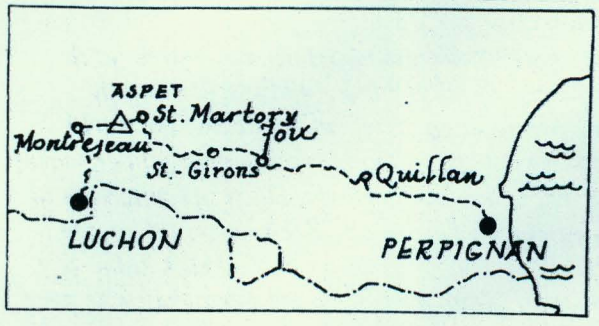

"16 juli was voor mij een beslissende dag. Op die dag werd ik wereld- kampioen op de weg. Dit was een titel, die tot dan toe voor een Belg, als onbereikbaar aanzien werd. Maar Lapize gaf het op, van zodra hij gezien had dat de strijd voor hem helemaal verloren was.
Graag had ik, tot het einde toe, met die grote kampioen willen strijden, niet om hem te vernederen, maar enkel en alleen voor de schoonheid van deze ongeëvenaarde wedstrijd verder te beleven. Na zijn opgave had de ronde voor mij heel wat van haar strijdlust verloren.
Mijn bewondering voor Lapize was steeds groot en ze is er nu niet minder op geworden. Mijn deelneming in zijn nederlaag is daarom ook heel diep en oprecht. Mijn vreugde en fierheid zijn daarnaast ook heel groot, een fierheid die ik aan een hele natie breng. Ook dàt zal Lapize zekerlijk begrijpen.
De negende rit was vol afwisseling. Pas waren we twee uren ver of daar verspert een grote dennenboom de weg. Voor we een besluit genomen hebben, zijn Buysse en Christophe er reeds van door. Lapize wacht om te zien wat ik zal doen. Ik bestudeer Lapize en intussen vlucht het tweetal immer verder. Louis Heusghem doet nu de groep versnellen. Met nog negen andere renners komen ze aan de Aspetberg.
Ik bemerk dat Lapize in moeilijkheden verkeert en dat ogenblik benut ik vlug om vooruit te schieten. De jonge Mottiat hangt aan mijn wiel. Nu bemerk ik dat Lapize achteruit blijft. Nu dient er niet meer geaarzeld te worden. Ik versnel mij tempo, Mottiat lost en ik ga Buysse voorbij, die onmogelijk kan aanhaken. Nu krijg ik Christophe te pakkern en ga ook hem voorbij. Zo kom ik, alleen en geheel gelukkig, en tevens onwetend van de opgave van mijn felste tegenstrever, als eerste te Luchon aan. Ik heb mijn derde zege behaald.
Dat Lapize, die toch op de tweede plaats gerangschikt stond, het opgaf, deed me pijn.
Met die grote Franse kampioen, trokken ook zijn twee maten, Crupelandt en Godivier zich uit die felle strijd terug. Tijdens deze rit kwam er een zekere roering onder de renners. Aan de Porte d'Aspet leidde Lapize de achtervolging achter de ontsnapten :Odiel Defraeye, Marcel Buysse en Christophe. Plots maakte hij zijn voethaken los, remde en maakte met zijn fiets een halve draai. Hij liet zich zachtjes de helling afglijden in de richting van Saint-Girons. Aan de journalisten die hem ondervroegen antwoordde hij :" Waarom in dergelijke omstandigheden nog verder worstelen ? Gans de wereld werkt voor "Alcyon". Alle Belgen helpen Defraeye, zo ze van zijn eigen groep zijn of niet. Ik heb er genoeg van . Ik trek er uit !
Diezelfde avond verliet de ganse groep van "La Française" in blok de reeds flink gevorderde ronde."

Uitslag van de negende rit

1. DEFRAEYE ODIEL	in 10 u 24'57"
	gemiddeld aan 27 km 120/u
2. CHRISTOPHE	in 10 u 27'55"
3. BUYSSE MARCEL (B)	in 10 u 48'
4. COOMANS J (B)	in 10u 54'
5. GARRIGOU Gust	in 10u 55'

10de rit: Luchon - Bayonne 326 km

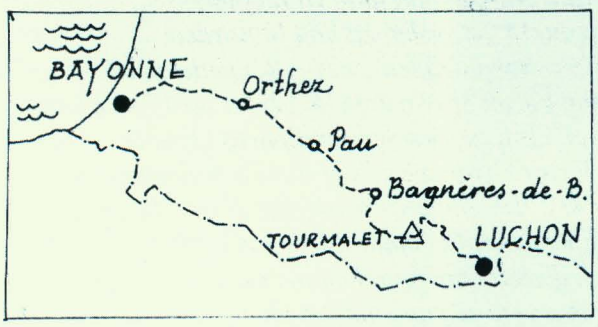

"Deze tiende rit moet wel als de zwaarste van alle ritten worden beschouwd. Tot overmaat van ramp kregen we nog een onweder, dat ons zes volle uren afmartelde. Toch bleef het aantal opgevers aan de lage kant. Wellicht kunnen we daaruit een voortdurende stijging van de rennerskwaliteiten afleiden. De voorafgaande rustdag voorspelde echter niet veel goeds. Het westen zag er al maar dreigender uit. Die morgen werd ik door hevige donderslagen uit mijn slaap gewekt.
We verschenen met 58 renners aan de start. Die fel gedunde groep zou én het onderweder én de Pyreneeën trotseren!
Om halfvier werd het startschot gegeven. Vol moed zette die kleine karavaan zich in beweging. De Peyresourdeberg is al in een nevelfloers gedompeld. Op de top maken we met drie Belgen - Buysse, Mottiat en Defraeye - en een paar Fransen - Alavoine en Christophe - geheel de hoofdgroep uit. Tengevolge van een lekke band viel Garrigou uit. Bij de zware bestijging van de Tourmalet lijdt hij voor een tweede maal bandenpech.
Een zware regenvlaag zet alle sluizen open en we worden allemaal als overstroomd. Vol ijver ga ik op jacht, de vluchtelingen achterna. Christophe is nu mijn naaste tegenstrever. Eerst vind ik Buysse weer, die te veel van zijn krachten geëist heeft. Hij kampt al maar door met Salmon. Ik ga hen voorbij en vind wat verder Christophe, Alavoine en Mottiat eindelijk weer. Dit alles gebeurt voor we de top van de Tourmalet bereikt hebben.
En nog steeds valt de regen bij stromen. In een wilde vaart stormen we naar beneden. Wat verder rijzen nieuwe bergen op. Een fel doorweekte Alavoine kan niet meer verder en moet in de eerste controle van klederen wisselen. Nog zo een 100 km en deze lijdensweg is ten einde.
De jeugdige Mottiat dwingt alle bewondering af. Hij verricht echte wonderen als beginneling in de beroepsklasse. Mijn doorweekte klederen beginnen het mij erg lastig te maken. Een koude rilling voert door gans mijn lichaam. Tijdelijk moet ik de leiders lossen. Wat zal die kleine Mottiat tegen die taaie Christophe vermogen? We naderen snel het einde. Zullen de vele ontberingen van deze zware rit zijn jong gestel niet op het laatste beslissende ogenblik neervellen? Na die tijdelijke verzwakking is te Bayonne het einde van die monsterrit voorbij. Daar verneem ik een nieuwe Belgische zege. Een jeugdige Belg heeft een doorwinterde Franse wielerheld verslagen.
Twee dagen later zal Mottiat moeten opgeven in de 11de rit. Hij had het hoogste peil van zijn kunnen geëist. Ook aan jeugdige krachten zijn grenzen gesteld."

Devroye en Lapize hebben het wel moeilijk op die besneeuwde banen

Uitslag van de tiende rit

1. MOTTIAT L. (B)	in 14 u 19'15"
	gemiddeld 22 km 700/u.
2. CHRISTOPHE	op drie lengten
3. DEFRAEYE ODIEL	in 14 u 39'52"
4. FABER	in 14 u 57'55"
5. ALAVOINE	op één lengte

11de rit: Bayonne - La Rochelle 379 km

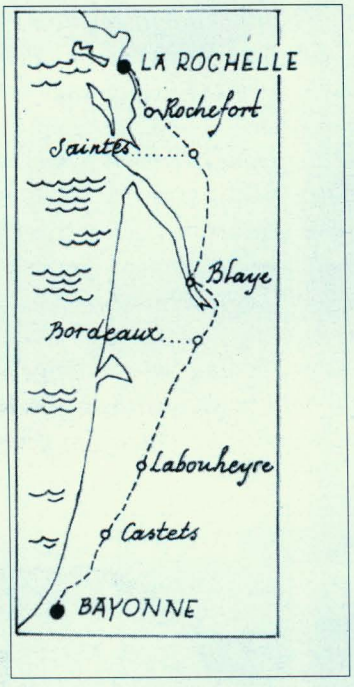

"Na de tiende rit kwam er een puntenherziening. Dit deed me nog een puntje meer winnen op mijn bestaande voorsprong. Van zeventien kwam ik zo op achttien punten. Het bleef er slechts om te doen Christophe op veilige afstand te houden. In de voorbije rit had mijn merkmaat, met zijn 16de plaats, zeker alle kansen op een eerste en zelfs deze op een tweede plaats, zonder enige twijfel verkeken. Toch togen we met onze derde merkmaat Lod. Heusghem heel moedig naar de startlijn. De zware regenbui van gisteren heeft onze strijdlust zeker nog niet afgekoeld. Wel werd er een bijzondere rustdag meer genomen om onze krachten voor de volgende rit op hun beste vorm te krijgen. Bij het startschot in Bayonne vertrokken we met 48 renners.
Te Casets (48 km) bestaat de groep nog uit 45 man. Zo ze later in Labouheyre (97 km) voorbij rijden, blijven ze nog met 41 man in koers. Bij Hestien (146 km) is het aantal renners geslonken tot 40 man. Bij het verlaten van Bordeaux (189 km) blijven er nog slechts 26 renners in koers.
Deze merkelijke vermindering was te wijten aan de vele uitvallen in de stad zelf. In Blaye (237 km) rijden we nog slechts met 24 man mee. En in Saintes (311 km) is dit getal op 21 teruggevallen. In Rochefort (394 km) is het getal geslonken tot 19 renners.
Na een rit van 379 km bestond de groep die La Rochelle binnenrijdt nog amper uit 17 renners. Deze vormden één groep die eindigde in een felle sprint. Dupont had deze rit niet uitgereden. Hij was ongesteld geworden en had in Bordeaux opgegeven. Bij het binnenrijden van La Rochelle diende ik goed uit te kijken of ik tussen de eerste zes kon toekomen, zonder mij aan een erge valpartij bloot te stellen. Zo'n val kan immers zeer noodlottige gevolgen hebben. Buitengewoon handig werkt Alavoine zich een weg naar de eindmeet, gevolgd door Lod. Heusghem. Garrigou kan het zonder ongeluk stellen en verovert ook nog een ereplaats. Dan volgt Engel die met wat meer oefening voor de ronde, beslist wonderen had kunnen verrichten. Ook Thijs belandt op een beste plaats. Ook over mijn eigen uitslag ben ik best tevreden.
Alle anderen, waartussen ook de verlatenen Deloffre en Everaerts, bekomen nog ieder 12 ½ gelijkvormig met het reglement. Christophe die zich niet tussen de 11 niet-gerangschikten in de eindspurt bevond, verliest hier weerom meerdere punten en Garrigou komt door zijn goede uitslag weer wat nader bij. Nu is het weer eens wachten, wat de volgende rit ons brengen zal."

Uitslag van de elfde rit

1. ALAVOINE Jean	in 13 u 11'
	gemiddeld 28 km 700/u
2. HEUSGHEM L.(B)	op een half wiel
3. GARRIGOU	op één wiel
4. ENGEL	op één lengte
5. THIJS (B)	op één wiel
6. DEFRAEYE ODIEL	op een 1/2 wiel

12de rit: La Rochelle - Brest 470 km

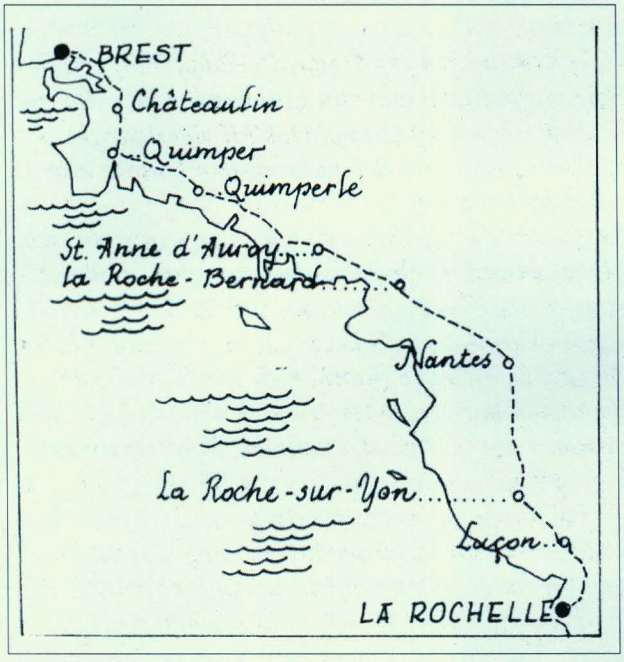

"Vandaag stonden we voor de langste rit van de ronde: 470 km.
Velen vroegen zich af: Zou zo'n lange rit geen struikelblok vormen voor Defraeyes zegetocht ? Bijna 500 km!! Dit leek voor velen mijn krachten te boven te gaan.
Die twaalfde rit viel me niet zo zwaar niettegenstaande we een grote snelheid er op na hielden. Toch dient hierbij gezegd dat we al zwaarder werk afgeleverd hadden.
Om middernacht werd het startsein gegeven. We wilden 's avonds, voor het vallen van de volgende nacht onze bestemming bereiken. Te Nantes, op de gladde kasseistenen, zijn Christophe, Charpiot, Maitron en Faber reeds achter. Charpiot doet zelfs een val, breekt een wiel en geeft op. Van Den Berghe en Heusghem schijnen vandaag uiterst in hun element te zijn. Na een niet volgehouden uitval van de Waal met Alavoine, is Louis Heusghem er ditmaal met Van den Berghe flink uitgeschoten, al zijn ze nu pas midden koers. In de jacht op de vluchtelingen blijf ik nog alleen vooraan en ontmoet weldra Van Den Berghe die op zijn vlucht met bandbreuk af te rekenen heeft. Terwijl Heusghem met zijn regelmatige tred niet meer te achterhalen is, wordt er om de tweede plaats, erger dan om een zege, gekampt.
Vermoeienissen hebben op ons geen vat. Het vrijwiel dat ons 200 km trappen bespaart, helpt ons ruimschoots bij onze zware taak. Met Garrigou, Alavoine, Van den Berghe, Buysse, Tiberghien en Defraeye en met de verlatenen Pratesi, Engel en Salmon vormen we een flink peleton achter de koploper aan.
Heusghem ligt een half uur voorop en weet deze afstand te behouden. Buysse en Garrigou dienen door bandbreuk te lossen. Alavoine vindt het niet zo best op die hobbelige kasseien. Pratesi en Salmon moeten lossen. Met wat sneller te rijden kan ik ook Devroye en Engel van mij afschudden. Samen met Van den Berghe en Tiberghien gaan we nu lustig op ons doel af. Heusghem is voor en behaalt ongehinderd de zege. In de spurt zullen we dan de drie volgende plaatsen bekomen. Door mijn zege in de spurt kan ik de tweede plaats bemachtigen.
Garrigou komt pas op de negende plaats en Christophe wordt pas elfde. Zo voel ik me nog meer naar de eindzege gaan.
Terwijl mijn maten als levenloos na elke rit neerzinken, is 't bij mij of ik een uitstapje gedaan heb. Dit licht gevoel van vermoeienis maakt me steeds maar sterker!"

Uitslag van de twaalfde rit

1. HEUSGHEM LOUIS (B)	in 16 u 7'
	gemiddeld 29 km160/u
2. DEFRAEYE ODIEL (B)	in 16 u 38'2"
3. VAN DEN BERGHE (B)	op twee lengten
4. TIBERGHIEN (B)	op vijf lengten
5. ENGEL	in 16 u 41'5"

* In de eerste zeven renners waren er **zes** Belgen!

13de rit: Brest - Cherbourg 405 km

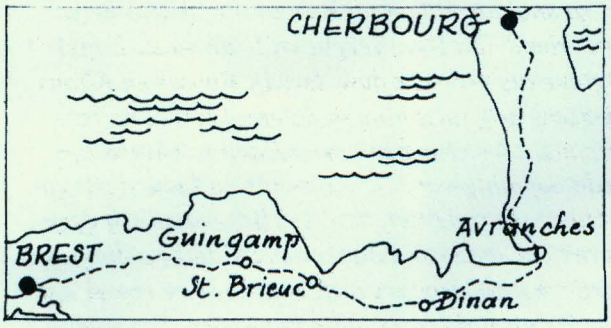

"Na de lange rit van maandag, kwamen zevenentwintig renners aan de startlijn opdagen. Vanaf het begin kon iedereen voelen dat de vermoeienissen van die lange rit ons nog in de benen hing. In het begin werden er dan ook geen uitvallen ondernomen. Kleine heuvels kwamen af en toe de rit voor vermoeide renners nog wat lastiger maken. Ik voelde me goed in vorm en maakte plannen voor de laatste rit, want die zou ik kost wat kost winnen.
In Guingamp (116 km) waren we nog met 27 renners bijeen, Maar in Saint-Brieuc (147 km) werden er slechts 26 geteld. Wat verder in Dinan (266 km) bleven er nog slecht 25 renners in koers. Een korte tijd later, in Avranches (274 km) telde de groep nog 22 renners. Wanneer de overblijvers de havenstad Cherbourg binnenrijden , zijn er slechts nog vijftien renners die de eindmeet halen.
Iedereen wist, dat de overgebleven renners, zeker na de geleverde inspanningen heel goed wisten, dat ze bij de taaisten waren, die voor elkaar, weinig of niets ten achter stonden.
Alleen Faber scheen wel onregelmatige uitslagen te hebben. Hij moet ontmoedigd toezien dat zijn naam noch bij de eindzege, noch bij een van de ereplaatsen in deze ronde zou kunnen neergeschreven worden.
Garrigou die een ernstige val gedaan had, had ook heel wat te lijden aan zijn gekneusde knie. Al paste hij best in de hoofdgroep, Ook hij viel daar zeker weg. De renner die het meest opzien baarde was zeker Jean Alavoine.
Wel waren er uitvallen gekomen van Coomans, van Figuet en van Marcel Buysse en ook van anderen, maar zonder verder resultaat. Ze werden allemaal vrij spoedig weer ingelopen of de groep zat hen heel vlug op de hielen. Pratesi en de Brusselnaar Everaerts waren in onze groep. Wel hadden ze zich een paar keer los geweerd, maar nu klampten ze zich met volle wilskracht vast aan onze groep....maar ze verloren veld.
We horen heel wat blije uitingen, wanneer een menigte langs de weg ons zo talrijk ziet voorbij schieten. Op dat moment waag ik echter geen uitval. Alavoine vliegt letterlijk naar de eindmeet, gevolgd door Van Den Berghe, dan ik zelf en de anderen. Chistophe is als achtste van de gerangschikte renners, terwijl Garrigou als twintigste over de eindmeet snelt.
Nu volgen nog twee ritten. Nu nog twee maal voorzichtig en beredeneerd rijden en dan...Maar een grote hoop blijft in mij wakker. Nog even geduld!"

Uitslag na de dertiende rit

1. Alavoine Jean	in 14 u 14'16"
2. Van Den Berghe (B)	op een 1/2 lengte
3. Defraeye Odiel (B)	op één wiel
4. Thijs (B)	op één wiel
5. Engel	op één wiel

4de rit: Cherbourg - Le Havre 361 km

"Nu we ons einddoel met reuzenschreden naderen, is het beslist de moeite niet meer de zware strijd nu nog op te geven. Met drieënveertig man staan we klaar en strijdvaardig aan de startlijn. Bij niet één is het aan te zien, dat hij bijna 5000 km in de benen heeft. Wanneer we deze avond in Le Havre zullen aankomen, zullen alle renners juist hun 5002 km gereden hebben.
Wanneer de klok precies vier uur wijst, klinkt het startschot. Ik start gelukkig. Ik voel me vast aan de leiding en eveneens voel ik de verlangde zege ook heerlijk schoon in mijn bereik. Als drager van de Belgische trui voel ik ook mijn verantwoordelijkheid aan en ik draag die trui dan ook met grote fierheid. Met volle vurigheid men ik de groep, zodat we weldra maar met achttien renners vooraan liggen. Toch groeit ons peloton iets aan. We rijden door het mooie Normandië, even langs de Atlantische Oceaan, die ons even aan Nice doet terug denken. Faber lijdt tweemaal bandbreuk en moet achter blijven.
Te Hermanville zien we hem echter terug in onze groep, tot hij wat verder weer opnieuw met bande-

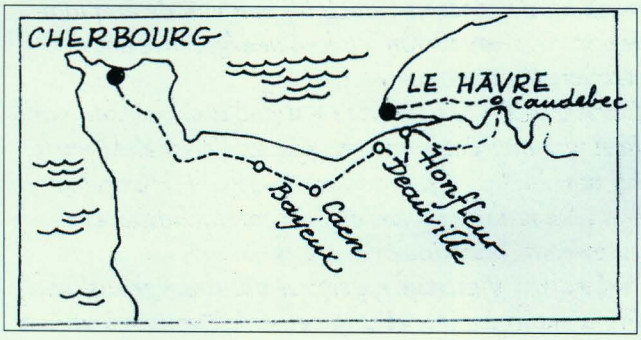

pech te maken heeft. Wellicht kan hij nog aanklampen, evenals Garrigou die ook door bandbreuk uit de groep wegvalt. Louis Heusghem en Coomans ondergaan precies hetzelfde lot.
Nu leid ik nog een groep van vijfentwintig man, waar Faber even bij komt maar wat later door een nieuwe bandbreuk te Honfleur (202 km) weer moet lossen. Garrigou valt ook weg, daar deze renner erg te lijden heeft van zijn val in de vorige rit. Even later is onze groep tot veertien man uitgedund. Er wordt wat trager gereden en veel achterblijvers kunnen weer bijkomen.
Te Caudebec - en - Caux (312 km) bestaat de kopgroep nog uit zestien man. We naderen stilaan het doel. Het wordt weer een zeer aangrijpende sprint. Ik houd Christophe heel goed in het oog en rijd zo snel als ik kan na Borgarello, Alavoine en mijn vriend Van Den Berghe over de meet. Engel volgt me als een schaduw, terwijl Buysse en Alfons Spiessens nog juist binnen de ereplaatsen vallen. Deze maal was het geen zware strijd. 't Werd een goede oefening voor de vijftiende en laatste rit van Le Havre naar de lichtstad Parijs, waar ik toch zo gaarne als eerste zou aankomen. Dan zouden we de sportieve Parijzenaars toch eens kunnen tonen dat ze de Belgische kleuren alle hulde verschuldigd zijn om de prestaties die hun noordenburen - 'Les P'tits Belges' - in hun Ronde hebben getoond.
Dat is mijn grote wens, mijn enige droom: Als winnaar van de Ronde te Parijs aankomen. Maar of 't zal lukken???"

Uitslag van de veertiende rit

1. BORGARELLO	in 14 u 32
2. ALAVOINE	in 14u 32' 0"1/5
3. VAN DEN BERGHE (B)	in 14 u 32'0"2/5
4. DEFRAEYE ODIEL(B)	in 14 u 32'0"3/5
5. ENGEL L.	in 14 u 32'0"4/5

15de rit: Le Havre - Parijs 317 km

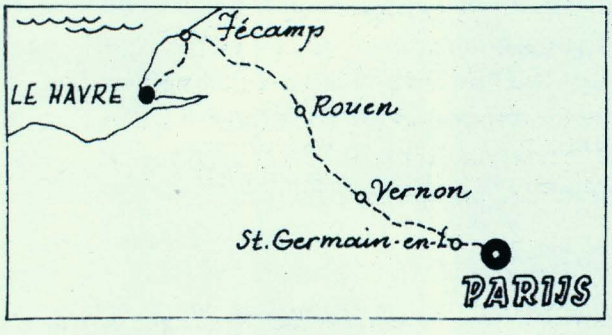

"Zou het vandaag lukken?
Om vijf uur start de ganse groep. Alleen Albini kan wegens ongesteldheid deze start niet meemaken. Zou het nu lukken? Diezelfde vraag komt maar steeds in mijn gedachten terug en begint me meer en meer te plagen. Voor Fécamp bereikt wordt, zijn er al een vijftiental renners van de hoofdgroep gescheiden en vergeten. Dan volgt een nieuwe uitval. Spiessens krijgt bandbreuk en dient ook de groep te verlaten. De hoofdgroep, met mij vooraan, bestaat nu uit Alavoine, Coomans, Van den Berghe, Thijs, Garrigou, Leonard, Lambot, Buysse en Borgarello. Wat verder komen Faber, Salmon, Tiberghien de groep vervoegen.
Zou het nu lukken ?
Gelukkig is het weder uitstekend!
Lambot doet een uitval maar wordt na een kwartier door de groep weer ingelopen. Kort daarop doet een bandbreuk hem weer lossen. Ook Faber en Coomans moeten door bandbreuk de hoofdgroep in de steek laten. Intussen is d'Hers bij de hoofdgroep aangekomen.
Te Gournay-sur-Marne bestaat die groep uit tien man. Hij snelt door terwijl ik even mijn banden herstel. Daarna rijd ik mee met de volgende groep, samen met Faber, Coomans, Leonard en Ringeval zet ik deze laatste rit verder.
Zou het lukken ?
Na een kwartier, en met telkens één van de groep op kop, kunnen we weer de hoofdgroep vervoegen; Faber is echter nog niet tevreden en na een korte poos, schiet hij weer voorop. Enkele renners zijn onze groep komen vervoegen en schieten met ons de gevluchte Faber achterna. Wanneer we hem te pakken krijgen, en we Parijs al naderen, doe ik met

Alavoine een krachtige poging. 't Gaat heel snel. Weldra zitten we voorop. Alleen Garrigou klampt zich bij ons aan, niettegenstaande zijn hevige kniepijn. Hij hangt werkelijk aan ons wiel.
Zou het nu echt lukken?
Ik ben nu al een lange tijd voorop, zonder dat er één van mijn twee maten er maar een ogenblik aan denkt ook maar eens de leiding over te nemen. Ik word die zware inspanning echt moe. Onze snelheid vermindert geweldig en weldra zullen zeven tegenstrevers ons drietal te pakken krijgen.
De menigte langs de weg is ondoordringbaar geworden. Met ons tienen stormen we het Prinsenpark binnen. De grote mensenzee lijkt best op een dooreenkriebelende bijennest en we horen lange eindeloze wellkomskreten uit die drukke menigte opstijgen. Op dat moment is de aandoening groot!
Zou het nu echt lukken?
Nee! Want voor mij vormt er zich als een net. Geen opening blijft er groot genoeg om mij een doorgang te verlenen tot aan die gedroomde eindmeet en dat voor al de anderen. Ik word vijfde in die laatste rit. terwijl Alavoine deze ritzege behaalt. Toch ben ik ***EINDOVERWINNAAR*** *van deze* ***RONDE VAN FRANKRIJK 1912****, daar mijn puntenaantal al maar mooier wordt. Garrigou bolde slechts als achtste over de eindmeet en Christophe eindigde slechts als achttiende in deze rit.*
't Is gelukt!
Wanneer merkleiders, vrienden en bewonderaars mij letterlijk overstelpen met roerende huldeblijken, dan voel ik een onmetelijke erkentelijkheid tegenover de wielersport; mijn stoute droom is nu echt werkelijkheid geworden. Alle ontberingen en alle vermoeienissen worden hierbij graag met een lach vergeten en ik voel me werkelijk de gelukkigste man van de wereld!"

Uitslag na de vijftiende rit

1. ALAVOINE	in 10 u 55'1"
	gemiddeld 28km200/u
2. VAN DEN BERGHE (B)	op één lengte
3. LEONARD	op één wiel
4. THIJS (B)	op één wiel
5. DEFRAEYE ODIEL	op één wiel
6. BUYSSE (B)	op één wiel
7. TIBERGHIEN (B)	op één wiel
8. GARRIGOU	
9. BORGARELLO	
10. FABER gevolgd door het peleton.	

Naklank

Eens dat de ronde uitgereden was, bleek het enthousiasme van de doorsneeburger niet meer zo groot. De kritiek uit die dagen bazuinde niet met zoveel brio de uitslagen van deze *Tour de France*.
Zelfs in *Le Patriote Illustré* van 4 augustus 1912 vonden we wel een illustratie op volle pagina met de winnaar Odiel Defraeye met ruiker, maar een paar bladzijden verder was alleen nog een mini-artikel gewijd aan de uitslag van de voorbije ronde. Natuurlijk kunnen we onderstellen dat de deining bij de eindrit van de ronde wel wat in mineur klonk in het jaar 1912, te meer daar er dit jaar op de achttien van de bestgeklasseerde renners al twaalf Belgen te vermelden vielen.
1912 was het jaar dat er voor de eerste maal een voorheen onbekende Belg de Ronde van Frankrijk won! Was die winnaar een Fransman geweest, dan zou *Le Patriote Illustré* wellicht met wat meer brio en met veel meer illustraties de pen geroerd hebben en het artikel over dit gebeuren zou heel wat uitvoeriger geweest zijn. We geven hier het bovenvermelde mini-artikel op ware grootte weer. Toch mogen we er aan toevoegen dat *Les p'tits Belges* er beslist 'grotelijks' van genoten hebben.

Liederen over Odiel Defraeye

1912 was nog volop de periode dat de opheffmakende gebeurtenissen langs het marktlied grote bekendheid bij het publiek kende. Bij het gezongen lied op de markt, werd telkens een *vliegend blad* verkocht, waarop de tekst netjes gedrukt stond. Deze bladen werden spontaan gezongen en verder door de meeste huisgenoten uit het hoofd geleerd. De melodie die bij zo'n marktlied gezongen werd, was meestal zeer eenvoudig van toon en kon zo heel gemakkelijk aangeleerd worden.
De favoriete plaats hier te Izegem voor de

Einde van de "Tour de France 1912" met aankomst in Parc aux Princes te Parijs.
Defraeye met ruiker, als eerste Belgische toerwinnaar. Naast hem een verzorger met aan zijn linkerzijde de heer Arsène Wybo, borstelfabrikant uit Izegem, en sterke supporter van Odiel Defraeye.

marktzanger was aan de noordkant van de Grote Markt. Naast Café Rubens (later de linnenwinkel "De Soldeur"), maakte de rooilijn een inham en volgde dan in oostelijke richting de richting naar het oosten tot aan de Brugstraat. In die hoek werd er wekelijks gezongen en veel nieuwe liederen aangeleerd.
De sterke promotor van het marktlied was Achille Coppernolle (° 1885). Het was deze marktzanger die een eerste lied neerschreef over Defraeye: *"Vlaandren, die mag zich weder roemen..."*. Het was een lied van vier strofen, telkens van acht regels en met refrein. Een tweede lied werd geschreven door de Izegemse apotheker Joseph Verhamme, uit de Markstraat 15. Dit tweede lied ving aan met de woorden: *"Hoort over 't Fransche land de Brabançonne galmen..."*
Naast deze doodgewone marktliederen werd ook nog een derde lied gecreëerd op de wijze van *"Juicht, Belgen, juicht..."*, dat als een nationaal lied, naast het Vaderlands lied in de scholen aangeleerd werd, net als *"Naar wijd en zijd..."*. De tekst van *"Juicht, Belgen,..."* werd herschreven, doorspekt met een passende Vaderlandse fierheid uit het begin van de 20ste eeuw en werd met brio gezongen op de wijze van dit nationale lied.

Hulde van Defraeye bij zijn aankomst te Brussel
"Over de huldiging van "Frayke" te Brussel heeft pastoor Slosse ook een krantenknipsel bewaard. Dat vertelt het volgende:
"Woensdag avond werd Odile Defraeye te Brussel ingehaald. De geestdriftige ontvangst die hem te beurt viel beschrijven is onmogelijk. Zijn aankomst aan het Jubelpark was aangekondigd voor 5 ure. Vanaf 4 ure zag het aan het park, tot ver in de Tervurenlaan, zwart van 't volk. Langs de grote automobielbaan der Tervurenlaan tot in Woluwe, stond een dubbele haag nieuwsgierigen. Op de automobielbaan zelf stonden twintig veloclubs met muziek en vlaggen den kampioen af te wachten. Het was eerst te 5 ure 45 dat de automobiel van Defraeye aankwam. De muzieken speelden de Brabançonne en de duizenden nieuwsgierigen juichten uit volle borst toe. De agenten van

Cyclisme. — Le tour de France

Les Belges, cette année, se sont exceptionnellement distingués au « Tour de France » (professionnels).
Les partants, il y a un mois, étaient au nombre de 131, dont 45 seulement participèrent, dimanche, à la dernière étape : Le Havre-Paris.
Des 18 premiers classés, 12 sont Belges; les autres Français, Italiens, Luxembourgeois.
Enfin, c'est un Belge, M. Defraye, qui a remporté la victoire avec une avance considérable sur ses concurrents.

Etterbeek die den ordedienst deden, werden overrompeld en hunne velo's werden aan stukken vertrappeld.
Met de grootste moeite kon de stoet gevormd worden. De auto van Defraeye werd gevoerd door Cyriel Vanhauwaert. De stoet trok langs de Wetstraat, de Bisschoffheimlaan, de Kruidtuinlaan en de Noordlaan naar de Metropole. Op gans de doortocht verdrong zich een talrijke menigte nieuwsgierigen. Onze lezers die de inhaling te Brussel bijgewoond hebben van de Keizer van Duitsland, van Fallières of van Wilhelmina kunnen zich een goed gedacht vormen van den volkstoeloop. Op de Noordlaan was het gedrang onbeschrijfelijk. Het tramverkeer was onderbroken en gansch de breedte der Noordlaan, van aan de Rogierplaats tot aan de Brouckèreplaats was eene menschenzee. Men kon op de koppen gaan. Zelfs de daken van de trams waren door nieuwsgierigen bezet. Aan het gejuich "Leve Defraeye !" kwam geen einde. De auto van de overwinnaar van de Ronde van Frankrijk kon door die menschenzee niet vooruit.
Vanhauwaert tempeestte als een bezetene, riep de menigte toe uit de weg te gaan en toeterde onophoudend. Doch niets hielp. En de stoet die te 6 ure op het Brouckèreplein moest zijn, was te 7 1/2 ure nog op de Rogierplaats. Eindelijk gelukten de agenten-rijwielers erin een weg te banen voor de auto die heel langzaan doorreed. Defraeye stond recht in het voertuig. Hij was blootshoofds en hield niet op met knikken en groeten. Zijn gelaat was donkerbruin verbrand van de zon. Aan de Brouckèreplaats waren de nieuwsgierigen op de lanteernpalen en zelfs op de fontein de Brouckère geklommen.

Heil Belgen koen! Heil vooral Hem! Defraye!

Juicht, Belgen, juicht! (*) in breede-
(vol akkoorden,
Van Haspengouw tot aan het Vlaam-
(sche strand!
Van Noord tot Zuid, langs Maas-
(en Scheldeboorden!
Juicht, Belgen, juicht! door heel het
(Vaderland!
Vlaming en Waal, dorsten(*) kranig
(trotseeren,
Over Quiévrain, de Franschman
(sterk en taai,
Dank leeuwenmoed konden ze triom-
(feeren:
Heil! Belgen koen!! Heil vooral
(Hem: DEFRAYE!

* * *

Hoe fier, hoe onmetelijk gelukkig heeft de triomftocht der "p'tits belges" (de kleine Belgjes) in den Ronde van Frankrijk 1912 ons allen gemaakt.

Odiel Defraye, hoevele duizenden monden hebben uwen thans onsterflijken naam tijdens deze schoone, onvergetelijke Juli-maand uitgesproken, vol bewondering, vol eerbied, vol vereering!

Vraag aan het kleine kind, onbewust van alle aardsche bekommeringen, waarom het darteler dan ooit omspringt? Vraag aan den ouden grijsaard, die reeds zooveel wee en vrees beleefde, waarom zijn blik nu min verdord, zijn leden minder stram lijken?

Vraag eindelijk aan den jeugdigen man, waarom zoo'n onbegrensde begeestering hem vervult, hem moed, levenslust, en behoefte tot weldoen inspreekt!

Odiel Defraye, ge hebt een meesterstuk volbracht, jaren reeds als onuitvoerbaar beschouwd voor een Belg, vreemd aan de tale, vreemd aan de zeden, vreemd aan de omgeving, vreemd aan alles, dan wanneer er te strijden valt tegen bewustvolle, landelijke, wereldberoemde baankoningen, die gij in hun eigen rijk onttroond hebt!

Wie had vóór een maand nog die heerlijke droom durven koesteren? Wie had voor een maand durven voorspellen dat een Belg de Ronde van Frankrijk winnen zou, meer nog, durven vermoeden, dat die ronde de "Ronde der Belgen" zijn zou!!

Kalm en besloten, heeft Defraye zich met een klein regiment in heel dat leger ingelijfd! Na een korte verkenning hebben zij zich besloten vooraan gezet! De eersten van allen trotseerden zij de monsterachtige, wreede reuzenbergen! Zonder verpoozen wrochten zij voor de faam van 't kleine maar zoo sportieve België! Zij beseften, met welk een spannende belangstelling wij hunne heldendaden in dien reuzenstrijd, het ware wereldkampioenschap der baan, volgden en ze wilden ons verschaffen het hoogste, meest overweldigend geluk, dat we tot heden ooit smaken mochten.

Odiel Defraye, waardige wereldkampioen der baan, en gij allen, Buysse, Devroye, Heusghem, Tiberghien, Spiessens, Thys, Salmon, De Ruyter, Lambot, Van den Berghe, Coomans, Hanlet, Everaerts, Petitjeans, die met hem streed en eerelauweren plukte, U allen dragen we dit gedenkboek op, als een blijvende herinnering aan den schoonsten nationalen triomf, dien we ooit op sportgebied mochten vieren!

In de benedenzaal van het "Metropole-hotel" werd Defraeye met zijn manager Bangi ontvangen door M. graaf Jacques de Liedekerke, voorzitter van de syndicale automobielkamer van Belgie, omringd door de Belgische hulpinrichters der Ronde van Frankrijk en de leden van het sportcomiteit B.W.B. Graaf de Liedekerke wenschte onzen nationalen kampioen geluk met zijn prachtige overwinning.

Defraeye ontving ook de gelukwenschen van de voorzitters der verschillende veloclubs en er werden hem een vijftigtal bloemtuilen aangeboden. Daarna had er een raout (avondfeest) plaats die rond 8 1/2 afliep. Na het raout werd op de Brouckèreplaats de stoet hervormd die langs de Anspach- en Henegouwlanen naar de zuidstatie trok waar hij op de Grondwetplaats uiteenging.

Odiel Defraeye moest dezelfden avond nog naar Parijs vertrekken, waar hij heden, Donderdagavond, in den Buffalovelodroom deelneemt aan een drieurenkoers tegen Christophe en Lapize."

Hulde aan Defraeye te Oekene (6 juli 1912)
Sommigen zullen zich de vraag stellen, waarom ook Oekene deze kampioen vierde, die eigenlijk in het naburige Rumbeke thuishoorde. Hierbij dient opgemerkt te worden, dat Oekene eigenlijk voor 90 % door Rumbeke omvat was. Je kunt heel gemakkelijk spreken van een gemeente [Oekene] die door een andere gemeente omgeven [Rumbeke] was. De twee dorpskommen lagen daarbij nog heel dicht bij elkaar.
Omwille van de bijzondere gebondenheid vierde Oekene ook op haar manier deze grote nieuwe kampioen.
Hoewel de familie Defraeye op Rumbeke woonde, lag hun huis slechts op een boogscheut van de kerk van Oekene. Zo werd "de" renner van 1912 allereerst in Oekene gehuldigd en dat op een wijze die voor zo'n landse gemeente paste.
Op *Ommegangszondag* ging er in de herberg *De Kroon* een prijskamp door voor blinde vinken en op *Koekezondag* (de volgende zondag) ging er op de wijk *De Oude God* een ringsteking door die ingericht werd met ingespannen paarden.
Voor het verder relaas geven we het bericht dat verscheen in een eigentijdse kroniek - een artikel uit de *Gazette van Thielt.* Die schreef op 10 augustus 1912 (zie kader).

Hulde aan Defraeye te Rumbeke
Rumbeke, de gemeente waar Odiel en de ganse familie Defraeye woonde, bleef zeker niet ten achter bij de huldiging van hun wereldkampioen. De viering kwam er maar ze miste de echte feeststemming, die uitbundige vreugde die van zo'n feest een "echt feest" maakt, de sfeer die bij zo'n buitenbeentje al van dagen voordien ten volle verwacht wordt.
Hoe het kwam wisten de Rumbekenaren van toen echt niet en vandaag de dag is dit vraagteken daaromtrent nog even groot gebleven.
Wanneer 's avonds de naviering moest beginnen en de tijd aangebroken was om menige pint te heffen op de nieuwe wereldkampioen... waren de straten leeg en zat het volk thuis.
Wel waren er enkele Rumbekenaren die op die huldiging in Izegem graag wat roet in de feestvreugde hadden willen strooien. Alles werd tijdig opgemerkt en in de "Boze stede" ging het feest in echte feestvreugde door zonder die spelbrekers.
Op de "Geschied- en Heemkundige tentoonstelling" die te Rumbeke doorging van 5 tot 13 augustus 1961 in de lokalen van de Middelbare Meisjesschool aan de Kloosterstraat te Rumbeke, was afdeling VIII gewijd aan de 'sport'. Bij nr. 281 van het catalogus konden we lezen: *"Nota's en foto's over O. Defraeye (° Rumbeke, 14.07.1888) kampioen der wielrenners van Vlaanderen in 1910, Kampioen van België in 1911, Overwinnaar van de Ronde van Frankrijk in 1912."*

Hulde aan Defraeye te Izegem
In het decanaal archief van de St.- Tillokerk berust het Izegemse Slossefonds dat uit 25 bundels bestaat. In deel VI, nr.16, heeft L.

INHALING VAN DEFRAE(Y)E UIT OUCKENE!
Dijnsdag laatst, was onze sportminnende gemeente in volle feest; zij had de eer, den grooten baankampioen der Ronde van Vrankrijk, Odiel Defra(e)ye te mogen inhalen. Een groot getal sportliefhebbers, met versierde velos, haalde de baanrenner af van langs Iseghem. Aan den inkom der gemeente was een praalboog opgericht. Toen Odiel aankwam, bulderde het kanon. De vlaggen wapperden aan alle huizen en onder het geroep van "Leve Odiel", waaraan geen einde scheen te komen, werd hem een prachtige bloemtuil en den eerewijn aangeboden in het gemeentehuis. Dan leidde men den kampioen tot aan zijn woning, op vjf minuten afstand van de dorpsplaats gelegen. Een nieuwe ovatie werd aan Odiel gebracht door zijn talrijke gebuurs en vrienden, welke naar zijn woning waren toegestroomd. Gansch den avond was er volle feest en Odiel Defraeye, die zoo men weet, zeer eenvoudig is, en niet veel van complimenten houdt, was er waarlijk tevreden over. Hij verklaarde nog nergens beter en gezelliger te zijn gekomen dan te Ouckenen.

Ontvangst van den overwinnaar, Odile Defraye, te Brussel

Slosse een krantenartikel ingenaaid uit het dagblad van 11 augustus 1912, dat het programma bezorgde van de komende hulde aan Odiel Defraeye.

Om 14.30 u. zou de kampioen verwacht worden in de Roeselaarsestraat aan de herberg 'Het klein Kasteelke" in de onmiddellijke omgeving van het stedelijk kerkhof. Daar zou de stoet opgesteld worden. Daarna zou hij door de volgende straten trekken :

Roeselaarsestraat - Kruisstraat - Hondstraat - Melkmarkt - Nieuwstraat - Baron de Pelichystraat - Bur. Vandenbogaerdelaan - Dweersstraat - Meensestraat - Papestraat - Gentsestraat - Marktstraat - Grote Markt - Brugstraat - Wolvestraat - Stationstraat naar de Kruisplaats. Hier zou de stoet ontbonden worden.

Odiel Defraeye nam deze stoet in ogenschouw in de Kruisstraat, bij de heer Jules Vandekerckhove-Laleman, zijn vroegere werkgever en sponsor.

De orde van de stoet bestond als volgt:

1. Stadsfanfaren, IZEGEM
2. Veloclub, GULLEGEM
3. Veloclub, ROLLEGEM-KAPELLE
4. Velofanfaren, AALBEKE
5. Veloclub, MEULEBEKE
6. Verenigde rijwielers, GELUWE
7. Versierde velo's, IZEGEM
8. Fanfaren Peter Benoit's kring, IZEGEM
9. Oude Aprilvisschers, IZEGEM
10. Veloclub, MOESKROEN
11. Motoclub du Littoral
12. Muziekmaatschappij, EMELGEM
13. Werklieden der firma Vandekerckhove
14. Veloclub, HEULE
15. Veloclub, OEKENE
16. Harmonie der Congregatie, IZEGEM
17. Veloclub, OOSTROZEBEKE
18. Raleigh club, KORTRIJK
19. Oud Soldaten, IZEGEM
20. Voetbalclub, ROESELARE
21. Fanfaren De Vrije Kunstvrienden, IZEGEM.
22. Veleclub Les Vigoureux, BOSSUIT
23. Veloclub Vlug en Vrij, INGELMUNSTER
24. Veloclub, SINT-ELOOIS-WINKEL
25. Wielrijders, auto's, rijtuigen
26. Wielerfanfaren, ZWEVEGEM.
27. Fanfares Cyclistes, BRUSSEL
28. Komiteit met Defraeye.

Na de stoet volgde een banket. Dit was gepland om door te gaan in "Café Royal" (Nieuwstraat). Daar het aantal inschrijvingen zo hoog opliep, kon wegens plaatsgebrek deze herberg niet behouden blijven en werd er geopteerd voor het lokaal van "Het Gildenhuis"(Kruisstraat). Dit was gelegen rechtover de fabriek Vandekerckhove-Laleman, waar Odiel Defraeye als gewone borstelmaker zijn debuut gekend had.
Bij de huldiging van Defraeye werd een nieuwe P.R.(Part Redoublé) gespeeld die door Leon Terryn getoonzet was. Een paar maal werd er reeds navraag gedaan bij het archief van de Koninklijke Harmonie van de Congregatie om eens deze oude P.R. van L.Terryn terug te vinden.
Daar werd wel gezocht, zelfs zeer grondig, maar... er werd niets van deze gevraagde P.R. gevonden.
Wellicht bleef het origineel bij de paperassen van Leon Terryn in een diepe lade liggen en verdween het na jaren zoals vele andere kleinere werkjes die voor de een of andere gelegenheid gecomponeerd werden.

Voetnoten

[1] Odiel Defraeye werd geboren als "Franciscus Odilon Fraije. Een vonnis van de rechtbank te Kortrijk op 04/11/1897 veranderde zijn naam in Odiel Defraeye (zie geboorteregister Rumbeke in RAK, akte 81).
[2] Jules Vandekerckhove - Laleman was de eigenaar en de uitbater van de grote borstel- en cichoreifabriek die te Izegem gelegen was op de westzijde van de Kruisstraat. Nu is daar de Stedelijke Academie voor Kunst en Woord en de bijliggende parking gelegen.
[3] Loon: 2,50 fr. (per dag) x 6 : 15 fr. Twee weken: 15 fr. x 2 = 30 fr.
Twee koersen winnen (op één dag): één in de voormiddag (25 fr), één in de namiddag 25 fr.
[4] Pastoor Leopold Slosse was pastoor van Rumbeke (1895 - 1920), wanneer Defraeye met koersen begon. Deze pastoor hield alles nauwkeurig bij wat er op zijn parochie gebeurde en was ook een sterke verzamelaar van alles wat met "geschiedenis" kon te maken hebben.
[5] *Memoriale Rumbecanum* is een uiterst uitgebreid *Liber Memoralis* (= geschiedenis van alles wat er op zijn parochie gebeurde, tijdens zijn pastoraat).
[6] Vijf uren: Slosse rekende alle afstanden in *uren gaans*. Ge kunt in één uur 5 km ver wandelen.
[7] *Spouterwiel* was de naam die de Rumbeekse pastoor Slosse gaf en steeds gebruikte wanneer hij over de sportfiets van Odiel Defraeye sprak

Bibliografie

Onuitgegeven bronnen
Brief van Jozef Delbaere aan E.H. Jozef Geldhof (30.05.1958).
Brief van Guy Crasset aan André Mistiaen (10.07.2000).
Brief van Guy Crasset aan Antoon Vandromme (10.08.2000).
Uitgegeven bronnen
LAITEM, Herman *Een vergeten Belg: Odiel Defraeye*, .Roularta, Roeselare, 1988, 96 p.
DEFRAEYE, Odiel *Ronde van Frankrijk*. Uitg. A. Van Tassel, Antwerpen, 1912 24 p.
DEVOGELAERE, J. *Kroniek van de gilde en de sociale beweging te Roeselare vóór wereldoorlog*, Uitg. ACW. Roeselare-Tielt. Druk.: Huize Breughel Roeselare, 1980, 392 p..
HOUTAEVE, Robert & LECLUYSE, Norma *Van grote en kleine wielergoden, Moorslede, bakermat van de wielersport*, Druk: Hochepied J., Izegem, 1991.
CHANY, Pierre *La fameuse histoire du Tour de France*, Editions O.D.I.L.,40, Rue du Fer à Moulin, 75005 Paris, 1973.
COUEDEL, Noël & LEMOINE, Roger e.a. *Le Tour à 75 ans*, Imprimerie L' Equipe - Sopusit -nit, 83, La Farlède.
VAN TIEGHEM, R. *Rumbeke door de eeuwen heen*, Catalogus bij de Geschied- en Heemkundige Tentoonstelling, Rumbeke, 1961.
Odiel Defraeye - Hendrik Conscience in *Het Huisgezin*, 11.08.1912.
De Vlaamsche Illustratie, 02.06.1912. Uitgeversmaatschappij "Neerlandia" v. Firma F.B. Van Ditmar, Utrecht.
BOUQUE, Etienne, *Spécial tour II, 1990*, in *Cyclo-Sprint*, rubriek *Cyclomanie*.
Het Kortrijksche Volk, 17.08.1912.
André MISTIAEN, *Figuren van bij ons. Odiel Defraeye, overwinnaar van de Ronde van Frankrijk in 1912*, Ten Mandere nr. 27, 10/2, 1970, p. 72 en p. 74-80. Aanvullingen in Ten Mandere nr. 28, 10/3, 1970, p. 117-118 door Jozef DELBAERE en in nr. 34, 12/3, 1972, p. 41-44.
Honderd jaar Odiel Defraeye. De tourwinnaar die vreemd ging..., in *De Weekbode*, 26.08.1988.

SYMBOLEN IN IZEGEM

Jean-Marie Lermyte

N.a.v. de infosessie voor gidsen en begeleiders voor de Open Monumentendag in het Boeverbos op 12 juni 2002 en gesterkt door de bijhorende brochure *Symbolen. Open Monumentendag Vlaanderen 2002* vatte ik het plan op om ook een en ander over Izegem op papier te zetten, want ook Izegem heeft een en ander te bieden.

Het is algemeen geweten dat de neogotiek de stijl van de kerk was in de tweede helft van de 19e eeuw. Bij liberalen genoot de renaissance de voorkeur 'als toonbeeld van humanisme, burgerlijke vrijheden en vrijheid van gedachten; de gotiek was de stijl van de verstikkende almacht van de Kerk in de duistere Middeleeuwen, schrijft Serge Migom op bladzijde 70 van de genoemde brochure. Zijn stukje is getiteld 'De 19de eeuw. Een ideologisch gevecht met stijl'. Het beeld klopt voor Izegem. De Sint-Tillokerk werd tussen 1852 en 1855 in neogotische stijl gebouwd. Het stadhuis van Izegem is in neorenaissance stijl opgericht. Door wie werd het gebouwd? Door Camiel Ameye-Dobbelaere, die zich naar toenmalige normen als liberaal profileerde, al probeerde hij dat altijd te ontkennen en noemde hij zich 'onafhankelijk'. Hij nam herhaaldelijk aan provinciale verkiezingen deel tegen de katholieke kandidaten, maar werd nooit gekozen.

Ook de grootte of de inplanting van een gebouw heeft symbolische waarde, omdat het een uiting van macht of prestige kan zijn. De woning van Ameye lag niet alleen langs de Korenmarkt die toen nog echt een marktfunctie had, maar domineerde de huizenrij. Op de oudste foto's is dat goed te zien. De inplanting van Het Blauwhuis getuigt niet van prestige, want het lag in oorsprong aan de rand van de stad; pas in 1812 verbond een steenweg Izegem met Ingelmunster. Zijn grootte weerspiegelt natuurlijk wel adellijk prestige. De familie had elke generatie wel veel kinderen, maar wie heeft er een buitenverblijf met een gevelbreedte van 65 meter en een bijhorend lapje grond van zowat 13,1 hectare in 1844? Hier ging het nog om een adellijke familie, maar mensen uit de burgerij wilden in het begin van de twintigste eeuw ook hun aanzien veruitwendigen met 'een kasteel'. Kasteel Ter Wallen in de Kortrijksestraat, dicht bij de Maandagmarkt, werd in 1906 gebouwd voor Joseph Van Naemen die met Suzanne Vandenbogaerde was getrouwd. Zijn vader was burgemeester in Sint-Niklaas en haar vader – Valère - was dat in Izegem tot zijn dood in 1904. Twee zonen van deze Izegemse burgemeester lieten in 1913 tussen de wijken De Mol en Bosmolens twee kastelen (nu Kokelarestraat 67 en 69) bouwen: het Wolvenhof en Bosmolens dat later de naam Wallemote kreeg.

Verscheidene gebouwen verwijzen naar het beroep van hun eigenaar. Een vriend van me die voor het eerst op bezoek kwam, meende dat hij in Izegem een loge gezien had. Het ging echter om het hudige huis Lezy in de Baron de Pélichystraat. Dat huis werd gebouwd door architect Jules Vercoutere en de passer en de winkelhaak verwezen naar het beroep van de bouwheer. Laat ons geen verband leggen tussen de Bacchuskop en het stadhuispersoneel – akkoord? Het stadhuis werd als privé-woning gebouwd door Camiel Ameye- Dobbelaere en dat was een wijnhandelaar. Met dat gegeven kom je geen stap verder als je niet weet dat Bacchus de Romeinse god van de wijn was. De letters A en D boven de keldervensters zijn de initialen van de oorspronkelijke bewoners. De glasramen in dat huis verwijzen naar (Izegemse) beroepen. Ook in de Roeselaarsestraat 109 heeft een wijnhandelaar gewoond; dat merk je aan de windwijzer die de vorm heeft van een wijnmannetje.

Ook namen kunnen symbolisch zijn. Waarom spreken we in Izegem van het Sint-Jozefscollege? Omdat het in 1867 als lagere afdeling gesticht werd door priester Joseph de Pélichy, die langs de Meensestraat een oude boerderijtje van bijna twee hectaren kocht. Door de nieuwe school, aanvankelijk alleen voor arme kinderen, naar zijn patroon te noemen, leefde hij natuurlijk ook voort in de herinnering. En waarom is er een Sint-Rafaëlsparochie, een Sint-Rafaëlsschool, een Sint-Rafaëlsstraat? Omdat de milde schenker van de grond – maar meteen ook de verkavelaar van de wijk – baron Rafaël Gilles de Pélichy (1875-1967) was. En waarom stelde Ten Mandere voor een van de straatnamen op deze nieuwe wijk 'Prinsdomlaan voor'? Omdat Izegem in 1678 door Lodewijk XIV tot prinsdom werd verheven. Nog het zelfde jaar keerden we echter naar de Spaanse Habsburgers terug. Soms is het gemakkelijker om de omgekeerde redenering te maken. Wie kan het gevleugelde beeld in de nis van de Sint-Rafaëlsschool anders zijn dan de engel...? Toen men in de jaren 1970 de Izegemse hoeven wilde benoemen, kreeg de hoeve in de Klare Grachtstraat 57 (voordien Schardouwstraat 13) niet zomaar de naam 'Het Beloken Hof'. Hier werd namelijk gedurende de Franse Revolutie, maar bepaald tijdens de Beloken tijd in het geheim door een priester de mis opgedragen. In het geheim, want de Izegemse priesters hadden de eed van trouw aan de Franse republiek en van haat aan het koningschap niet willen afleggen.

Gebouwen kunnen door hun uitzicht een symbolische waarde hebben. Iedereen kan een kerkgebouw herkennen. Laten we het hier bij de kruisvorm van b.v. de Sint-Tillokerk houden. Meest typisch is natuurlijk de klokkentoren – zelfs de Sint-Rafaëlskerk heeft er eentje – maar misschien gaat het hier niet om een symbool. Waarom niet? Omdat het hier gaat om iets functioneels: de klokken moesten hoog hangen om over heel de parochie te weergalmen.

Kapellen of kruisen kunnen geplaatst zijn om bescherming af te smeken, of uit dank, of omdat er op die plaats een ongeluk was gebeurd. Ook in Izegem zijn daarvan voorbeelden. We beperken ons. Tussen 1 mei 1944 en 23 augustus 1944 werden in Izegem 88 kleine straatkapelletjes geplaatst, opdat Izegem van oorlogsrampen als in Kortrijk zou worden gevrijwaard. In Kortrijk vielen tijdens zes geallieerde luchtbombardementen tussen 18 maart en 5 september 1944 zowat 445 doden. De Dankkapel werd na de Tweede Wereldoorlog gebouwd omdat Izegem gespaard was gebleven van veel oorlogsgeweld. Het Blauwkapelletje werd opgericht omdat de bewoners van de Heyewijk in de Eerste Wereldoorlog aan groter onheil waren ontsnapt. Tal van kapellen werden opgericht na een genezing. Dat was o.a. het geval met de Sint-Antoniuskapel in de Lendeleedsestraat, Stragierskapel in de Slabbaardstraat en Bossuytskapel en Karelskapel, beide in de Winkelhoekstraat. Verloo's Kruis in de Oude Ieperstraat werd opgericht na de moord in 1831 op drie bewoners van de hofstede. Maar een kapelletje kan evengoed opgericht zijn om de – voormalige – bijliggende hoeve te beschermen.

Linden aan een hoeve hebben de functie van verwelkomen Bomen kunnen ook geplant worden bij een geboorte. Het voorbeeld dat we hier geven is echter verleden tijd. Het Huis Defauw in de Gentsestraat 74 was een attractie tijdens de Open Monumentendag van 1990. Nadat het werd afgebroken schreef Antoon Vandromme er een artikeltje over, waarin we lezen: 'Achteraan in de tuin stond een rij populieren, op zichzelf heel gewoon, maar er was een stuk gezinsleven aan verbonden: bij elke geboorte van één nieuwe spruit werd deze bomenrij met één exemplaar aangevuld'.

Standbeelden kunnen een symbolische waarde hebben; 'Balspel' staat niet toevallig bij het sport- en recreatiecentrum. 'Hoop op de Toekomst' geplaatst in de groenzone Wandel op de Mandel werd in 1980 door de kunstenaars Leo Belaen, Rudi d'Artois, Noël Landuyt en

Rudi Windels gemaakt omdat men – verkeerdelijk - meende dat in dat jaar Izegem 900 jaar oud was. Zelfs de titel is symbolisch, want er moest niet alleen naar het verleden worden gekeken, maar ook naar de toekomst. De Pekker, een beeld van Marc Claerhout dat in 1989 op de Grote Markt werd geplaatst, heeft een grote symbolische waarde. Zowel schoen- als borstelmakers droegen een pekschort, want schoenen en borstels werden 'gepekt'. En na het werk werd wel eens in de cafés 'gepekt', maar dan in de betekenis van 'ergens' lang blijven hangen. Om nog een ander voorbeeld te geven: oorlogsmonumenten. De engel die het Izegemse monument van de Eerste Wereldoorlog bekroont is natuurlijk de vredesbrenger. In de rotonde van Het Blauwhuis – en dat was vroeger het salon – staan acht neoklassieke beelden die zeker symbolisch zijn, want ze zetten deugden of begrippen in vrouwenbeelden om: Geloof, Hoop, Voorzichtigheid, Matigheid, Gezondheid, Landbouw, Vriendschap, Vrijgevigheid. Ze werden speciaal voor deze rotonde besteld door kasteeleigenaar Joseph van Huerne bij Jean Robert Calloigne en Gilles Lambert Godecharle.

De fenix herrijst uit de as (Sint-Jozefscollege)
wapenschilden van Mgr. Lamiroy(links), stad Izegem (midden)
en baron Rafaël Gillès de Pélichy (rechts)
data: brand van het college (links), eerstesteenlegging (rechts)

En wat doen de wapenschilden van het Belgische vorstenhuis en het Luxemburgse groothertogdom op de gevel van de Eperon d'Or? Niet moeilijk als je weet dat de gebroeders Vandommele schoenen mochten leveren aan beide hoven. En ook de Feniksteen rechts naast de hoofdingang van het Sint-Jozefscollege (in de muur van de administratie) vertelt een heel verhaal. Feniks is de mytische vogel die uit zijn as herrijst en het symbool is van de opstanding. Een groot gedeelte van het college was op vrijdag 13 maart 1936 in de vlammen opgegaan. Al drie en een halve maand later werd met de heropbouw van start gegaan, maar de 'eerste steen' werd pas gewijd en ingemetseld op 29 juli 1936. De Brugse bisschop Lamiroy en baron Raphaël Gillès de Pélichy namen aan dat gebeuren deel. Geen wonder dat links van het wapenschild van Izegem - met de twaalf merletten ('zwaantjes' - die hier niet gezoomd staan) - dat van deze bisschop prijkt en rechts ervan dat van de familie Gillès de Pélichy. Voor de beschrijving van dat schild verplaatsen we ons hier evenwel naar de Sint-Tillokerk. Het wapenschild met drie mispelbloemen in de Kruiskapel verwijst naar de familie Arenberg die na de Franse Revolutie enkele decennia de heren van Izegem waren.

De rechterkruisbeuk van de Sint-Tillokerk is de zgn. baronskapel. Deze benaming is op zichzelf al een symbool. Hier zat de familie Gillès de Pélichy, tot 1973 achter een houten hekken, omdat ze zo mild had gesteund bij de bouw van het kerkgebouw in de periode 1952-1955. De sterfkaders – geleerder: obiïeten – in de baronskerk herinneren daar nog aan. Gillès de Pélichy en haar adellijke voorvaderen: de families van Huerne, de Pélichy en Gillès. De familie is hier trouwens belangrijker dan het individu. Wie er gestorven weten we niet, want op het wapenschild is alleen de overlijdensdatum vermeld. Wie zo'n sterfkader kan lezen, weet wel of het om een man, een getrouwde of een ongehuwde vrouw gaat, want de vorm verraadt dat: respectievelijk een gewoon, een ovalen of

een ruitvormig schild. Het wapenschild van de familie van Huerne is in zilver met zwarte dwarsbalk vergezeld in het schildhoofd van drie zwarte merletten. Het wapenschild van de familie de Pélichy bestaat uit een sinopel (= groen) veld met zilveren dwarsbalk vergezeld door drie gouden rozen, twee met de stelen naar elkaar gekeerd in het schildhoofd en één in de schildvoet. Boven het wapenschild bevindt zich de baronmuts. De wapenspreuk is 'Vulnerat et sanat', hij kwetst en hij geneest. Het wapenschild van de familie Gillès de Pélichy is een combinatie van dat van de Gillès en dat van de Pélichy's, want baron Luis Gillès trouwde in 1828 met Marie de Pélichy, vanaf 1872 mochten hij en zijn nakomelingen van de koning de scharniernaam Gillès de Pélichy dragen. Van het gevierendeeld schild verwijzen het tweede en derde kwartier naar de familie de Pélichy en herinneren het eerste en vierde kwartier aan de Gillès: in azuur een gouden keper vergezeld door drie eikels. Het devies onder het wapen luidt 'in aeternum non commovebitur', in eeuwigheid zal ik niet falen.

In kasteel Het Blauwhuis kun je van de gebrandschilderde vensters van het huidige restaurant zo de familiegeschiedenis aflezen. Joseph van Huerne trouwde eerst met Isabelle de Carnin en later met Marie Anne de Schietere de Lophem, zijn schoonzoon Jean de Pélichy met zijn dochter Marie Josephine van Huerne en hun dochter Marie Josephine de Pélichy met Louis Gillès. Ook de afbeeldingen op de gebrandschilderde ramen zijn niet willekeurig gekozen. Van links naar rechts en van boven naar onder gaat het om de H. Theresia, de H. Maagd Maria, Johannes de Evangelist, de H. Benedictus, de H. Carolus Borromeus, de H. Alexander, de H. Savina en de aartsengel Rafaël. En hoe heetten de negen kinderen van baron Alexandre Gillès de Pélichy en Savina van Caloen? Juist. Charles, Marie Louise, Raphaël, Maria Josepha, Savina, Jeanne, Alex(andre), Thérèse en Bénédict. Het gaat dus om de patroonheiligen van hun kinderen, waarbij de dochters Marie-Louise en Maria Josepha de H. Maagd Maria moeten delen. Maar wie zijn hun ouders? Het echtpaar dat Het Blauwhuis in zijn huidige vorm heeft laten ombouwen. Dat kun je dan weer aflezen op het fronton vooraan: een mannelijke Gillès de Pélichy die getrouwd was met een van Caloen. Hij kan maar Alexandre en zij kan maar Savina geweest zijn. Waarom vind je in een van de vensters vooraan van Ave Maria het wapenschild van de familie de Pélichy terug? Omdat priester Joseph die we al vernoemden een grote weldoener was.

Nu we toch in een kerk beland zijn. Als we niet weten met welke symbolen de heilige is uitgerust, weten we niet om welke heilige het gaat, laat staan dat we zijn leven zouden kennen. Enkele voorbeelden uit de Sint-Tillokerk. De Heilige Godelieve herkennen we aan de wurgdoek rond de hals en de put aan haar rechtervoet: ze werd door haar moordenaars gewurgd en in een put gegooid. De heilige met de toren met drie vensters [ter plaatse controleren] is Sint-Barbara: ze was volgens de legende de dochter van een rijke heiden die haar opsloot in een toren, wat niet belette dat ze met het christendom in contact kwam. Toen aan haar vertrek een vertrek werd bijgebouwd, wilde ze dat het drie vensters zou krijgen, de Drievuldigheid ter ere. Zo kwam haar vader erachter dat ze christen was. Uiteindelijk liet haar vader haar onthoofden. Sint-Antonius van Padua wordt altijd afgebeeld met een Christuskind op een open boek. Het is de heilige op wie men een beroep doet om verloren voorwerpen terug te vinden. Verwar hem niet met Sint-Antonius Abt of Eremijt, de heilige met het varkentje.

Wie kan de communiebank van de Sint-Pieterskerk in Emelgem begrijpen als hij niet weet dat druiventrossen naar de wijn en korenaren naar het brood verwijzen, zelf symbolen voor het bloed en het lichaam van Jezus Christus? En wie niet vertrouwd is met de bijbel zal de afgebeelde taferelen wellicht mooi vinden, maar zeker de betekenis niet begrijpen.

Of waarom wordt er in de Sint-Janskerk een

hoofd tentoongesteld? Dan moet je weten dat het om Sint-Jan ofte Johannes de Doper gaat en dat die werd onthoofd. Daarvoor moet je dan weer de bijbel kennen. Toen Johannes de zondige verhouding van koning Herodes Antipas - zoon van Herodes, de kindermoordenaar - met zijn schoonzus Herodias laakte, werd hij gevangen genomen. Toen Salomé begeerlijk voor Herodes danste tijdens zijn verjaardagsfeest, mocht ze van hem kiezen wat ze wilde, zelfs de helft van zijn koninkrijk. Op aanstoken van haar moeder, Herodias, koos ze het hoofd van Johannes. Sint-Jan-de-Doper wordt o.a. 'gediend''(vereerd) tegen hals- en keelpijn, tegen vallende ziekte, de kinderstuipen, epilepsie, hoofdpijn, enz. Sint-Jan wordt aanroepen door aanstaande moeders en mensen met kopzorgen, en wordt ook beschouwd als de verdediger van de huwelijkstrouw. Het verband met het moederschap? Elisabeth, zijn moeder geraakte volgens de Bijbel op een onmogelijke leeftijd in verwachting. Met het verlies van de stem? Hij was niet alleen de roepende in de woestijn, ook zijn vader Zacharias verloor zijn stem toen hij niet geloofde dat zijn vrouw in verwachting was. Kopzorgen? Zou je niet als je hoofd wordt afgehakt! En het verband tussen het hekelen van de overspelige Herodes is al even duidelijk. Het leven van Sint-Jan komt tot uiting in de zeven taferelen die Pierre Opsommer in 1991 ontwierp en die rond de kerk geplaatst werden: aankondiging van de geboorte van Sint-Jan; bezoek van Maria aan zijn moeder Elisabeth; besnijdenis van Sint-Jan; Sint-Jan predikt in de woestijn; Sint-Jan doopt Jezus Christus; Sint-Jan verwijt Herodes zijn overspelige relatie; onthoofding van Sint-Jan
Op de voet staat telkens op een banderol de tekst *Ecce Agnus Dei* geplaatst werden, woorden die Johannes uitsprak toen hij Jezus doopte.

De heidense eik die in Scherpenheuvel stond werd verchristelijkt door er een Mariabeeld in te hangen. Toen in 1604 de eik plaats maakte voor de basiliek van Scherpenheuvel, werden er kleine Mariabeeldjes uit gesneden. Izegem heeft er drie en dat is geen puur toeval. De ouders van de eerste pastoor van Scherpenheuvel, Judocus Bouckaert, waren van Izegemse afkomst; ze waren omwille van de godsdiensttroebelen uitgeweken naar Brugge. In oude tijden bestond de gewoonte bij brand het beeldje naar de plaats van de ramp te brengen en in het bluswater onder te dompelen. Judocus was van 1842 tot 1646 bisschop van Ieper en het was zijn zus Anna die het Onze-Lieve-Vrouwebeeldje in 1665 aan de kerk schonk. Ook de paters Kapucijnen en de zusters van de Sint-Jozefskliniek hebben zo'n beeldje.

Het 'oud kerkhof' in de Roeselaarsestraat, dat van Emelgem bij de kerk en dat van Kachtem bevat tal van grafmonumenten naar het leven en de dood, waaronder de afgebroken levenszuil, de zandloper, de feniks, uitgedoofde of brandende fakkels, de zeis, de urne, het anker, krans en olijftakken, twee handen die over de dood heen de vriendschap uitdrukken... Op het kerkhof in de Roeselaarsestraat verwijzen we speciaal naar het graf van Bostoen-Termote (C6-7) omwille van de symbolische voorstelling van de akten van geloof, hoop, liefde en berouw. Daar verwijzen sommige graven naar het beroep, de hobby of de gezindheid van de overledene. Zo bevat het familiegraf van Aloïs Strobbe-Hoornaert (E14-8) tal van referenties naar de drukkersstiel, wordt duidelijk gemaakt dat in het graf van de familie Deldycke-Sintobin (B4-5) de ondervoorzitter van de voetbalvereniging ligt, heeft het graf van de vlaamsgezinde Pieter Mylle (I3-13) de vorm van de IJzertoren en komt op enkele graven het heldenkruisje voor (C6-5)...

Open Monumentendag wil bewust de vlaggen niet betrekken. Dat ze nochtans hele verhalen te vertellen hebben, bleek uit het speciale nummer 99-100 van Ten Mandere, waarin een paar honderd vlaggen van Izegemse verenigingen in kleur werden afgebeeld en beschreven.

Geraadpleegde literatuur:

*Symbolen. Open Monumentendag Vlaanderen 2002.*Stichting Kunstboek, 2002, 79 p.

Bart BLOMME e.a., *Izegem in vlaggen.* Ten Mandere, speciaal nummer 99-100, jg. 34, nr. 2-3, 1994, 114 p.

Marcel CELIS. *Heemkunde en funerair erfgoed. – Kursus Heemkundig Vorser*, S.l., West-Vlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde, 2000

Ann DE GUNSCH, C. METDEPENNINGHEN en P. VANNESTE. *Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen. Provincie West-Vlaanderen. Arrondissement Roeselare. Kantons Hooglede-Izegem-Lichtervelde.* Brussel, Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Monumenten en Landschappen, 2001, LXVI-581 p.

Beschrijving en afbeelding van de oorlogsmonumenten van Emelgem Izegem en Kachtem in: Mariëtte JACOBS, *Zij, die vielen als helden... Cultuurhistorische analyse en inventaris van de oorlogsgedenktekens van de twee wereldoorlogen in West-Vlaanderen*, dl. 2, Brugge, Provincie West-Vlaanderen, 1996, p. 98-99, 153-156 en 165-166. Over de Izegemse oorlogsmonumenten ook:

Antoon VANDROMME, *Vijftig jaar geleden. Onthulling van het monument voor de gesneuvelden.* - TM, 27, 10/2, 1970, p. 49-63; Ferdy CALLEWAERT, *Het monument der gesneuvelden te Izegem.* - Mandeldal, 2/6, 1977, p. 11-12; Bart BLOMME, *Het oorlogsmonument van de Tweede Wereldoorlog.* - TM, 80, 28/1, 1988, p. 71-87, en ID., *Nog over het monument van de Tweede Wereldoorlog.* - TM, 81, 28/2, 1988, p. 159-160.

Jean-Marie LERMYTE. *Het Blauwhuis en Izegem.* Izegem, Ten Mandere, 1990, 256 p.

Jean-Marie LERMYTE. *De Emelgemse Sint-Pieterskerk.* Izegem, Hochepied, 1992, 111 p.

Jean-Marie LERMYTE. *De Izegemse begraafplaats.* – Ten Mandere, nr. 91, jg. 31 nr. 3, 1991, p. 33-60.

Jean-Marie LERMYTE. *De kerk van Sint-Jan-de-Doper in Kachtem.* Kachtem, Parochie Sint-Jan-de-Doper, 1999, 63 p.

Jean-Marie LERMYTE. *Sint-Jozefscollege Izegem. Honderd jaar middelbaar (1894-1994).* Izegem, Sint-Jozefscollege, 1994, 95 p.

Jean-Marie LERMYTE. *De Sint-Tillokerk in Izegem.* Izegem, Sint-Tilloparochie, 1998, 63 p.

Jean-Marie LERMYTE en Christiaan DE FORCHE. *Izegem beeld voor beeld.* Izegem, 2002, 176 p.

O. NEUBECKER. *Elseviers gids van de heraldiek.* Amsterdam en Brussel, Elsevier, 1986, 264 p.

C. PAMA. *Heraldiek en genealogie. Een encyclopedisch vademecum. (Prisma-Boeken*, 1390). Utrecht en Antwerpen, Het Spectrum, 1969, 415 p.

Anneleen SIX. *Beschrijving van de glasramen in de Sint-Tillokerk te Izegem.* Niet-gepubliceerd seminariewerk 1e kandidatuur Conservatie en Restauratie - Glaskunst, Hogeschool Antwerpen. Departement Audiovisuele en Beeldende Kunsten. Campus Koninklijke Academie voor Schone kunsten, 2 dln., 1996-1997, 84 p. + 49 en bijlagen. Een ingekorte versie werd nr. 114 (jg. 39 nr. 2, 1993) van *Ten Mandere.*

J.J.M. TIMMERS. *Christelijke symboliek en iconografie.* Weesp, De Haan, 5e druk, 1985, 338 p.

A.R.A. VAN AKEN. *Elseviers mythologische encyclopedie. Goden en helden uit de Griekse, Romeinse en Germaanse mythologie.* Amsterdam en Brussel, Elsevier, 1961, 225 p.

Antoon VANDROMME. *Huis Defauw. – Ten Mandere*, nr. 97, jg. 33 nr.3, 1993, p. 57-60.

Antoon VANDROMME e.a. *Izegem vroeger en nu.* Izegem, Hochepied, 1974, 318 p.; Antoon VANDROMME, *Izegem vroeger. Beeld van een stad.* Izegem, Hochepied, 1988, 351 p.

Antoon VANDROMME. *Kapellen te Izegem. – Ten Mandere*, nr. 72, jg. 25 nr. 2, 1985, p. 121-232, met aanvulling i.v.m. de baronskapel in TM, 73, 25/3, 1975, p. 360. Zie i.v.m. de Ciepenskapel ook *Vraag en antwoord.* - TM, 27, 10/2, 1970, p. 82-83.

Antoon VANDROMME e.a., *125 [jaar] lagere afdeling Sint-Jozefscollege Izegem. Van "Broederschool" tot Sint-Jozefscollege.* Izegem, 1992, 254 p.

DE TELOORGANG VAN DE IZEGEMSE SCHOENNIJVERHEID

Raf Vandenberghe

De Izegemse schoennijverheid kende in de 19de eeuw een gestage opgang, van ongeveer 90 in 1800 tot ongeveer 2000 werknemers (inclusief 500 leerjongens) in 1900. Maar vooral heeft Izegem in dezelfde eeuw de status van fabrikant van luxeschoenen verworven[1]. In de eerste helft van de 20ste eeuw was de opgang nog steiler, van 2000 naar ruim 5000 werknemers. Nochtans was er in al die tijd bijna geen jaar zonder problemen, voornamelijk door de ongelijke import-exportverhouding en de seizoenspieken met gedeeltelijke werkloosheid als gevolg. In de jaren '50 bleef de werkgelegenheid constant hoog. Maar vanaf de beginjaren '60 begon onze schoennijverheid aan een vrije val: van zowat 4800 werknemers in 1960, naar 2500 in 1970, 800 in 1980, 300 in 1990 en 50 in 2000. De teloorgang speelde zich dus hoofdzakelijk af in de jaren '60 en '70.

Ca. 1929 - de oude fabriek van DEFAUW, Gentsestraat. De drie vrouwen op het voorplan brengen de contreforts met een beetje stijfpap aan in het bovenleer. Bemerk de assen met aandrijfwielen, die met riemen verbonden zijn met de verschillende machines.

De eerste versie van deze tekst werd gemaakt voor de gidsen van het schoeiselmuseum, aan wie wel eens de vraag gesteld werd: hoe kon zo'n prachtige nijverheid in zo'n korte tijd bijna helemaal teloor gaan? Uiteraard moeten we dit kaderen in de Belgische - en zelfs Europese - situatie. Na 1963 had ons land last van conjunctuurschommelingen, waarvan de textiel- en vooral de schoennijverheid de eerste slachtoffers waren. Maar er is meer aan de hand.
Het verschijnsel is zo complex, dat het niet opgaat een ongenuanceerd of een eenzijdig antwoord te geven. Dit zou alleen maar mensen of groepen kunnen kwetsen, en dit is zeker niet mijn bedoeling.
In de 17 jaar dat ik voor het schoeiselmuseum werk hoorde en las ik veel over de situatie in de Izegemse schoennijverheid, zodat ik mij daarover wel een mening heb kunnen vormen.
Onder meer in de toenmalige *Mandelbode (Mb)* - nadien overgenomen door *Het Wekelijks Nieuws (WN)* - verschenen regelmatig interessante artikelen. Vooraleer het antwoord evenwel op papier te zetten wou ik ook mensen raadplegen die het meegemaakt hebben. In dit artikel is de gewaardeerde inbreng verwerkt van Adhémar Carette (internationaal ontwerper en thuis in binnen- en buitenlandse schoenfabrieken), Alfons Corteville (vakbondsman, o.m. syndicaal afgevaardigde en delegué bij Defauw), Gabriël Eeckhout (gewezen secretaris van de Bond der Izegemse Schoenfabrikanten en een tijdlang van de Bond der Belgische Schoenfabrikanten), Georges Vanacker (werknemer en vanaf 1968 schoenfabrikant) en Maryelle Vinckier (al veel jaren vertrouwd met de schoennijverheid als onderzoekster, vanaf 1972 bij CRC[2], nu bij Servaco). Sommigen van hen vragen mij evenwel, hun naam niet te vermelden bij bepaalde uitspraken die in de tekst voorkomen.
Na de ontwikkeling van de vier componenten

van het antwoord, de vier oorzaken - concurrentie, patroons, vakbonden en overheid - volgt ter illustratie een *vervolgverhaal*, een samenvatting van op elkaar aansluitende lezersbrieven in *De Mandelbode,* verschenen van 3 november 1961 tot 13 juli 1962. De vier oorzaken zijn niet altijd netjes van elkaar te scheiden.

VIER OORZAKEN VOOR DE TELOORGANG

1. CONCURRENTIE, ALLEREERST UIT ITALIË

Ondanks alle mechanisatie, waardoor het schoenenmaken tot 20 maal sneller gaat dan in de tijd van het handwerk, blijft het een arbeidsintensieve bedrijvigheid. Eén paar schoenen maken vergt nog steeds ongeveer 45 minuten arbeid, minder of meer volgens de complexiteit van het model. De loonkost blijft dus een uiterst belangrijke factor.
Hoewel onze stad in het verleden wel eens zware problemen had - bv. einde 19de eeuw, in de concurrentiestrijd tussen hand- en machinegemaakte schoenen en na de beurscrash van 1929, met de quasi-sluiting van verschillende grenzen en de daaropvolgende zware concurrentie vooral uit Tsjechië - is de fatale (dood-) strijd begonnen vooraan de jaren '60. De grote concurrent was toen Italië. Daar werd nog vaak gewerkt in gezinsverband en voor heel kleine bedrijfjes. De vaklui waren - zijn nóg - super gespecialiseerd. Een werkman of -vrouw, zelfs een bedrijfje, deed bv. niets anders dan hakken overtrekken, voor verschillende firma's. De kwaliteitseisen lagen zeer hoog, terwijl de lonen lager waren dan bij ons, en vooral de kosten voor sociale zekerheid veelal omzeild konden worden. In Noord-Italië bedroeg loonkost in 1968 ongeveer 75%, in Zuid-Italië 40% van die in West-Europa[3]. Voor Izegem was het uiteraard bijzonder belangrijk dat de Italianen juist luxeschoenen maakten, het product waarvoor Izegem zo bekend was: het waren rechtstreekse concurrenten. Tenslotte - dit moeten wij hen toegeven - werkten zij zeer flexibel en hadden zij goede smaak, werden zij modebepalend en

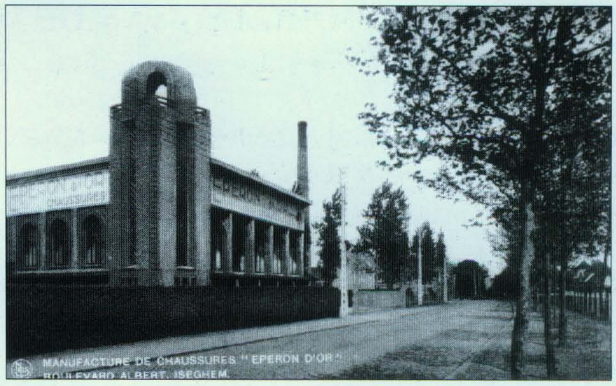

De schoenfabriek EPERON D'OR, Albertlaan, de meest prestigieuze van de Izegemse firma's. Het voorgebouw in Art Deco, met de bureaus, dateert van 1930 en is beschermd monument sinds 1999. Het achtergebouw, de fabriek, werd gebouwd in 1910.

kenden zij aldus veel bijval. (Zoveel, dat Izegemse firma's Italiaanse namen kregen: Botticelli, Gianni, Mareno Alta Moda, en nóg een 10-tal... of zelfs nog verder gingen).
Na de concurrentie uit Italië en ook uit Frankrijk, Nederland en Duitsland[4], werden andere landen grote schoenfabrikanten: Spanje, Portugal, Brazilië, Oost-Europese en Zuidoost-Aziatische landen. Daar liggen de lonen nog eens zoveel lager!
De eerste reflex van de Izegemse fabrikanten was proberen te leveren tegen de concurrerende prijs. Op een paar uitzonderingen na had de schoennijverheid zijn artisanaal karakter opgegeven en was ze een volledige bedrijfstak geworden. Het arbeidsritme was snel; mechanisatie en automatisatie werden meer en meer doorgedreven. Het luxesegment werd opgegeven en omgeruild voor meer doorsnee-afwerking. Dit fenomeen kenden wij reeds in de jaren '30. Maar in de jaren '60 werd werkelijk op alles bespaard om de productieprijs met enkele franks te kunnen verlagen. De prijs werd op de duur het belangrijkste! Hij werd trouwens niet altijd correct berekend, maar afgekeken van de concurrentie en nog wat lager gesteld. Daarmee verpulverden de Izegemse fabrikanten de meeste Belgische - in eerste instantie Waalse - concurrenten, maar botsten zij volop met de lage-loonlanden. Tegen hen was de strijd te

ongelijk om enige kans te hebben.
In het verslag van het 'Colloquium van de schoen- en pantoffelnijverheid, 21-22 januari 1972' lezen wij: "Sommige schoeiseltypen worden in België niet meer of weinig vervaardigd zodat de handel (wel) aangewezen is op het buitenland. Dit is namelijk het geval voor sandalen, mocassins, lichte zomerschoenen, sportschoenen met bovendeel van textiel, schoenen met bovendeel van plastiek, waarvan de Belgische prijzen niet concurrerend zijn."
Intussen verdween ook de lokale voorziening in allerlei toebehoren - leesten, leer, zolen, toppen en contreforts, schoendozen enz. - en verdween ook de technische bijstand, zodat produceren altijd maar moeilijker werd.

2. TE WEINIG VISIE VAN DE PATROONS

De Izegemse schoenfabrieken waren familiebedrijven, met alle gevolgen van dien. Het kapitaal was in de meeste gevallen beperkt. Er werd vaak gefabriceerd in lokalen die (eventueel mettertijd) weinig geschikt waren. De aangestelden waren zelden veelzijdig genoeg om zowel de productie, het personeel, de promotie, de verkoop en de financies goed te beheren. In de regel werden in de firma geen (dure) academici aangetrokken. De volgende spreuk schijnt populair geweest te zijn: "Om rap failliet te gaan zijn er drie manieren: je kunt naar de vrouwen gaan, op de paarden wedden, of universitairen aanwerven." Bovendien leidde het familiebezit soms tot leiderschap van een aantal broers (zusters) of neven, die mekaar wel eens aanvulden maar niet steeds aan hetzelfde zeel trokken (de bazen of hun vrouwen!). Eigenlijk is dit begrijpelijk, want de job van de ene was wel eens aantrekkelijker dan die van de andere: er was immers buitenwerk (relaties, verkopen wat een prestigieuze auto vereist), bureauwerk, productie (met de dagelijkse confrontaties met syndicaten, arbeiders, leveranciers), enz. Op die manier kwam er zo ook in veel fabrieken een teveel aan *witte kiels,* personen die niet productief waren. Behalve familieleden werden bovendien soms niet-productieve beschermelingen in huis genomen. Een typisch voorbeeld waren de voetballers van K.F.C. Izegem bij Dekimpe.
FEBIC[5] wijst er in zijn "Verslag 1967" ook op, dat het niet verantwoord is de vakbonden tegemoet te treden of te ontmoeten zonder vooraf stevig gedocumenteerd te zijn; dat alleen dan een gezonde dialoog kan ontstaan als men minstens weet waarover het gaat en over de nodige argumenten tot repliek beschikt. Wellicht was dit geen overbodige waarschuwing.
In de goede jaren ('50 tot begin jaren '60) toonden sommige *bazen* nogal ostentatief hun welstand, op velerlei wijzen. Er waren patroons die de eersten en de laatsten waren in hun bedrijf, maar er waren ook anderen, die hun bedrijf bijna volledig door aangestelden lieten runnen. Sommigen bleken ook de indruk te geven alles beter te weten. "Zij hadden een groot gedacht van zichzelf", werd mij verteld.
Er was blijkbaar weinig luisterbereidheid. Verschillende bronnen wijzen er op dat sommige patroons meer en liever luisterden naar werknemers die hen naar de mond praatten dan naar degenen die op tekorten wezen of de waarheid onder ogen durfden zien.
De patroons waren blijkbaar nogal individualistisch ingesteld. Er was lange tijd een *bazenbond* voor de grote en een voor de kleine schoenfabrikanten. De Izegemse patroons beconcurreerden elkaar, dan nog vaak met bijna identieke collecties. Er waren ook teveel verschillende modellen. Er werd zeker te weinig gespecialiseerd. Zelfs bij degenen die zich hielden aan damesschoenen zou de mogelijkheid bestaan hebben om zich te specialiseren in bijvoorbeeld geklede schoenen (eventueel apart voor jongere of oudere dames), sportieve en vrijetijdsschoenen, laarzen, sandalen, comfortschoenen...
Specialisatie zou een grote besparing betekend hebben op modellen, leesten, stansmessen, leersoorten. Ongetwijfeld was er ook een tekort aan samenwerking, gegroepeerde aan- en verkoop bijvoorbeeld. Fabrikanten van dames- en herenschoenen hadden ook gezamenlijk één reiziger op pad kunnen sturen, zonder concurrentiegevaar. Verschillende fabrikanten hadden samen winkels kunnen uitbaten of

Einde jaren '60 - firma DRIEGELINCK, Kapelstraat. De harde toppen worden in de bovenleders geplaatst, vooraleer die in de verwarmings- en damptunnel van LEPERCQ (Izegem) gaan.

goedgeorganiseerde verkoopbureaus in binnen- en buitenland kunnen openen, met uitsluitend Izegemse schoenen. Onder het bekende label "*Izegemse schoenen - Chaussures d'Iseghem*" hadden de verschillende firma's gezamenlijk promotie kunnen voeren of exporteren, samen op beurzen staan, mekaar aanvullen. De moderne verkooptechnieken waren ook te weinig gekend en de commerciële diensten waren te weinig uitgebouwd. In het algemeen mag gesteld worden, dat er een ernstig gebrek aan marketing was, ook teveel gestoeld op individuele en te weinig op gecoördineerde aanpak. Daardoor was de naambekendheid van de merken internationaal te gering. Uiteraard kost dit handenvol geld. "*Izegemse Schoenen*" daarentegen was een begrip en stond voor kwaliteit en luxe, zodanig ingeburgerd dat oudere bezoekers in het museum er nóg over spreken. Over samenwerking en specialisatie bestonden wel eens goede intenties, maar de uitwerking lukte niet. Het zelfs internationaal zó bekende label werd eigenlijk toch zeer gemakkelijk uit handen gegeven! In de strijd om te overleven hebben de Izegemse patroons te gemakkelijk het luxeproduct, waarvoor Izegem zo bekend was, de rug toegekeerd. De prijs ging op de duur boven alles, zij wilden productie en verkoop. *"Zij hebben gefoefeld"* door leesten zelf aan te passen aan het modejaar (breed, puntig, vierkant...), zodat ze niet goed meer schoeiden; door toppen, contreforts, binnen- en buitenzolen in minderwaardig materiaal te gebruiken; door enkel (en soms slecht) te verlijmen; door te besparen op kwaliteit van leer en op afwerking, tot en met op het aantal nageltjes om de hak vast te zetten. De concurrentie werd na verloop van tijd zo moordend, dat ze de verkoopprijs af fabriek niet meer durfden verhogen. Niettegenstaande de duurdere productie en de hogere taksen gingen de verkoopprijzen einde jaren '50 naar beneden (van 215 naar 209 en 199 BEF, vandaag 5,33, 5,18 en 4,93 euro), hoewel de schoenen steeds aan de psychologische prijs van 299 BEF (7,41 euro) in de winkels verkocht werden. Op de duur gingen de fabrikanten de handelaars smeken om de prijs met enkele franks te mogen aanpassen. Uiteindelijk gingen fabrikanten zelf schoenen kopen in het buitenland - werden fabrikant én invoerder tegelijk - omdat importeren goedkoper uit kwam dan fabriceren. De rapsten daarin waren Tanghe's, met hun importfirma Bana. Verschillende fabrieken waren niet meer in staat schoenen te maken met een voldoende winstmarge. Zij konden dan ook financieel de steeds modernere mechanisering niet volgen, als zij dit al durfden.
In (vroegere) goede jaren, als er eens veel export was, durfden onze fabrikanten hun binnenlandse klanten ook wel eens verwaarlozen en uitstellen. Bijna alle grote fabrikanten hadden winkelketens als bevoorrechte klanten, waaraan ze ook rechtstreeks en in grote hoeveelheden verkochten. De zelfstandige winkeliers zagen zich te kort gedaan; zij zagen dezelfde schoenen elders goedkoper en werden als laatsten bediend, en keerden zich af van Izegem.
FEBIC drong - in het algemeen - regelmatig aan op gemeenschappelijk overleg tussen nijverheid en distributie, en deed voorstellen om de band tussen beiden te verbeteren, o.m. met vóór-presentatie van de collectie en onthaalcentra in Brussel en Kortrijk (nabij Izegem en Noord-Frankrijk). De reizigers, die gewend waren goed geld te verdienen aan leveringen en

nabestellingen, zochten een uitweg. Op internationale schoenbeurzen kwamen zij in contact met buitenlandse firma's, vooral Italiaanse. Zij zochten en vonden representaties van Italiaanse merken en verdienden er bovendien meer. En zo haalden wij de Italianen binnen in België. Volgens FEBIC is het ook zo, dat de Belgische schoenfabrikanten in 't algemeen te weinig rekening hielden met de smaak en de behoeften van de Belgische verbruiker; volgens dezelfde bron leverden de Belgische fabrieken in 1969 ongeveer de helft van de Belgische consumptie. In de geschriften van FEBIC lees ik ook herhaaldelijk, dat de Belgische fabrikanten eerder de mode volgden dan ze te maken; dit laatste lieten ze teveel over aan Italianen en Fransen. Bovendien hebben de Izegemse fabrikanten op zeker ogenblik de trein gemist. Zij volgden te weinig de internationale evoluties. Toen duidelijk werd dat de mensen vroegen naar vrijetijds- en sportschoenen, toen gevulcaniseerde en geïnjecteerde assemblage gemeengoed werd, als merkbaar werd dat grote Europese fabrieken als Ara, Salamander, Gabor, Hasley zich specialiseerden in comfortschoenen, enz., hield Izegem (teveel) vast aan de traditionele - wel degelijke - schoen. Maar zelfs daarover zeggen kenners dat de schoenen meestal te zwaar waren, dat souplesse ontbrak en dat men al te veel bleef bij de klassieke kleuren. Eigenlijk ontbrak het aan creativiteit over de hele lijn. Yperman schrijft: "De Belgische schoen is zonder identiteit, vastgeankerd in een prijsklasse die onze producenten niet aankunnen." Een derde van de Belgische schoenen was Izegems... Door de overschakeling naar 'massaproductie' waren ook wij inderdaad onze persoonlijkheid en herkenbaarheid verloren.
Uiteindelijk was het wel zo, dat iedereen kon zien dat er 'iets' moest veranderen, dat wij de ondergang tegemoet gingen als wij dezelfde weg verder gingen. Fabrikanten hamerden steeds maar op hogere productie - eigenlijk productiviteit - , maar die moest eerder van de

1991 - Firma DRIEGELINCK, Kapelstraat. Computergestuurde borduur- en (op)stikmachine JUKI. Het borduren en/of stikken duurt ongeveer 3,5 minuten per bovenleer, naargelang de hoeveelheid stikwerk en de ingestelde snelheid.

arbeiders dan van betere organisatie en modernere machines komen. Dure studies van organisatiebureaus bleven in de kast zitten, onuitvoerbaar.
FEBIC schrijft in het jaarverslag 1967, dat er te weinig wetenschappelijk onderzoek was, inzake materiaal en inzake productieprocessen. "Het ontgaat niemand dat de kennis van lijmen, eigenschappen van zolen, bovenmaterialen, stikgarens, versterkingsmaterialen, voeringen, enz. tot de dagelijkse problematiek in onze bedrijven thuishoort. Processen zoals bevochtigen, reactiveren met infrarood, droogtechnieken, uitpoetstechnieken, enz. zijn vrij ingewikkeld en moeten telkens aangepast worden aan de aard van de ingezette materialen."
Het CRC-CLO bestond nochtans reeds bijna twintig jaar, men zegt mij dat het goed werkte en veel werd geraadpleegd. Waarom twijfelt FEBIC? Ook Hanson twijfelt - in 1965 - aan de goede werking.
Sommige patroons zagen met eigen ogen - onder meer bij bedrijfsbezoeken - dat er buitenlandse firma's waren die veel efficiënter fabriceerden en veel moderner uitgerust waren. Door het familiaal karakter - beperkt kapitaal - en de onaangepaste huisvesting (2-3 verdiepingen bijvoorbeeld) van de Izegemse firma's waren zij evenwel - behalve een paar uitzonderingen - niet in staat om de noodzakelijke moderne machines en productiemethodes te installeren. Wij weten dat omstreeks 1960 de firma Defauw overwogen heeft om een nieuwe, zeer modern-uitgeruste fabriek te bouwen in de Italianenlaan. Zij was daartoe in staat. Het project werd uiteindelijk niet uitgevoerd door gebrek aan eensgezindheid binnen het bedrijf, het "ongunstig sociaal klimaat" en een "te afwezige overheid"[6]. Een andere firma, Driegelinck, heeft zich in 1958 afgescheiden van Vanbeylen en is in de Kapelstraat begonnen in een nieuwe fabriek die zeer goed uitgerust was. Het was opvallend, dat zij nog winst maakte als alle andere grote bedrijven op hun tandvlees zaten. Tot in de jaren '90 kochten of leasden zij dure computergestuurde programma's en machines, onder meer gradeer- en patroonmachines, een *waterjet* (snijmachine) van Lectra, een oppinmachine van USM, stik- en borduurmachines van Brother en Juki. Zij hebben het, in hun genre, ook het langst volgehouden.

3. STRIJDLUSTIGE VAKBONDEN

Men zegt "*boos Izegem*": *boos* in de betekenis van *verstandig*. Maar er is een andere betekenis, namelijk *kwaad*, en die betekenis zou in dit verband niet misstaan. De vakbond voor schoenmakers was hier al opgericht in 1906, de syndicalisatiegraad was zeer hoog en de lokale vakbonden stonden bekend als veeleisend, strijdlustig en onbuigzaam. Niet voor niets was de eerste vrijgestelde van het ACV een Izegemnaar, Emiel Allewaert (in 1910), en is *De Volksmacht* in Izegem ontstaan. Hoger schreef ik al dat de lonen een belangrijke factor in de prijsbepaling zijn. Wel, in Izegem waren de lonen in de schoenproductie bij de hogere. In België waren verschillende looncategorieën; de eerste en hoogste gold aanvankelijk alleen voor Izegem, en de lagere voor de rest van België. Ook inzake bestaanszekerheid waren de schoenmakers de eersten van de streek en wellicht de besten van het land. Dat de vakbond zorgde voor zijn leden was uiteraard zijn recht, zelfs zijn reden van bestaan. Maar vooral het afgedwongen bestaanszekerheidsakkoord van 1959 was blijkbaar een harde noot voor de patroons. Bij werkloosheid moesten zij, bovenop de wettelijkvoorziene premies, een supplement van 30% betalen. En bij afdanking moesten zij zes maanden een supplement uitbetalen bovenop de wettelijke vooropzegvergoeding.
FEBIC ziet, volgens zijn verslag van 1970, in de snelle groei van de lonen een van de belangrijkste factoren van de terugval van de sector. Er was volgens Yperman - in 1972 - een loontoename van 10 à 11 % per jaar; en toch bleef de vakbondsdruk maar aanhouden. Hij vraagt zich af of de industrie dit kan blijven betalen. Volgens Louis Baert, voorzitter van FEBIC, stegen de maximumlonen met 146,2% en de minimumlonen met 211,6% in 10 jaar. "Verre van alle problemen af te schuiven op de lonen, maar toch spelen ze een bepalende rol". (Toespraak colloquium januari 1972).

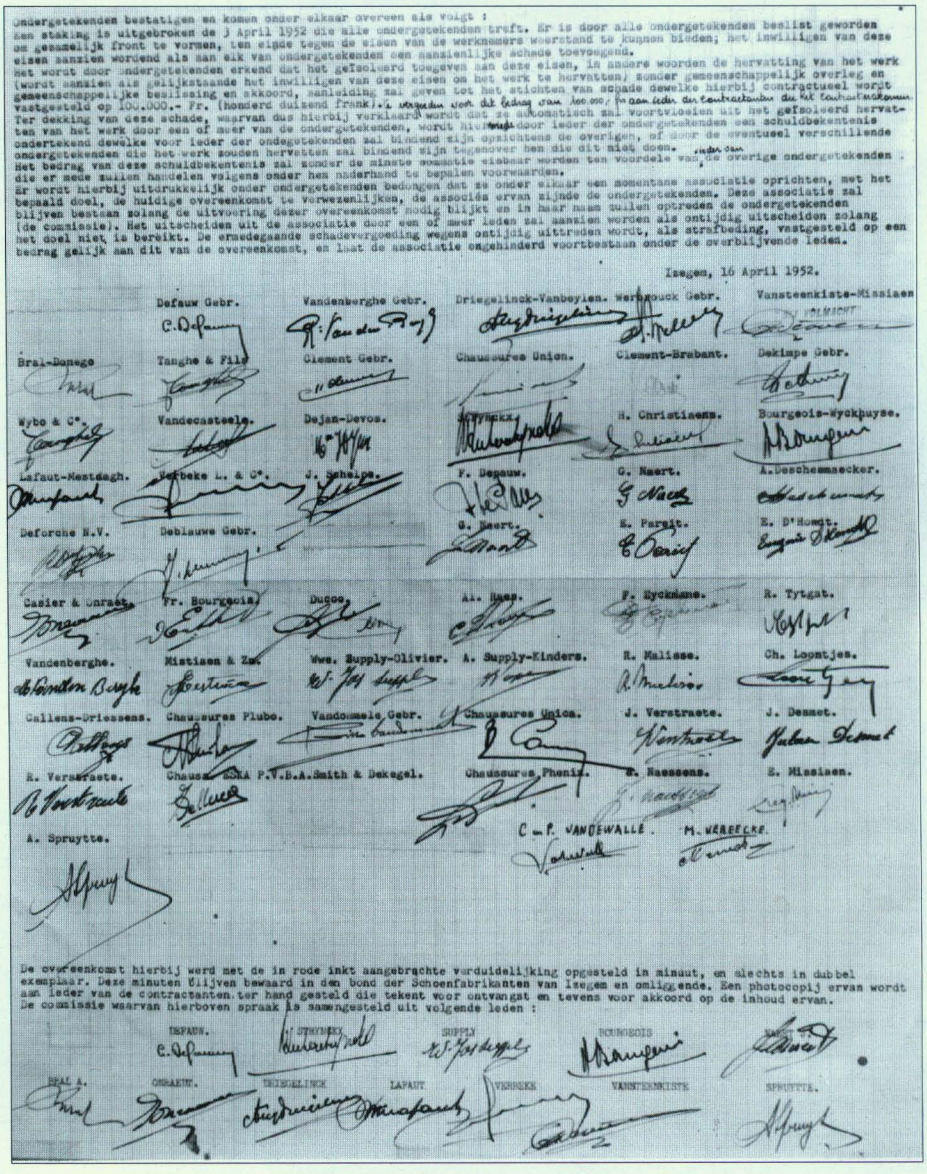

Op 3 april 1952 is een staking uitgebroken. De Izegemse Schoenfabrikanten hebben beslist een "gezamenlijk front te vormen, ten einde tegen de eisen van de werknemers weerstand te kunnen bieden". Geïsoleerd toegeven aan de eisen wordt contractueel gestraft met 100.000 frank, te betalen aan elke fabrikant die het contract naleeft.

Tussen patroons en vakbonden heerste er meestal een conflictstrategie. Er werd geen enkele CAO afgesloten zonder staking. Het duurde tot 1965 vooraleer ze door besprekingen een staking konden voorkomen; dit was dan ook groot nieuws in het *Het Wekelijks Nieuws* van 15-10-1965. De tegenstellingen waren zo groot dat het nu, tientallen jaren later, zowel voor sommige patroons als voor vakbondsmensen, blijkbaar nog niet mogelijk is om zonder emotie over de menselijke verhoudingen in de schoennijverheid te praten.

De territoriale concentratie versterkte bovendien de syndicale beweging en acties. Op het beperkte grondgebied Izegem-Emelgem werkten in de jaren '50 méér dan 5000 schoenmakers; in de omgeving van de Gentsestraat waren drie grote firma's (Defauw, tot 998 werknemers, De Kimpe, tot 550, Tanghe in de Papestraat, tot 550). Het minste incident in een van de drie verwekte onmiddellijk reactie in de andere fabrieken. Zowel patroons als syndicaten

1955 - EPERON D'OR, Albertlaan. Het personeel kreeg op 29 juni 1955 de productiepremie. Het werd toegesproken door Camiel Sintobin, van het ACV (uiterst rechts). Bij de toehoorders staan ook Tillo Vandommele (in stofjas, naast Sintobin) en de latere minister Frans Van Mechelen (links van het midden, met strikje).

stonden vaak met getrokken messen tegenover elkaar en gingen pas onderhandelen als het conflict open en bloot lag. Er was uiteraard een zekere concurrentie tussen de syndicale leiders (Camiel Sintobin/ ACV contra Staf Nyffels/ABVV), die wel eens uitgebuit werd. Veel patroons misten ook een zekere onderhandelingscultuur: er werd nooit een speciale geste gedaan om de sfeer te verbeteren, ze waren weinig inschikkelijk. Er was helemaal geen gesprekscultuur. Er wordt gezegd dat vooral de kleine patroons allerlei voorwendsels zochten om wettelijke voordelen te omzeilen, zoals 'klein verlet' bij een begrafenis of communie. Zonder partij te kiezen voor de ene of voor de andere, blijkt toch dat er wel eens lange stakingen waren voor onredelijke eisen. Het was soms voldoende dat zich een opportuniteit voordeed, een grote

2) **Den vreemden invoer in Belgie.** In 1929 hebben wij 688 ton ingevoerd en in 1936 lieten wij 1.076 ton binnen komen. Overal worden de tolmuren hooger, terwijl bij ons de deuren wijd open blijven. In 1936 hebben wij 581.963 paar schoenen in leder ingevoerd, alsmede 1.500.000 paar schoenen in lijnwaad, rubber, enz.

De volgende vergelijkende cijfers, zullen den toestand klaar weergeven van hetgeen in Belgie wordt ingevoerd:

Per duizend inwoners laat ons land					266	paar	schoenen	invoeren.
»	»	»	»	Duitschland	7	»	»	»
»	»	»	»	Tcheckoslovakije	2	»	»	»
»	»	»	»	Frankrijk	29	»	»	»

Even sprekend zijn de cijfers der werkloozenkassen, waar bijvoorbeeld voor de maand Juli 1937 75 % der aangesloten leden stempelkaarten gingen afhalen.

Waar Belgie 11.50 fr. per paar tolrechten heft en dit sedert 1928, wisten de andere landen regelmatig hunne tolrechten te verhoogen, zoodanig dat wij nu met de volgende tolrechten staan in den vreemde, voor een dergelijk artikel:

Frankrijk	20.80 fr.
Engeland	16.00 fr.
Duitschland	25.00 fr.
Zwitserland	13.45 fr.
Noorwegen	52.55 fr.
Denemarken	16.15 fr.
Zweden	22.50 fr.

Uit een "Nota van de Bond der Schoenfabrikanten van Iseghem en Omliggende" van 1937. Daarin stellen zij de vrije invoer en de moeilijke uitvoer aan de kaak.

bestelling bv., om oude verlangens te formuleren in de vorm van vakbondseisen, gevolgd door stakingen. Jonge arbeiders staakten enthousiast mee, omdat zij dat als een verlenging van de *congé* zagen. Voor huisvaders was het minder prettig. Toch waren de stakingen talrijk en duurden ze soms lang. Meestal leverden zij slechts een kleine loonsverhoging of statuutverbetering op, die geenszins het loonverlies compenseerde, maar toch meer en meer doorwoog op de productieprijs.

1955-1960 - Firma VANDERMEULEN, Prinsessestraat. Op de voorgrond liggen de bovenleders in bakjes, volgens serienummer. Daarachter staan twee optrekmachines ASTRA, die gelijmd optrekken (bij de allereerste in België), twee oppinmachines MOENUS en een CALZERA (beer). In de achtergrond, eigenlijk het begin van het productieproces, worden de contreforts gevormd op de leest op een OMIC en worden de bovenleders met hitte en damp voorbereid op de montage in een tunnel van LEPERCQ, Izegem.

4. EEN TE AFZIJDIGE OVERHEID

Dat de import van schoenen al te vrij was, dat de export zoveel barrières over moest... het is een klacht van de hele twintigste eeuw. In 1938 reeds interpelleerde Emiel Allewaert de regering in de kamer, in verband met de zo gemakkelijke invoer van schoenen en de talloze problemen en de hoge tolmuren bij de uitvoer ervan (Mb 22-1-1938). Minister van Buitenlandse Zaken Spaak antwoordde toen: "Ik moet de schoennijverheid niet redden om een andere tak van 's lands bedrijvigheid in gevaar te brengen." Eigenlijk werd het verzoek weggelachen! Vooral echter in de naoorlogse jaren was het probleem accuut. In de Mandelbode van 10-5-1958 wijt een (naamloze) auteur de werkloosheid in de schoennijverheid aan de zeer grote import. De regering Van Acker hecht zogezegd niet het minste belang aan de schoennijverheid. Tussen 1954 en 1957 verdubbelde de import uit Duitsland en verdrievoudigde die uit Italië. Bovendien klopten de officiële importcijfers niet met de werkelijke. De oorzaken van de overrompeling met geïmporteerde schoenen zouden niet liggen in betere uitrusting of productiviteit, maar veeleer in ongelijke lonen en regerings- en douanemaatregelen, en in "sommige distributietrappen en in de houding van de Belgische koper". De Belgische regering koos voor het zogenaamde *algemeen* belang, in feite voor de zware nijverheid: kolen, staal. Het had met andere landen - eerst in de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal - akkoorden gesloten, waarbij contingenten van ingevoerde en uitgevoerde producten mekaar moesten compenseren. Met het belang van bv. de schoennijverheid werd daarbij geen rekening gehouden. De internationale handelsakkoorden kwamen ook tot stand in een periode dat onze schoennijverheid nog voldoende afzet vond op de binnenlandse markt: de grote nood aan schoenen na de oorlog, vóór 1950. Er was daardoor weinig of geen belangstelling voor de buitenlandse markt inzake schoenen. Maar intussen hadden buitenlandse schoenfabrikanten zich via deze akkoorden op de Belgische markt genesteld. Na de akkoorden van Rome (januari 1958) voerden wij in één maand van 1959 evenveel schoenen in als in een heel jaar voor de oorlog! Bovendien gebeurde het dat, wanneer contingenten leder en schoenen in de akkoorden

voorzien waren, deze door onze fabrikanten niet benut werden omwille van de formaliteiten die dit meebracht: papieren, vertegenwoordiging in het buitenland, taalbarrières. De export-contingenten werden enkel in nood gebruikt, als de binnenlandse markt verzadigd was.
In België bestond geen gezonde loonpolitiek, schrijft FEBIC. De snelle groei van de salarissen in de schoenensector wordt aanzien als een van de belangrijkste factoren van de terugval. De sociale wetgeving inzake bestaanszekerheid was uiteraard goed voor de arbeiders maar nadelig voor de patroons. Premies bij de eerste dagen werkloosheid en vooropzeg werden wel eens opgelost door de arbeiders onproductieve bezigheden te laten uitvoeren. Daardoor werden zwakke firma's nog zwakker.
Bij andere gelegenheden werden vragen gesteld om lagere BTW en dergelijke te verkrijgen, maar die vonden nooit gehoor. In vergelijking met de buurlanden bestond er namelijk bij ons een nadelige toepassing van de BTW. In 1965 is dan toch, bij export van schoenen met bovendeel leer, een teruggave gebeurd van de met zegel gelijkgestelde taksen van 6 à 7 % op de netto-exportwaarde. Gelijktijdig werd ook de verhoogde omzetbelasting bij import verhoogd met 6 tot 7%. De Keyzer schrijft daar bij:"Deze maatregel zou de betrokken fabrikanten moeten aansporen tot meer exportpogingen. Deze moeten echter collectief gebeuren, met onderling overleg. Wij zullen niet beweren dat hiertoe een nationale groepering nodig is, tenzij die zou bestaan uit een tiental stevige fabrikanten die weten wat zij willen en elkaar de hand reiken, wat wel het geval is voor bepaalde Belgische bedrijfstakken. In de schoen- en pantoffel-industrie zijn wij hiervan helaas nog mijlen verwijderd. [...] Hun zwakheid is het gebrek aan commerciële samenwerking, zowel op de nationale als op de buitenlandse markt. [...] Deze samenwerking is vooral noodzakelijk inzake aanbod en publiciteit op de nationale markt en inzake marktprospectie en verkoops-organisatie in het buitenland. Aan publiciteit wordt door onze fabrikanten bijna niet gedaan, wat zeer erg is, omdat het hier gaat om echte verbruiksartikelen. Gezamenlijk aanbod op de nationale markt is eveneens zeer zeldzaam."
Ook andere auteurs schrijven dat de uitvoer meestal het resultaat is van toevallige en individuele inspanningen en te weinig van gecoördineerde en systematische aanpak. Blijkbaar heeft de *Dienst voor Buitenlandse Handel* daarin ook geen grote rol gespeeld.
Ook de ijver van stadsbestuur en parlementsleden voor de vestiging van een fabriek voor veiligheidsschoenen in Izegem - in 1975 en 1978 - bleef zonder resultaat (zie ook verder).
In feite werd vanwege de Belgische Staat weinig of geen steun geboden. Een frappant voorbeeld van een slechte verdediging van onze belangen zien wij ook in de openbare aanbestedingen van overheidsbestellingen, onder meer voor het leger en de post. Het is in een meer recent verleden gebeurd dat Mareno een grote bestelling uitgaansschoenen voor het leger verloren zag gaan aan een Portugees, met een verschil van enkele franks per paar. De politiek roept dan de Europese regelgeving in, maar "je moet als Belgisch fabrikant maar eens proberen een aanbesteding in gelijk welk buurland te bemachtigen", zeggen twee gesprekspartners. Alle landen vinden ergens een reden om hun eigen nijverheid te beschermen en de Europese regelgeving te omzeilen. Voor een aanbesteding van de Franse staat moest men bv. eerst een technische en administratieve aanwervingsprocedure doorstaan. Daarop onderzocht men de solvabiliteit. De balansen van de laatste drie jaar en de bankattesten werden opgevraagd. Uiteindelijk kwam een ploeg van drie technici ter plaatse het productieproces bekijken. Hun verslag werd ingediend... toen de toewijzing reeds plaats gevonden had.
Uiteindelijk blijkt ook dat wij met zijn allen, zowel bevolking als overheid, te weinig chauvinistisch zijn. Firma's uit grote landen hebben meer kansen, omdat ze een belangrijke binnenlandse markt hebben én omdat de mensen chauvinistischer zijn bij hun aankopen.
De overheid legde zich blijkbaar neer bij de gedachte dat de schoennijverheid "gedoemd was om te verdwijnen" (kabinet minister Bertrand).

1968 - SHOERAMA, stand van de firma DEFAUW. Van links naar rechts: Daniël Vangheluwe, hulpsecretaris, Gabriël Eeckhout, secretaris, een buitenlandse gast, een stadshostess en Leon Defauw jr.

In 1966 schreef A. De Keyzer, inspecteur-generaal van het Ministerie van Economische Zaken, een *Monografie over de schoen- en pantoffelindustrie*, waaruit ik citeer: "Na ons bezoek aan 302 fabrieken en werkplaatsen waar schoenen en pantoffels vervaardigd worden zijn wij geneigd de vraag te stellen: is het bestaan, laat staan de expansie van de Belgische schoen- en pantoffelindustrie verzekerd? Ons antwoord luidt: dit bestaan is mogelijk, maar niet verzekerd."
Het gebrek aan vertrouwen in de toekomst van de schoeiselnijverheid weerhield de banken en andere kredietverstrekkende instellingen, zodat de bedrijven verplicht waren uit eigen middelen te putten.
Ik eindig dit hoofdstuk met een citaat uit *Trends* van 15-06-1975, een interview met Omer Van Audenhove, toen de grootste Belgische schoenfabrikant (Euro Shoe, Diest), voorzitter van de federatie van de schoennijverheid FEBIC en oud-minister. Hij zegt daarin: "De hoofdoorzaak van het verval is dat de schoen een arbeidsintensief product is. De loonkost bij het verlaten van de fabriek is 40 procent. Wanneer nu die 40 procent het dubbele, of tien maal hogere is dan in ontwikkelingslanden, dan is het toch overduidelijk dat de situatie onmogelijk wordt. [...] Dat die kleine [en middelgrote] ondernemingen met de hoogste lonen ter wereld, met de zwaarste sociale lasten en de hoogste belastingen, nu nog steeds in leven blijven is een mirakel dat zich dagelijks herhaalt."

LOVENSWAARDIGE INITIATIEVEN VOOR HET BEHOUD

Toen de terugval al duidelijk was werden er enkele noemenswaardige initiatieven genomen die de aandacht vestigden op Izegem als schoenenstad of die direct in het voordeel waren van de Izegemse schoenindustrie. Het gaat over initiatieven in de rand, die uiteraard niet bedoeld of in staat waren de hele industrie te redden. Als het privé-

De Izegemse Christa Perneel werd tot schoenprinses verkozen in 1968.

initiatieven waren kregen zij wel de steun van het stadsbestuur. Ik vernoem:

° Het CMBV richtte in de paasweek 1962 een een internationaal georiënteerde modeshow van Izegemse schoenen in, die de naam *Shoerama* kreeg. Zo was er onder meer een Nederlandse en een Franse dag, specifiek gericht op hun markt. Deze promotiedagen kregen veel publiciteit en ze kenden een groot succes. *Shoerama* werd jaarlijks herhaald. Hij ging het eerste jaar door in het stadhuis, daarna in het VTI. Aanvankelijk toonden daar alleen Izegemse fabrikanten hun modellen. Vanaf 1970 werd het een *nationale* schoenenbeurs, ingericht door FEBIC, die ook open stond voor niet-Izegemse fabrikanten. In 1971 was Izegem weer de inrichter. Of *Shoerama* daarna nog doorging werd niet meer onderzocht.

° In het kader van Statiekermis werd vanaf 28-07-1963 en daarna elk jaar een schoentjesworp gehouden, onder meer van op het stadhuis. Deze traditie bestaat nog maar de organisatie werd sinds een tiental jaar overgenomen door de stadsgidsen, en gaat nu door op batjeszondag.
° Thoriz richtte, vanaf 22-09-1963 en daarna nog enkele jaren, de verkiezing in van een schoenprinses (enkele keren ook van een schoenprins). Later kreeg de verkiezing een meer officieel karakter. In 1968 werd de Izegemse Christa Perneel verkozen.

° Op initiatief van de West-Vlaamse Economische Raad en anderen werden in Izegem contactdagen ingericht voor een 10-tal Franse schoenhandelaars en -fabrikanten (WN 22-11-1963).

° Door de Belgische dienst voor opvoering van de productiviteit werd - specifiek voor de Izegemse schoennijvheid - een programma aangeboden, als volgt: 1) Een snelle doorlichting 2) Een zeer veelzijdig cursusprogramma, in zes weekends 3) Oriënterende adviezen per bedrijf, in 3-4 dagen (WN 3-11-1964).

° Zeker te vermelden is de zeer geslaagde schoeiselexpo van 1 tot 11 september 1966, onder impuls van het stadsbestuur, Ten Mandere, het VTI en anderen. Hij kreeg bijna 11.000 (internationale) bezoekers over de vloer en leidde tot het ontstaan van het Schoeiselmuseum in 1968.

° In 1975 kondigde minister Dhoore de oprichting van een semi-overheidsbedrijf voor veiligheidsschoenen aan. Een studie van FEBIC had uitgewezen dat 90% van alle veiligheidsschoenen ingevoerd werden. Hij noemde Kruishoutem als vestigingsplaats. 's Anderendaags al vroeg burgemeester-volksvertegenwoordiger G. Nyffels in een dringende parlementaire tussenkomst om de inplanting in Izegem te verkrijgen. Ook de GERV en de vakbonden kwamen tussen. Bij mijn weten werd die fabriek nooit opgestart. In 1977-1978 kwam hetzelfde onderwerp weer aan bod. Een Izegemse werkgroep, onder impuls van burgemeester W. Vens en schepen A. Bourgeois, ijverde voor de vestiging in Izegem van de Canadese firma *Carrier Footwear*, die in Europa veiligheidsschoenen wou fabriceren. Hoewel het voorstel goed onderbouwd en gesteund werd is er blijkbaar niets van terecht gekomen.

Al deze initiatieven waren lovenswaardig en verdienen een bijkomende studie.

TOT SLOT

Over de teloorgang van de Izegemse schoennijverheid wordt wel eens - sloganesk - gezegd:"'t Is allemaal de schuld van 't syndicaat" (titel van een vakbondsfolder) of "De patroons waren onbekwaam", of nog: "'t Komt allemaal door de Italianen", of tenslotte: "België heeft nooit iets gedaan voor de schoennijverheid". Uit alles hierboven blijkt dat het antwoord niet zo eenduidig is.
Dé grote vraag blijft: hoe zou het met de Izegemse schoennijverheid gesteld zijn indien de vakbonden wat inschikkelijker, de patroons wat vooruitziender, de overheid wat milder geweest

Jaren '70 - firma DRIEGELINCK, Kapelstraat. Lopende band voor de stikkerij, van LEPERCQ, Izegem.

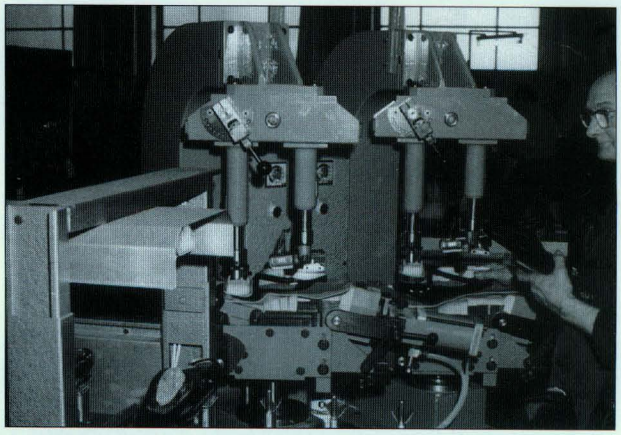

Jaren '70 - Firma DEFAUW, Gentsestraat. De loopzolen worden machinaal onder de schoenen gelijmd, met een machine van LEPERCQ, Izegem.

waren, of een combinatie van twee of drie van deze gegevens? En hoe dominant was de factor concurrentie (de loonverschillen)? Zou onze schoennijverheid toch quasi verdwenen zijn, eventueel wat later? Was en/of is er nog een beperkte afzetmarkt voor kwaliteitsartikelen en voor onze bekende luxeschoenen? Zouden een of meer grote Izegemse firma's Ara (D), Gabor (D), Hasley (F), Clarks (UK), Van Bommel (N) enz. geëvenaard kunnen hebben, mits zeer grote investeringen? De laatste drie vragen werden door deskundigen positief beantwoord. Voor kwaliteits- en luxeschoenen zou er nu zelfs meer belangstelling zijn dan enkele jaren geleden. Maar wie zal het zeggen? Volgens *kenners* waren er inderdaad kansen, onder bepaalde voorwaarden. Het zou dan vooral gaan om *marketing*, om goede *stielmannen* en voortgezette beroepsvervolmaking, ook voor de leidinggevenden. Volgens dezelfde kenners zou dit uiteindelijk toch maar uitstel van executie geweest zijn, misschien voor een tiental jaar. Een paar jaar geleden verklaarde Georges Van Acker voor de radio, dat er in ons land alleen kansen waren in de sector van de *nicheproducten* (ergens een typisch marktsegment), denk aan de producten van Ronny en Belgian Shoe. Hij blijft daarbij, ook al is een uitzondering altijd mogelijk. In elk geval zien wij, dat de blijvers vaak eerder een *begrip* dan een *merk* vertegenwoordigen, zoals Mephisto bekend is voor wie goede wandelschoenen zoekt, en Salamander voor wie uitziet naar gemakkelijke schoenen.

Een spreekwoord zegt: "*Gedeelde smart is halve smart*". Het kan een schrale troost zijn, maar Izegem was niet alleen om zijn schoenindustrie te verliezen. In West-Europa zijn honderden schoenfabrieken verdwenen. Op 1 januari 2002 blijven er in heel België nog slechts vier 'redelijk grote' schoenfabrieken actief : Mareno (inclusief Ronny en Belgian Shoe) in Izegem, Ambiorix in Tongeren, Teko in Brussel en Karis-Bonne Shoe in Waarschoot. Alle vier werken ze met ongeveer 50 arbeiders. Daarnaast zijn er nog een tiental kleine fabriekjes, onder meer Mara-shoe in Izegem.

Hoewel de schoen- en borstelnijverheid - die vroeger samen 80 tot 85% van de werkende bevolking te werk stelden - inzake tewerkstelling verschrompeld zijn, behoort Izegem tot het arrondissement in België met de laagste werkloosheid. Dat dit kon zonder grote steun- of sluitingsplannen - denk aan textiel, staal en kolenmijnen - is des te merkwaardiger. Alle ontslagen schoen- en borstelmakers hebben dus een andere job gevonden. Indertijd vertrokken ze massaal naar Vandemoortele, of naar de meubelindustrie. Intussen is er meer diversiteit gekomen. De huidige verscheidenheid biedt bovendien meer werkzekerheid: als het in één sector slecht gaat blijven er nog een aantal

sectoren die het goed doen.
Boos Izegem moet dan toch ook *verstandig* zijn.

EEN VERVOLGVERHAAL TER ILLUSTRATIE

In een lezersrubriek van *De Mandelbode*, overgenomen en als titel kort nadien vervangen door *Het Wekelijks Nieuws*, ontspon zich tussen november 1961 en juli 1962 een interessante reeks woord en wederwoord. Ik vat ze hierbij bondig samen, omdat zij bijgaande analyse illustreert en kleurt.

Op 3-11-61 schreef '*Een Izegems salonbezoeker*', die naar eigen zeggen 'niet zoveel met het bedrijf te maken heeft' over het Ledersalon van Gent van 14 tot 17 oktober 1961. Hij noemt het een indrukwekkende en prachtige beurs, met 175 exposanten uit binnen- en buitenland. Tot zijn grote ontgoocheling zag hij er slechts vijf Izegemse exposanten tussen: 2-3 fabrieken, 1 machinebouwer en het VTI. De redactie gaat er op in, wijst op de malaise in de Izegemse schoennijverheid en vraagt zich af: "Gaan wij bergaf? Of is de teloorgang niet meer te remmen?" Zij spoort aan tot reacties.

Op 10-11-61 gaat '*A.D.B. - een leek in het schoenbedrijf*' er op in. Hij behoort tot de generatie die nooit wat anders dan lof gehoord heeft over de Izegemse schoenen, en bevestigt - verontrust - de vorige brief. Hij hoort zeggen dat enkel de Italiaanse schoenen nog mooi en goed genoeg zijn, en vraagt hij zich af waarom men van Izegemse Schoenen of Made in Izegem nooit een kwaliteitsteken gemaakt heeft, voor alle Izegemse fabrikanten samen. Verder vraagt hij nog: "Wie zal het initiatief nemen? De fabrikanten, het verbond der schoenfabrikanten, de overheid?" De redactie gaat daar weer op in en vraagt: "...Of loont het de moeite niet? Of ontbreekt te Izegem de passende atmosfeer om tot een degelijke samenwerking te komen?"

Op 17.11.61 lezen wij dan een uitgebreide repliek, ondertekend door *G.E. (Gabriël Eeckhout)*. Hij gaat akkoord met de grote lijnen van beide ingenomen standpunten, maar wenst een toelichting te geven "om het gestelde probleem in zijn complexiteit beter te benaderen en in een juist daglicht te stellen". Hij schrijft: "Niemand kan, zoals uw correspondenten aanstipten, ontkennen dat de Izegemse schoennijverheid actueel aan een ernstige malaise onderhevig is. Welke zijn de oorzaken en de symptonen van deze malaise, die nu reeds verschillende maanden aansleept en welke van een andere aard schijnt te zijn dan de klassieke seizoeninzinkingen, waardoor een mode-nijverheid normaal wordt gekenmerkt? Wij menen dat het vertrekpunt (daarom nog niet de oorzaak) van de huidige malaise, moet gezocht worden in twee gebeurtenissen die zich in de tweede helft van 1960 hebben voorgedaan. We bedoelen: de staking in augustus-september en het zwaar conflict in de firma Defauw in oktober-november. In de loop van 1958-1959 en 1960 had ook de schoeiselnijverheid in niet-geringe mate haar aandeel gehad in de hoogconjunctuur waarop onze nationale economie dreef.[...] Enkele firma's hadden blijk gegeven van een vitaliteit en een expansiekracht die het beste lieten verhopen voor de toekomst. Aan deze gunstige evolutie wordt, einde 1960, plots een einde gesteld en van dan af tot heden geraakten wij in een cyclus verstrengeld, waarvan voor het ogenblik nog geen einde te bespeuren valt. Blootweg de voornoemde twee stakingen verantwoordelijk stellen voor dit omslaan van de conjunctuurcyclus zou m.i. een al te sektaire stelling zijn. Een parallellisme in de tijd betekent daarom nog niet steeds een causaal verband, en we hebben allen reeds veel stakingen meegemaakt die geen de minste weerslag op de economische bedrijvigheid hebben gehad. Zulks belet echter niet dat een staking en de ermee gepaard gaande verhoging van de lonen en de sociale lasten, op een bepaald ogenblik een bedrijfstak in moeilijkheden kunnen brengen, vooral dan wanneer de prijzen-concurrentie er reeds op de spits is gedreven. Zonder een absoluut oordeel te willen uitspreken, menen wij

Het Konflikt DEFAUW

In Izegem, in gans de streek van het arrondissement, in geheel het vlaamse land en zelfs in vele landsdelen, wordt er ijverig gesproken over de zaak „DEFAUW", en met redenen.

Op het syndikaal plan en onder oogpunt van geschil tussen werkgever en werknemers is in lange tijd geen dergelijk konflikt ontstaan, dat een wending aannam als dit. Niet in omvang, hoewel zevenhonderd arbeiders in het konflikt zijn betrokken, maar wel om de oorsprong, de aard en inzonder het verloop van dit geschil, is het enig en uitzonderlijk.

Er wordt hieromtrent zoveel gepraat, langs de goede en de verkeerde richting, dat wij vakbonden, ons genoodzaakt voelen, de openbare mening in te lichten over de juiste toedracht en het verloop van dit uitzonderlijk geschil, dat is opgerezen tussen werknemers en werkgevers van de N. V. Etabl. FIRMA DEFAUW GEBR. te Izegem.

Uit een vakbondspamflet van 1960, met informatie over de grote staking bij Defauw in oktober-november 1960.

dat de gevoelige verhoging der lonen en andere lasten, die na de staking van augustus-september 1960 werden toegekend, misschien wel de fatale druppel geweest zijn die de beker der mogelijkheden van onze schoennijverheid hebben doen overlopen. [...] Het is een feit dat zich sindsdien de volgende malaise-syptomen hebben voorgedaan: - het niet hernemen van enkele kleine firma's; - het faillisement van een klein bedrijf; - de onverwachte teloorgang en definitieve stopzetting van een grote toonaangevende firma[7]; - de valse en niet-valse geruchten die hardnekkig de ronde doen over de bedenkelijke toestand waarin enkele firma's zich zouden bevinden; - de hindernissen ondervonden op de Engelse markt, die de laatste drie jaar enorme contingenten schoenen van onze bijzonderste firma's hadden opgenomen; - het onverminderd aanhouden van gedeeltelijke werkloosheid. Al deze feiten samen, aan den lijve ondervonden door de werkgevers en de werknemers en wel- of kwaadwillig verspreid en gecommentarieerd door al wie, het land door, met de schoennijverheid te doen heeft, liggen aan de basis van de 'misselijkheid' die in de kringen der schoennijverheid thans wordt gevoeld. Hoe moet nu aan deze toestand worden gedokterd? [...] Bij een gebeurlijk omslaan van de conjunctuurcyclus in de schoeiselbranche, moet ook Izegem terug in zijn normale plooi schieten. Inmiddels blijven onze schoenfabrikanten, elk voor zich, naar middelen uitzien om het tij te doen keren. Waar de Engelse markt moeilijk geworden is, wordt nu met succes de Franse markt, tot hiertoe ontoegankelijk, bewerkt. Er wordt verder gemechaniseerd en steeds modernere productiemethoden worden toegepast, om de weerslag van de al maar door stijgende kostprijselementen door een verhoogd rendement te ondervangen en de meedogenloze mededinging te trotseren. [...]

De twee kwesties, opgeworpen door uw correspondenten in de ingezonden artikels: 1) Het schoeiselsalon van Gent - Ik heb, zoals uw correspondenten, ook de quasi-totale afwezigheid van de Izegemse schoenfabrikanten betreurd. Wat was de reden? [...] Voor de kleinere firma's zullen de onkosten een belemmering geweest zijn; grotere firma's zullen er misschien geen nut in gezien hebben, omdat zij zelf regelmatig een salon inrichten, hetzij omdat hun verkoopsorganisatie geheel het land overspant en zij door hun buitenlandse relaties deelnemen aan de schoeiselbeurzen van Parijs, Düsseldorf, Londen, Utrecht, enz. [...] Of heeft een vroegere deelname hen soms een ontgoochelend resultaat opgeleverd? [...] Er hebben destijds plannen bestaan om hier te Izegem zelf een schoeiselsalon te organiseren en wij menen te weten dat in dit verband ook nieuwe gedachten

aan het rijpen zijn. Zullen op het gepaste moment onze schoenfabrikanten dan hun 'splendid isolement' vaarwel zeggen? Wij hopen het. 2) De revalorisatie van de naam 'Chaussures d' Izegem' - Ook hier gaan wij met uw correspondenten akkoord. [...] Ook hiervan heeft, enkele jaren terug, een plan bestaan dat, bij zijn uitwerking, strandde op de toe te passen kwaliteitscriteria. Volledigheidshalve dient echter toegegeven dat dit onderwerp niet zozeer de propaganda ten voordele van de Izegemse schoenen beoogde dan wel het invoeren van een 'Quality label' voor sommige Izegemse artikelen, met het doorbreken van de rem der sloganprijzen. U ziet dus dat de kwesties die door uw correspondenten werden opgeworpen, ook de middens der schoennijverheid niet onberoerd hebben gelaten. Over de principes is men er steeds akkoord geweest, over de toepassing ervan is men steeds gestruikeld. [...] Laat ons hopen dat de Izegemse schoennijverheid de Europa-trein niet mist."
Daarop volgt weer een nota van de redactie: "Bovenstaand artikel wijst terecht op de 'malaise' in de Izegemse schoennijverheid en legt bovendien objectief, doch zonder iemand te kwetsen, de vinger op de mogelijke aanleidingen en oorzaken. Dergelijke reacties kunnen dan ook niet anders dan bijdragen om onze industrie uit het slop te helpen. [...] Aan wie de eerstkomende beurt? De Mandelbode zal het zich als een verdienste aanrekenen, door het openstellen van haar kolommen bijgedragen te hebben tot de heropbloei van de schoennijverheid in onze stad."

Altijd maar verder broderend op bovenstaande lezersbrieven, formuleert op 28.1.1962 lezer *'K.S.A.B.'* (misschien wel vanuit de Vakschool) een aantal vragen die eigenlijk initiatieven zijn. Hierbij citeer ik er enkele: "Hebben syndicaten en patroonsorganisaties voldoende interesse voor de vakschool, ook voor opwaardering van de diploma's en plaatsing voor de afgestudeerden? Is de opleiding tot werkleider en meestergast voldoende gekend? Krijgen reizigers voldoende vertrouwen en technische scholing? Kan de goede werking van het CRC ook niet fungeren als organisatiebureau en bureau voor opvoering van de productiviteit? Waarom steeds staking in de plaats van bespreking in een sfeer van onderling begrip?" Tenslotte wil de inzender een belangengroep laten oprichten, bestaande uit vakbonden en patroons, voor het maken van een studie als stevige basis. Hij besluit met een oproep tot samenwerking van alle partijen.

In een late uitloper op bovenstaande brieven zendt ook het *CMBV-bestuur van Izegem* een brief op 16-03-1962. Zij vinden het bijzonder bemoedigend te lezen hoeveel stadsgenoten er begaan zijn met de industriële groei van onze stad en met de instandhouding van de Izegemse schoennijverheid. Zij ontvouwen een plan om, in het kader van hun tweede Handelsfoor (tijdens de paasdagen, 21 april-1 mei 1962) een Shoerama in te richten, met drie onderscheiden manifestaties : 1) Een retrospectieve over de geschiedenis van de schoen en van de Izegemse schoen, in samenwerking met het VTI en in het stadhuis. 2) Een nationale vakwedstrijd voor schoenherstellers 'De Gouden Schoen', gevolgd door een tentoonstelling. 3) Een reeks modeshows voor schoenhandelaars, in samenwerking met de Bond van Izegemse Schoenfabrikanten. A. Bourgeois ondertekent als voorzitter. Dit initiatief blijkt, uit het verslag dat op 27-04-1962 verscheen, nationaal en zelfs internationaal getint. Het werd nadien gevolgd door andere Shoerama's, in een enigszins gewijzigde formule, en in het VTI (zie ook bijgaande tekst).

Op 8-06-1962 volgt dan nog eens een reactie, blijkbaar uit syndicale hoek. De anonieme schrijver wijst op de vraag naar samenwerking. Daarvoor heeft hij blijkbaar nog geen initiatieven gezien, ook niet tijdens Shoerama.

Tenslotte volgt een laatste reactie op 13-07-1962, ondertekend door *'Ouwe Taaie Tijl'*, die ergens in de tekst schrijft: *'Wij zijn schoenfabrikanten'*. Hij zegt drie oorzaken te zien, maar schrijft eigenlijk - ordeloos - een aantal dooddoeners. Onder meer: "Wij hebben niet kunnen uitstaan dat er een frank verdiend werd. Als er sprake was van investeren hebben wij het liever in onze

veste gestoken. Wij hebben de koe gemolken tot ze droog stond." "Wij jagen de buitenlanders weg van onze deur. [...] Gentstraat, Papestraat, Roeselarestraat, Brugstraat...wat doet men om het mierennest open te maken?" "Bazen zijn kwaad op het schoenmakersvolk, om reden van de bestaanszekerheid die hen afgeperst werd iedere maal dat zij meenden een kans te zien om er bovenop te komen." "Vroeger moesten wij maar onze naam noemen en de deuren gingen open. Wij zijn ver murw. Wij zien niet dat onze soort zal *verdwijnen als wij zo* voortdoen."

Voetnoten

[1]Meer daarover in VANDENBERGHE, Raf, *Izegem als centrum van luxeschoenen, opkomst en bloei (1830-1940)*, in *Ten Mandere* nr. 118 (40/3) p. 47 - 55

[2]CRC-CLO (Centre de Recherche du Cuir – Centrum voor Lederonderzoek, voluit: centrum voor technisch en wetenschappelijk onderzoek voor leerlooierijen, schoen-, pantoffel- en andere leerverwerkende nijverheden). Het werd opgericht in 1948, ter ondersteuning van de leerproducenten en de leerverwerkende industrie. De werkingstoelagen kwamen voor de helft van de overheid, voor de andere helft van bijdragen van de gebruikers, in de vorm van supplementen op de RSZ-bijdragen. De maatschappelijke zetel was in Brussel, maar de labo's waren in Izegem, eerst in de Vakschool, vanaf 1963 in de Slagmeersenstraat 44 (nu OCMW). Stad Izegem heeft, om de labo's in Izegem te krijgen, de bouwgrond geschonken en één labo ingericht.

[3]Bruto-loonkost (incl. sociale lasten) per uur in 1968: respectievelijk 530 BEF (13,14 euro), 208 BEF (5,16 euro) en 705,90 BEF (17,50 euro). (Bron: verslag van het panelgesprek op Shoerama 1968)

[4]Minimum-en maximumloon in BEF/u (tussen haakjes in euro) in de schoennijverheid in 1971, zonder sociale lasten: België 58-72 (1,44-1,78), Nederland 57,5-68 (1,43-1,69), Duitsland 51,5-62,5 (1,28-1,55), Italië 37-47 (0,95-1,17), Frankrijk 32,5-44,5 (0,81-1,10). Sociale lasten: in België 57,4%, Nederland 41,6%, Duitsland 40,7%, Frankrijk 39,6%, Italië 71,2% maar sterk ontdoken. (Bron: Europese Federatie van Schoenfabrikanten, geciteerd in colloquium FEBIC 21-22 jan 1972.)

[5]FEBIC: Fédération Belge de l' Industrie de la Chaussure - Verbond van de Belgische Schoennijverheid

[6]Tweemaal woorden van Leon Defauw jr.

[7]Volgens : Lermyte *'Gedeelde Eenheid'* is op 26.12.1961 de schoenfabriek M. Dekimpe (met 304 arbeiders) failliet gegaan. Voor 1960 en 1961 staan geen andere vermeld. In 1962 volgt dan wel de schoenfabriek Bral-Donego (met 54 arbeiders). Verder volgen andere faillissementen in 1964 en volgende jaren. In het ACV-activiteitenverslag 1961-1965 wordt geschreven: "De faillissementen in het schoenbedrijf waren *werkelijk epidemisch."*

BIBLIOGRAFIE

Gesprekken met de vijf personen, vermeld met naam en functie in de inleiding. Met hartelijke dank voor hun medewerking.

De Mandelbode, of *Het Wekelijks Nieuws*, voornamelijk van 1958 tot en met 1970.

Losse notities, verslagen, studiegegevens en pamfletten van schoenmakerssyndicaten en van de Bond derSchoenfabrikanten van Izegem, archief Schoeiselmuseum.

Dossier veiligheidsschoenen (1975 en 1977-1978), archief Schoeiselmuseum.

Stedelijke Economische Raad, sectie schoenen: verslagen en correspondentie 1972.

'Waar het schoentje wringt, gesprek met Euroshoe-president Omer Van Audenhove' TRENDS van 15 juni 1975.

FEBIC (Federatie van de Belgische Schoeiselindustrie): *Verslag 1967 en 1970.* (gestencilde uitgave) en *Colloquium Schoen- en pantoffelnijverheid.* 21-22 januari 1972.

De Schoennijverheid: Morgen? Uitgave FEBIC, 1972.

De Schoennijverheid: Marketing en distributieonderzoek. Uitgave FEBIC, 1974.

De Schoeiselnijverheid: Struktuuronderzoek. Uitgave FEBIC, *1975.*

DE KEYZER A., *'Monografie over de schoen- en pantoffelindustrie'*. Ministerie van Economische zaken, 1966. (gestencilde uitgave)

LERMYTE J.M., *Gedeelde Eenheid. De Christelijke arbeidersbeweging in Izegem - Emelgem - Kachtem 1940-1991'* ACW - Izegem 1992.

HANSON B., *Economische Studie van de Belgische Schoennijverheid.* Leuven, 1965. (eindwerk)

YPERMAN E., *Marketing en distributie van Schoenen in België.* Antwerpen, 1972. (eindwerk)

Ereleden in Izegem

(vervolg)

Terryn-Declercq, Rik, Melkmarkt 2 bus 5
Thibau, Eric, Rozelaan 75
Vanacker, Robert, Steenovenstraat 10
Vanackere, Herwig, Prinsdomlaan 39
Vanbeckevoort, Jaak, Meensestraat 133
Van den Avenne, Zeno, Populierenstraat 3
Vandenbroucke, Guido, Leenstraat 135
Vandenweghe, Gerard, Wallemotestraat 59
Vandeputte, Didier, Nederweg 14/7
Vandeputte, Genoveva, Gentsestraat 84
Vanderheeren, Lucien, Zevekotestraat 15
Vandevoorde, Wilfried, Wilgenstraat 1
Vandewalle, Antoinette, Nieuwstraat 9
Vandommele, Koenraad, Voetbalstraat 8
Vandommele, Kris, Henri Dunantstraat 34
Vandommele, Roger, Roeselaarsestraat 93
Vandommele, Roger, Sint-Rafaëlstraat 17
Vandorpe, Gerard, Ter Wallenstraat 34
Vandorpe, Marcel, Negenhoekstraat 9
Vandromme, Willy, Baronstraat 112
Vanhaverbeke, Flore, Ommegangstraat 9/3
Vanhaverbeke-Leroy, Luc, Mentenhoekstraat 131
Vanlerberghe, José, Hogestraat 41
Vanneste, André, E.H., Emelgemseplein 3
Van Walleghem, Dirk, Slagmeersenstraat 41
Velghe, Joris, Kortrijksestraat 46
Vens, Werner, Merelstraat 3
Verbeke, Firmin, Nederweg 37
Verbeke, Jan, Abelestraat 36
Verduyn, Gaby, Wallemotestraat 65
Verhaeghe, Frits, Wijngaardstraat 11/1
Verhaeghe, Luc, Oekensestraat 29
Verhelst, Gez., Hogestraat 14
Verledens, Willy, Peter Benoitstraat 11
Vermeulen, Marie-José, Brugstraat 30
Verstraete, Jacques, Guido Gezellestraat 9
Werbrouck, Johan, Vijfwegenstraat 25
Willaert, Herman, Lendeleedsestraat 174
Wybo, Monique, Kokelaarsestraat 107
Wylein, Freddy, 11-julistraat 11
Zusters van Liefde, Roeselaarsestraat 47
Zusters van Maria, Gentsestraat 31

Buiten Izegem :

Deblauwe, Jules, St.-Amandstraat 107, 8800 Roeselare
Declercq, Drugo, Heulsestraat 24, 8860 Lendelede
Decock, Albert, Koebroekstraat 11, 8020 Oostkamp
de Pélichy, Asbl. F.RMG, Loveldstraat 104, 9210 Heusden
Depoorter, Frans, Weggevoerdenlaan 2/21 8500 Kortrijk
Descheemaeker, Annemie, Schardauwstraat 17, 8880 Ledegem-Sint-Eloois-Winkel
Dewitte, Bart, Sint-Petrus-& en Paulusstraat 5, 8800 Roeselare
Durant, Gerard, Arsenaalstraat 37, 8000 Brugge
Haspeslagh, Stefaan, Brandstraat 104, 9830 Sint-Martens-Latem
Maes, Willy, Dwarsstraat 33, 8531 Bavikhove
Matton, Eric, Resedastraat 2, 9920 Lovendegem
Meyfroidt, Armand, Vlasschaardstraat 12, 8770 Ingelmunster
Ronse, Chris, Meanderlaan 416,4337 Middelburg (Nederland)
Strynckx - Van Hassel, Jan, Rotsstraat 60, 9240 Zele
Vanantwerpen, Lucien, Korenstraat 19, 9800 Deinze
Vandenberghe-Werbrouck, Jan, Dovenetelstraat 8, 8770 Ingelmunster
Vandeputte, Emmanuel, Statiedreef 98, 8800 Roeselare
Vandewalle, Roger, Ingelmunstersestraat 13, 8860 Lendelede
Vanneste, Guido, Tarwestraat 10, 8770 Ingelmunster
Verleden, Stijn, Izegemsestraat 347, 8501 Heule-Kortrijk
Vermandere-Deputter, Geert, Beemd 6, 1654 Huzingen - Beersel

DRUKKERIJ JAN BOGAERT
8870 IZEGEM - (051) 30.26.59

autobedrijf Kemp bvba
Rijksweg 4
8870 Izegem
Tel. 051-31 75 65
Fax-051 31 45 56

PEUGEOT
prestaties & kwaliteit

drukkerij jan bogaert
extra verzorgd drukwerk
in één of meerdere kleuren
voor bedrijf / vereniging / familie

onze-lieve-vrouwestraat 20 • b-8870 izegem
tel. 051 - 30 26 59
fax 051 - 31 44 20
e-mail: bogaert.jan@skynet.be

KBC
Bank & Verzekering

HEEMKUNDIGE KRING
TEN MANDERE
IZEGEM

De kaart afgebeeld op de vernieuwde kaft van ons viermaandelijks tijdschrift is de globale kaart die in 1746 opgemaakt werd door landmeter François De Bal uit Harelbeke van de
„Prochie ende Prinsdomme van Iseghem"
Deze gerestaureerde stadskaart hangt nu in de gemeenteraadszaal van Izegem en is de oudste, meest volledige kaart van onze stad.

Aangesloten bij het West-Vlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde

STROBBE 2007 Fotografie: Karl Decock - Izegem